

**UCHWAŁA NR XIX/141/2020
RADY MIEJSKIEJ W MAKOWIE MAZOWIECKIM**

z dnia 27 lutego 2020 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Miasta Maków Mazowiecki na lata 2020-2027**

Na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 ze zm.) w związku z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506 ze zm.) Rada Miejska w Makowie Mazowieckim uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Maków Mazowiecki na lata 2020 - 2027, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

**Dariusz
Artur Miecznikowski**

Załącznik do Uchwały Nr XIX/141/2020
Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim
z dnia 27.02.2020 r.

STRATEGIA

ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW

SPOŁECZNYCH

MIASTA MAKÓW MAZOWIECKI

NA LATA 2020-2027

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE	5
1.	Metodyka opracowywania strategii	6
2.	Kontekst planowania strategicznego	7
3.	Uwarunkowania formalne opracowania strategii.....	8
4.	Spójność z dokumentami strategicznymi	11
II.	CHARAKTERYSTYKA MIASTA MAKÓW MAZOWIECKI	13
1.	Położenie Miasta	13
2.	Sytuacja demograficzna	15
3.	Kapitał społeczny i gospodarczy Miasta	19
3.1.	<i>Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne</i>	19
3.2.	<i>Rynek pracy</i>	26
3.3.	<i>Wychowanie i edukacja</i>	28
4.	Infrastruktura Miasta	32
5.	Kultura, sport i rekreacja	34
6.	Opieka zdrowotna	41
7.	Bezpieczeństwo publiczne	42
8.	Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych.....	43
8.1.	<i>Współpraca z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami</i>	43
8.2.	<i>Pomoc społeczna</i>	49
III.	KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	57
1.	Dziedziny planowania strategicznego	58
1.1.	<i>Wspieranie rodziny</i>	58
1.2.	<i>Wsparcie osób niepełnosprawnych</i>	66
1.3.	<i>Zdrowie psychiczne</i>	72

1.4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych	76
1.5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki. 90
1.6. Aktywność i integracja społeczna seniorów.....	102
1.7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu.....	109
1.8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa	116
1.9. Problem przestępczości.....	124
1.10. Rewitalizacja społeczna	128
2. Analiza SWOT	132
3. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych.....	135
4. Zakładane rezultaty realizacji strategii.....	135
5. System wdrażania strategii.....	136
6. Monitoring.....	137
7. Ewaluacja	137
7.1. Zakres ewaluacji.....	138
7.2. Sposób ewaluacji	138
7.3. Narzędzia ewaluacji.....	138
7.4. Okres ewaluacji	138
8. Ocena ryzyka.....	138
IV. WNIOSKI I PODSUMOWANIE	140
V. BIBLIOGRAFIA	142
VI. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL.....	144

Wykaz skrótów:

UM – Urząd Miejski

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

MKRPA – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI - Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

KPP – Komenda Powiatowa Policji

DPS – Dom Pomocy Społecznej

ŚDŚ – Środowiskowy Dom Samopomocy

MDK – Miejski Dom Kultury

MUTW – Makowski Uniwersytet Trzeciego Wieku

I. WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Maków Mazowiecki na lata 2020-2027¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie miasta Maków Mazowiecki. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż „zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,
- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości,

---

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Maków Mazowiecki na lata 2020-2027” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

² Joanna Staręga-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

- rewitalizację społeczną.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej miasta Maków Mazowiecki.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

1. Metodyka opracowywania strategii

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii dla miasta Maków Mazowiecki zastosowano podejście partycypacyjno-eksperckie. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy

---

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej Art. 16 b, Art. 17, Art. 19. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn.zm.).

samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

Dla uzyskania możliwie pełnego obrazu kwestii społecznych w społeczności lokalnej miasta Maków Mazowiecki, przyjęto założenie, że partycypacyjno-eksperymentalny proces planowania strategicznego powinien zostać uzupełniony o badania społeczne. Wśród społeczności lokalnej Miasta przeprowadzone zostały badania. Celem badań było poznanie opinii mieszkańców odnośnie występujących w mieście Maków Mazowiecki problemów społecznych oraz zaprezentowanie rekomendacji dotyczących możliwości rozwiązywania tychże problemów. Wyniki badań zaprezentowano w rozdziale *Kierunki rozwiązywania problemów społecznych*.

2. Kontekst planowania strategicznego

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla miasta Maków Mazowiecki jest przyjęty Uchwałą Nr VII/54/2015 Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim z dnia 27 maja 2015 roku Plan Rozwoju Lokalnego dla Miasta Makowa Mazowieckiego na lata 2015-2022. Jest on dokumentem określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta w dłuższej perspektywie czasowej. Plan Rozwoju Lokalnego dla Miasta Makowa Mazowieckiego na lata 2015-2022 zakreśla najogólniejszą wizję Miasta w przyszłości – pożądaną formę, do której zmierza. Zasadniczym celem tego dokumentu jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Założeniem strategii jest analizowanie uwarunkowań w jakich dany obszar funkcjonuje i adekwatnie do nich aktualizowanie założeń rozwoju oraz formułowanie zarówno celów krótkoterminowych jak i długookresowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnia nadrzędną rolę Planu Rozwoju Lokalnego dla Miasta Makowa Mazowieckiego na lata 2015-2022. Kluczowe jej elementy wpisują się zarówno w obowiązujące kierunki polityki w sferze społecznej zawarte w obowiązującym Plan Rozwoju Lokalnego dla Miasta Makowa Mazowieckiego, jak i kluczowe założenia wypracowywane w toku prowadzonej jej aktualizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze polityki, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące bądź opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

3. Uwarunkowania formalne opracowania strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Maków Mazowiecki na lata 2020-2027, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z: ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2019 roku, poz. 511), ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 506), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 roku poz. 1508 z późniejszymi zmianami), które w ramach zadań własnych gminy i zadań własnych powiatu przewidują „opracowanie i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka” - dla gminy oraz opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami⁴- na poziomie powiatu.

Na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obok wyżej cytowanej ustawy o pomocy społecznej mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

1. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 180 z późn. zm.)
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. poz. 483 z późn. zm.)
3. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1111 z późn.zm.)

---

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 roku poz. 1508 z późniejszymi zmianami).

4. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1172)
5. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1878 z późn. zm.)
6. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137 z późn. zm.)
7. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2019 r. poz. 852)
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390 z późn. zm.)
9. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 z późn. zm.)
10. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 217 z późn. zm.)
11. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1205)
12. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688)
13. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1530 z późn. zm.)
14. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2018 r. poz. 2094 z późn. zm.)
15. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 609 z późn. zm.)
16. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1109 z późn. zm.)
17. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2220 z późn. zm.)
18. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2019 r. poz. 670 z późn. zm.)
19. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360 z późn. zm.)
20. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682 z późn. zm.)

21. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 z późn. zm.)
22. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 300 z późn. zm.)
23. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 z późn. zm.)
24. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r. poz. 351)
25. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869)
26. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1182)
27. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkalnych na wynajem mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz. U. z 2018 r. poz. 2321)
28. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1510 z późn. zm.)
29. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969)
30. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 2190 z późn. zm.)
31. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2018 r. poz. 1457 z późn. zm.)
32. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2018 r. poz. 1431 z późn. zm.)
33. uchwała Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego Gmin w zakresie dożywiania "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014 – 2020
34. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2017 r. poz. 1832 z późn. zm.)
35. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2019 r. poz. 473)

36. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2018 r. poz. 2134 z późn. zm.)
37. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061)
38. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2019 r. poz. 755 z późn. zm.)

4. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Maków Mazowiecki na lata 2020-2027, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspojnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i konstruowanymi w jej ramach programami.

W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Maków Mazowiecki wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”, która zastąpiła „Strategię Lizbońską”. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanymi także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytucznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Projekty przewodnie składają się z działań realizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich m. in.: „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Maków Mazowiecki wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów

strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań tych wymieniono m. in: sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, poprawę spójności społecznej oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

Strategia średniookresowa do 2020 roku wytycza obszary strategiczne (Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna), w których koncentrować się będą główne działania do 2020 roku oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

W kontekście objętych procesem planowania strategicznego dziedzin Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Maków Mazowiecki najważniejszym programem na poziomie krajowym jest „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”. Program uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Z kolei na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2020 wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.

Programowa zgodność Strategii z:

- Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020,

stwarza szansę na uruchomienie montażu finansowego dla realizacji projektów, które stanowią rozwinięcie zadań opisanych w części operacyjnej Strategii.

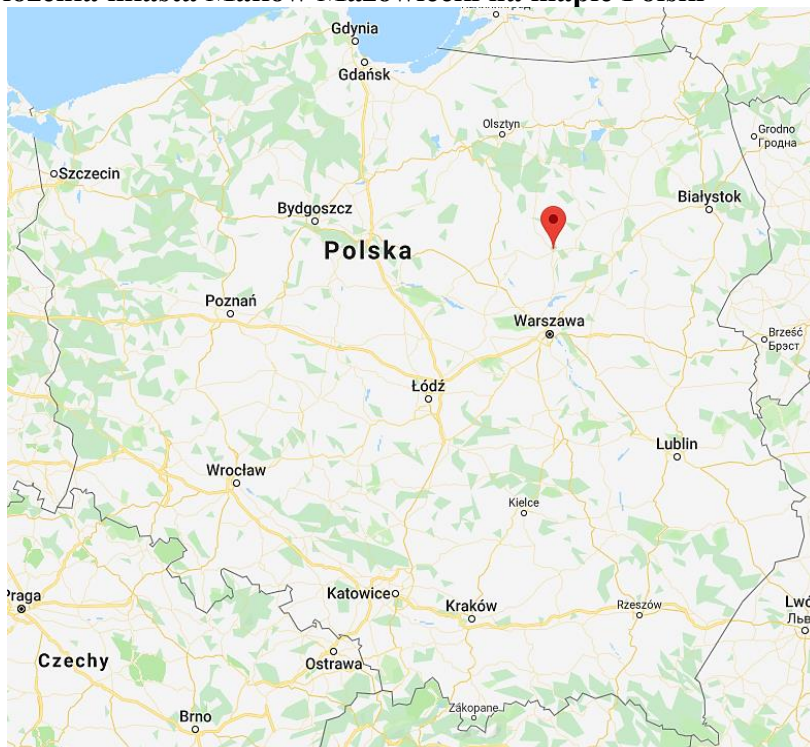
Wśród ważnych instrumentów finansowania projektów należy wymienić Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), jako zupełnie nowe narzędzie zaproponowane przez Komisję Europejską, przy pomocy którego partnerskie jednostki samorządu terytorialnego mogą realizować wspólne przedsięwzięcia.

II. CHARAKTERYSTYKA MIASTA MAKÓW MAZOWIECKI

1. Położenie Miasta

Miaasto Maków Mazowiecki to miasto położone w północno-wschodniej części Polski, w województwie mazowieckim, nad rzeką Orzyc, 80 km na północ od Warszawy i jest siedzibą powiatu makowskiego. Miasto graniczy z czterema gminami: od południa z gminą Szelków, od wschodu z gminą Czerwonka, od północy z gminą Płoniawy-Bramura, natomiast od zachodu z gminą Karniewo.

Rysunek 1. Położenia miasta Maków Mazowiecki na mapie Polski

Źródło: <https://www.google.com/maps/>

„Piękny, urozmaicony krajobraz grodu położonego nad malowniczym brzegiem rzeki Orzyc, bliskość okalających miasto lasów i przede wszystkim mieszkańcy to główne atuty Makowa Mazowieckiego. Nasze Miasto jest miejscem wyjątkowym i szczególnym, współtworzy serce Polski – Mazowsze. Mamy wiele do zaoferowania: dobrą dostępność komunikacyjną, czytelną strukturę funkcjonalno - przestrzenną miasta, dobrą jakość usług komunalnych oraz dobrze rozwiniętą sieć wodociągową i kanalizacyjną” - <https://www.makowmazowiecki.pl/262,co-i-gdzie-w-makowie>

Maków Mazowiecki ma dogodne połączenia komunikacyjne, gdyż położony jest blisko głównych krajowych szlaków komunikacyjnych – na jego obszarze przecinają się drogi krajowe: nr 60 (Łęczyca - Ostrów Mazowiecka) i nr 57 (Warszawa-Pojezierze Mazurskie) oraz przebiega droga wojewódzka nr 626. Maków Mazowiecki ma powierzchnię 10,3 km², co stanowi 0,9% powierzchni powiatu makowskiego. Ponadto Miasto znajduje się na terenie funkcjonalnym „Zielone Płuca Polski”, który charakteryzuje się wysoką atrakcyjnością użytków zielonych oraz bardzo wartościowymi, niewiele zmienionymi przez człowieka obszarami przyrodniczymi. Korzystne połączenia komunikacyjne, bliskość Warszawy, liczne zabytki oraz walory przyrodnicze sprawiają, że w Mieście tkwi duży potencjał dla turystycznego i gospodarczego rozwoju.

Rysunek 2. Mapa miasta Maków Mazowiecki

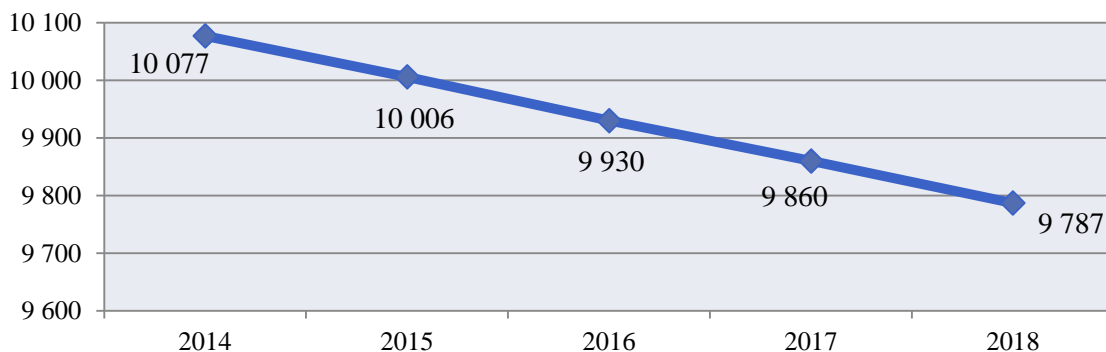
Źródło: <https://www.google.com/maps/>

2. Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gęstość zaludnienia w Makowie Mazowieckim to **952 osoby/km²**. Miasto zamieszkuje **9 787 osób** (stan na 31.XII.2018). Z roku na rok możemy zauważyć stopniowy spadek liczby ludności w Mieście. W porównaniu do roku 2014 liczba ludności w Makowie Mazowieckim zmalała o 2,8%. Dane dotyczące liczby ludności przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Wykres 1. Liczba ludności w mieście Makowie Mazowieckim w latach 2014-2018

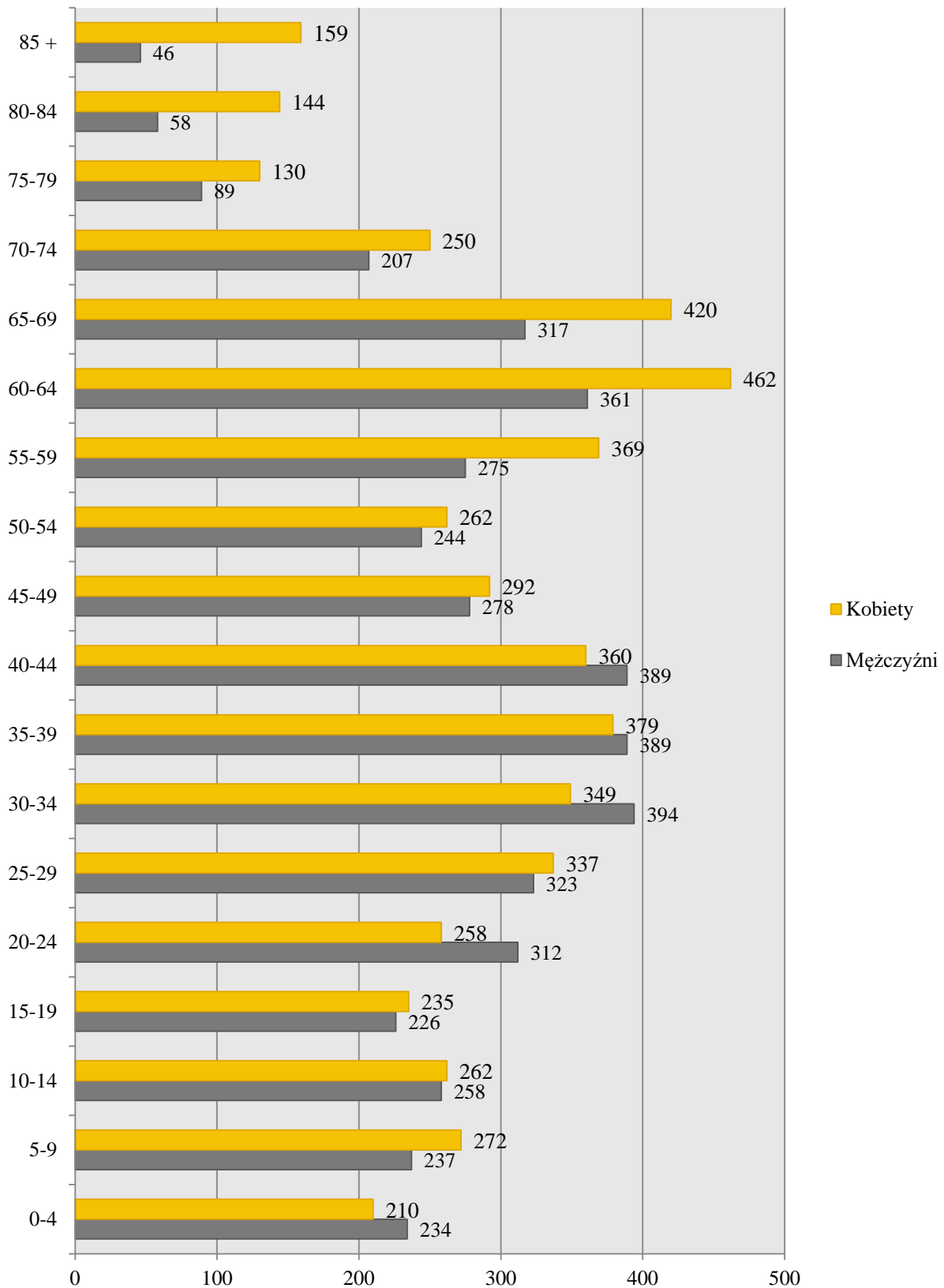

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Liczba kobiet zamieszkujących Miasto jest nieco większa od liczby mężczyzn, kobiety stanowią bowiem 52,6% (**5 150 kobiet**), natomiast mężczyźni 47,4% ogółu ludności (**4 637 mężczyzn**). Współczynnik feminizacji wynosi dla miasta Maków Mazowiecki 111, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 111 kobiet. Wskaźnik ten jest nieco większy w porównaniu do wskaźnika feminizacji w całym województwie mazowieckim, który kształtuje się na poziomie 109.

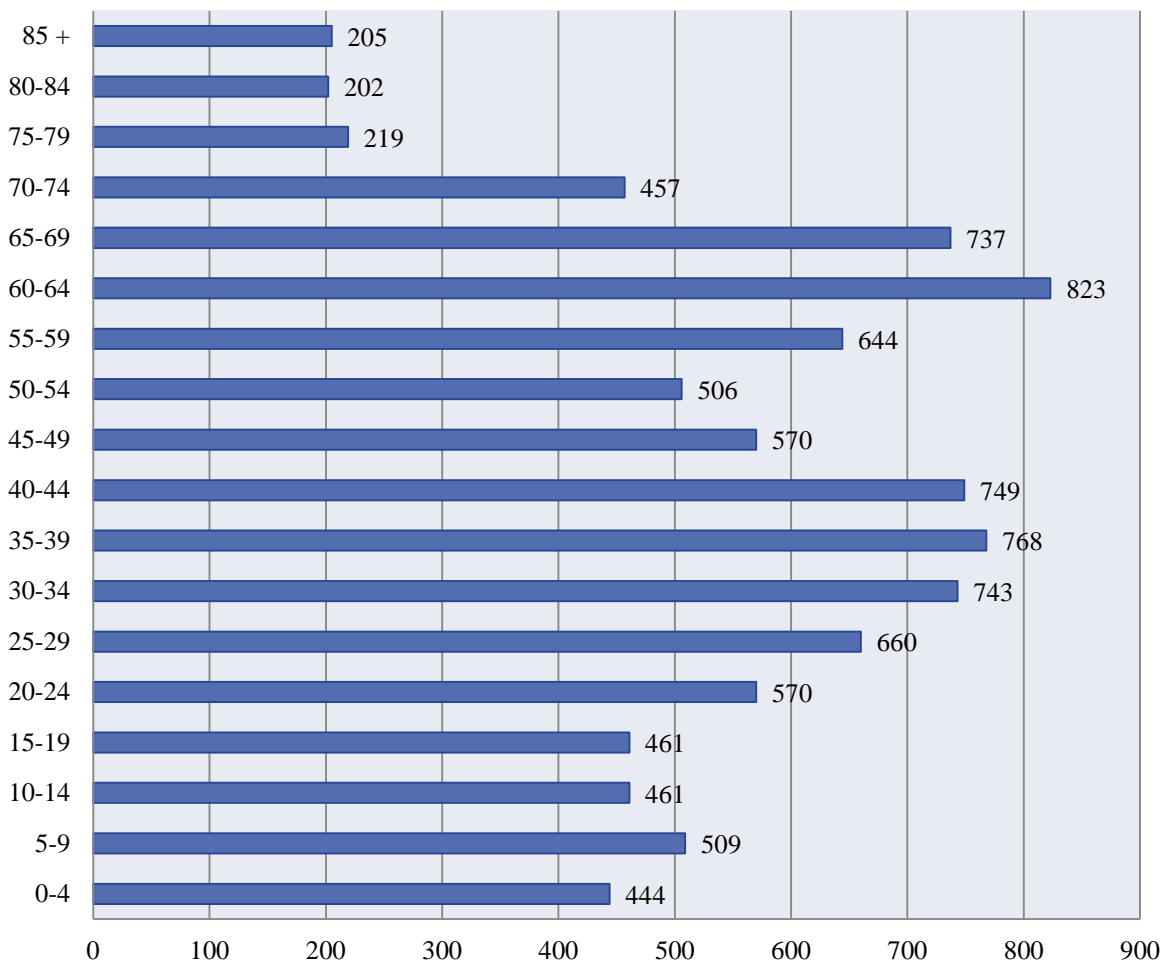
W tabeli poniżej zaprezentowany został rozkład liczebności miasta Maków Mazowiecki w podziale na płeć w poszczególnych grupach wiekowych. Możemy zauważyć, iż znaczną część kobiet stanowią osoby w przedziale wiekowym 60-64 lata (462 osoby) oraz 65-69 lat (420 osób). Wśród mężczyzn natomiast wiek znacznej części mieści się w przedziale wiekowym 30-34 lata (394 osoby), 35-39 lat (389 osób) oraz 40-44 lat (389 osób).

Wykres 2. Rozkład liczebności miasta Maków Mazowiecki w podziale na wiek i płeć (stan na koniec 2018 roku)

 Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Poniższy wykres również przedstawia ludność miasta Maków Mazowiecki, jednak wyłącznie w podziale na wiek. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że najwięcej mieszkańców Miasta jest w grupie wiekowej 60-64 lat (823 osoby), na drugim miejscu pod tym względem znajdują się mieszkańcy mający między 35-39 lat (768 osób), natomiast na trzecim osoby będące między 40-44 rokiem życia (749 osób).

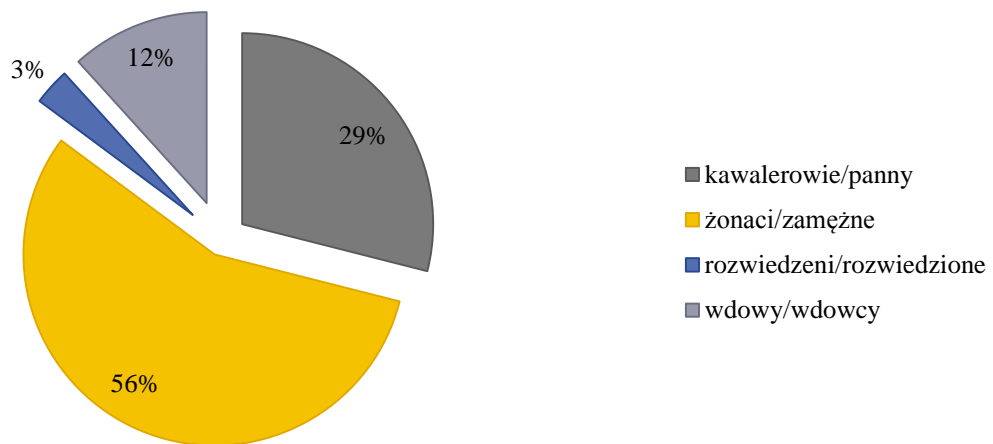
Wykres 3. Ludność miasta Maków Mazowiecki w podziale na wiek (stan na koniec 2018 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Mieszkańcy miasta Maków Mazowiecki zawarli w 2018 roku **54 małżeństwa**, co oznacza, że zostało zawartych 5,49 małżeństw na 1000 mieszkańców. Jest to większa wartość w porównaniu do całego województwa mazowieckiego, gdzie wynosi 5,05.

Z danych znajdujących się w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku wynika, iż 28,9% mieszkańców miasta Maków Mazowiecki jest stanu wolnego, 56,1% żyje w małżeństwie, 3,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 11,7% to wdowy/wdowcy. Stan cywilny mieszkańców obrazuje poniższy wykres.

Wykres 4. Stan cywilny mieszkańców miasta Maków Mazowiecki

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyrostu naturalnego w latach 2013-2018. **Przyrost naturalny**, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w mieście Maków Mazowiecki ujemny i wynosi **-47**, co odpowiada przyrostowi naturalnemu $-4,78$ na 1000 mieszkańców. Możemy zauważyć, iż w latach 2013-2018 przyrost naturalny w Makowie Mazowieckim był w większości ujemny, przy czym najmniejszy odnotowany został w roku 2018, kiedy wynosił -47 , natomiast największy w 2014 roku, kiedy wynosił 16.

Tabela 1. Przyrost naturalny w latach 2013-2018 w mieście Maków Mazowiecki

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Urodzenia żywe	87	106	94	83	94	75
Zgony	106	90	90	112	106	122
Przyrost naturalny	-19	16	4	-29	-12	-47

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w 2018 roku wynosił w Makowie Mazowieckim **0,61** i był nieco mniejszy od średniej dla województwa mazowieckiego, gdzie wynosi 1,02.

W 2018 roku zarejestrowano 97 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 124 wymeldowania, w wyniku czego **saldo migracji wewnętrznych** wynosi dla miasta Maków Mazowiecki **-27**, ponadto w tym samym roku odnotowano 2 zameldowania z zagranicy oraz nie zarejestrowano żadnego wymeldowania za granicę - daje to **saldo migracji zagranicznych** wynoszące 2. W 2018 roku w porównaniu do lat poprzednich, saldo migracji wewnętrznych znacznie się zmniejszyło.

Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w mieście Maków Mazowiecki w latach 2016-2018

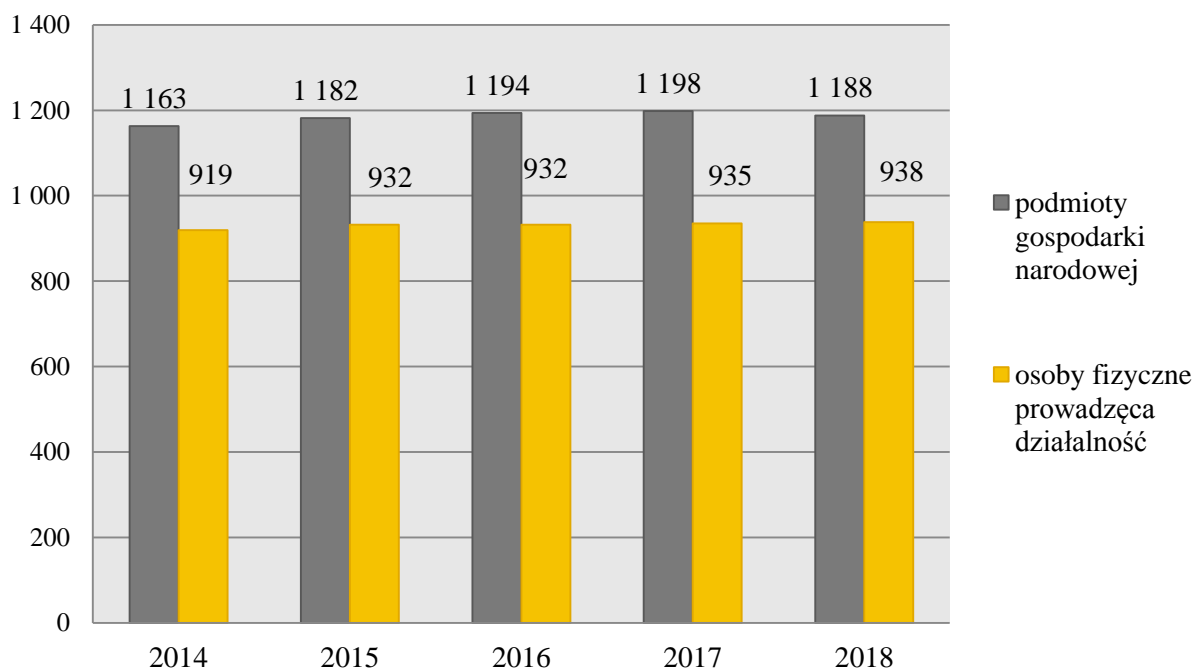
	2016	2017	2018
Saldo migracji wewnętrznych	-70	-74	-27
Saldo migracji zagranicznych	2	0	2

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3. Kapitał społeczny i gospodarczy Miasta

3.1. Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne

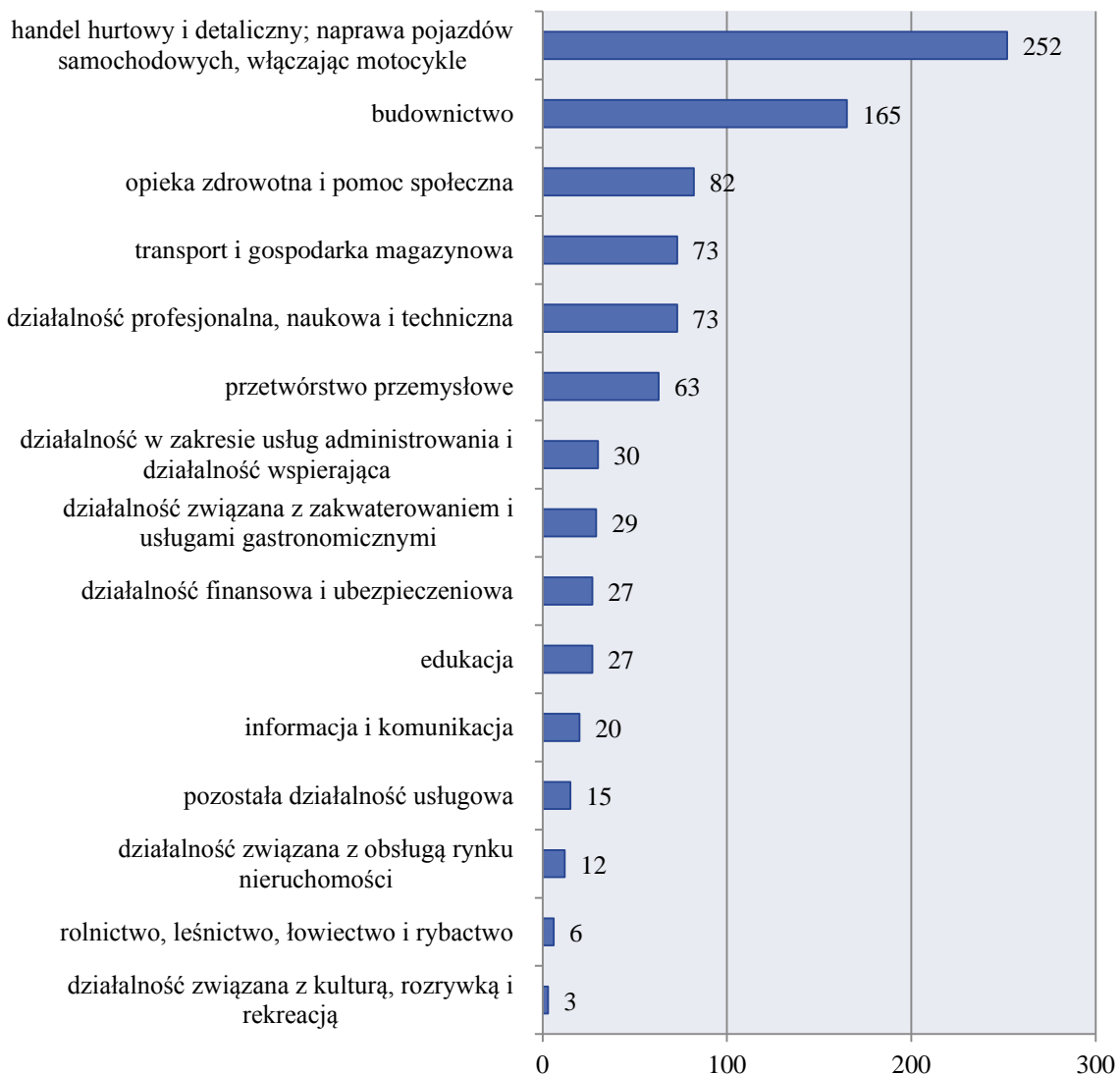
Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest **liczba podmiotów gospodarczych** funkcjonujących na danym terenie. W mieście Maków Mazowiecki na koniec 2018 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było **1 188** podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 938. Podobnie miało miejsce w 2018 roku kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 935, natomiast wszystkich podmiotów prowadzących działalność – 1 198. W 2018 roku w porównaniu do roku ubiegłego, liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w mieście Maków Mazowiecki spadła o 10.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w mieście Maków Mazowiecki w latach 2013-2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Wśród osób fizycznych w mieście Maków Mazowiecki według stanu za 2018 rok, najczęściej deklarowanymi rodzajami prowadzonej działalności są: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (252). Znaczny obszar stanowi również budownictwo (165), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (82), transport i gospodarka magazynowa (73) oraz przetwórstwo przemysłowe (63). Najmniej zarejestrowanych jest natomiast działalności związanych z kulturą, rozrywką i rekreacją (3) oraz w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (6). Poniższy wykres przedstawia szczegółowy rozkład rodzajów prowadzonej działalności osób fizycznych w mieście Maków Mazowiecki.

Wykres 6. Rodzaj prowadzonej działalności osób fizycznych w mieście Maków Mazowiecki (stan na koniec 2018 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w mieście Maków Mazowiecki według klas wielkości to **mikro-przedsiębiorstwa** zatrudniające 0-9 pracowników - jest ich 1 143 (stan na koniec 2018 roku). **Małych przedsiębiorstw** zatrudniających 10-49 pracowników jest w Mieście 35, **średnich przedsiębiorstw** zatrudniających 50-249 pracowników 12 oraz 1 **duże przedsiębiorstwo** zatrudniające 250-999 pracowników.

Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie miasta Maków Mazowiecki według klas wielkości (stan na koniec 2018 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Do największych firm funkcjonujących w Makowie Mazowieckim należą:

- Mazowiecka Spółka Mleczarska S.A., ul. Przasnyska 89,
- Cargill Poland Sp. z o.o., ul. Przemysłowa 3, Wytwórnia Pasz
- Grzankowski Jarosław, ul. Graniczna 3, Firma Budowlana
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego „LABO” Wiśniewscy, ul. Przemysłowa 5;
- Zakład Produkcji Odzieży „Mastex” Stanisław Majkowski, ul. Przasnyska 74;
- Firma Transportowa „FRIGO” Tyburska Dorota, Tyburska Izabela, ul. Moniuszki 129;
- Firma Transportowa Kobylińscy, ul. Mazowiecka 18;
- Zakład Usług, Produkcji i Handlu Jan Górlński, ul. Moniuszki 85;
- Firma Handlowo-Usługowa „MONIKA” Bojarscy, ul. Przasnyska 103⁵.

W dalszej części Strategii przedstawiona została struktura dochodów i wydatków miasta Maków Mazowiecki.

⁵ Raport o stanie miasta Maków Mazowiecki 2018.

Budżet na rok 2019 został określony uchwałą Rady Miejskiej Nr IV/34/2018 w sprawie uchwalenia uchwały budżetowej Miasta Maków Mazowiecki na 2019 rok z dnia 27 grudnia 2018 roku. Uchwała ustaliła dochody budżetu na rok 2019 w wysokości 46 275 450 zł oraz wydatki na rok 2019 w wysokości 45 660 950 zł. Wskazana w uchwale nadwyżka została oszacowana na 614 500 zł i ma być przeznaczona na wskazaną w rozchodach planowaną spłatę rat kredytów i pożyczek⁶.

Dochodami Miasta są w szczególności:

- dochody własne;
- subwencja ogólna;
- dotacje celowe z budżetu państwa (w rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych).

Dochodami Miasta mogą być również:

- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

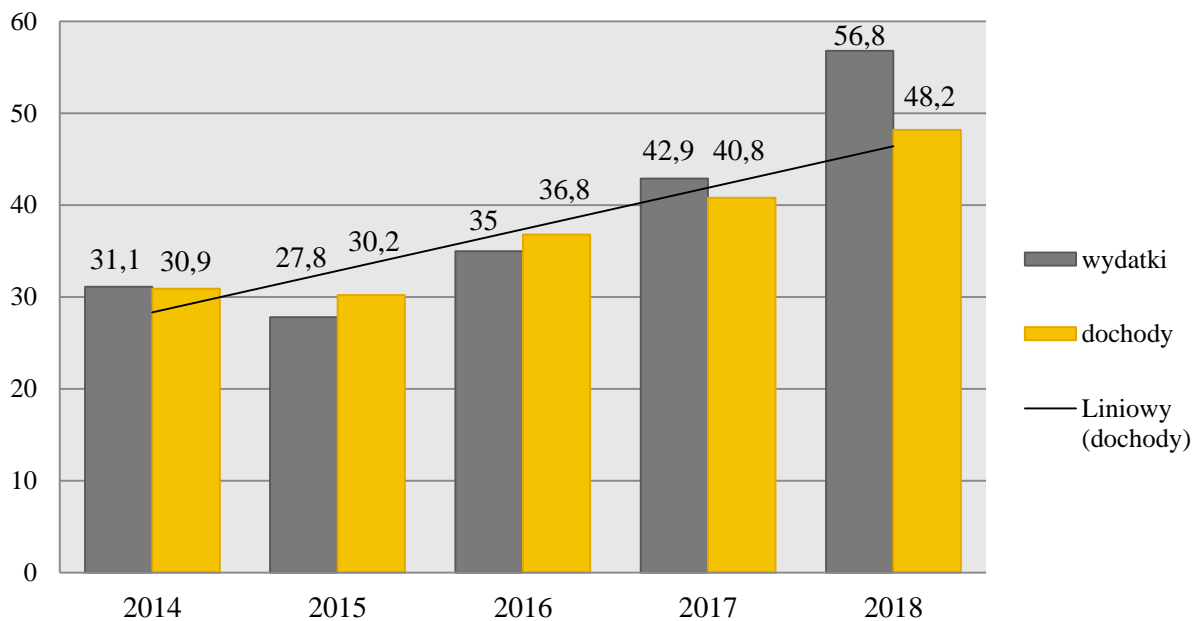
Wydatki Miasta przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego;
- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia;
- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego;
- programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

⁶ Uchwała Rady Miejskiej Nr IV/34/2018 w sprawie uchwalenia uchwały budżetowej Miasta Maków Mazowiecki na 2019 rok z dnia 27 grudnia 2018 roku.

Struktura dochodów Miasta na przestrzeni lat 2014-2018 wykazuje tendencję wzrostową - od 2014 roku nastąpił wzrost zarówno dochodów jak i wydatków Miasta. Znaczny wzrost wydatków możemy zauważyć między rokiem 2017 i 2018 – wzrosły one aż o 13,9 mln. W 2018 roku, w porównaniu do roku poprzedniego, dochody Miasta natomiast wzrosły o 7,4 mln, jednocześnie możemy zauważyć, że wydatki Miasta w tymże roku znacznie przewyższają jego dochody.

Wykres 7. Dochody i wydatki miasta Maków Mazowiecki ogółem w latach 2014-2018 (w milionach złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Łączna suma **dochodów** budżetu miasta Maków Mazowiecki w 2018 roku wyniosła **48,2 mln**, a w tym:

- 7,4 mln stanowiła część oświatowa subwencji ogólnej,
- 9,2 mln – subwencja ogólna,
- 19,4 mln – dotacje,
- 19,5 mln – dochody własne.

Wydatki miasta Maków Mazowiecki w 2018 roku wyniosły **56,8 mln**, w tym:

- 21,4 mln na wydatki majątkowe,
- 21,4 mln na wydatki majątkowe inwestycyjne,
- 35,3 mln na wydatki bieżące,
- 12,8 mln na wydatki bieżące na wynagrodzenia.

Tabela 3. Dochody i wydatki budżetu miasta Maków Mazowiecki według rodzajów w 2018 r.

DOCHODY		WYDATKI	
Część oświatowa subwencji ogólnej	7,4 mln	Wydatki majątkowe	21,4 mln
Subwencja ogólna	9,2 mln	Wydatki majątkowe inwestycyjne	21,4 mln
Dotacje	19,4 mln	Wydatki bieżące	35,3 mln
Dochody własne	19,5 mln	Wydatki bieżące na wynagrodzenia	12,8 mln
Dochody ogółem	48,2 mln	Wydatki ogółem	56,8 mln

 Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2018 roku miasto Maków Mazowiecki otrzymało aż 7,0 mln zł na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych. Jest to dużo większa kwota w porównaniu do roku poprzedniego, gdzie kształtowała się na poziomie 1,3 mln.

Strukturę dochodów budżetu Miasta ze względu na działy przedstawia poniższa tabela. Możemy zauważyć, że największe dochody w 2018 roku pochodzą z działu rodzina (10,0 milionów). Na drugim miejscu pod tym względem znajdują się różne rozliczenia (9,2 milionów), natomiast na trzecim dochody z gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (7,8 milionów). Żadnych dochodów nie generują natomiast takie działy jak: przetwórstwo przemysłowe, działalność usługowa, informatyka, obrona narodowa, ochrona zdrowia i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej.

Tabela 4. Struktura dochodów budżetu miasta Maków Mazowiecki według działów w latach 2016-2018 (w złotych)

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	15 900,00	1 002 641,57	91 953,95
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 002 624,06	1 324 802,63	7 890 129,51
rolnictwo i łowiectwo	12 550,38	19 781,33	24 980,91
transport i łączność	102 330,47	135 278,96	111 884,64
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	22 297,77	2 992,00	2 992,00
kultura fizyczna	56 976,00	28 170,00	175 746,00
gospodarka mieszkaniowa	1 852 281,30	1 771 777,34	2 116 777,43
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	12 944,20	2 676,81	79 781,83

dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	12 928 321,97	13 368 893,71	14 524 251,08
administracja publiczna	269 055,45	573 004,50	407 357,85
oświata i wychowanie	2 014 972,52	1 913 026,84	2 065 586,59
Turystyka	2 209,00	2 020,00	1 585,00
edukacyjna opieka wychowawcza	133 433,34	114 646,08	129 444,34
różne rozliczenia	8 510 637,34	9 057 667,75	9 281 248,03
pomoc społeczna	9 854 996,22	1 313 167,29	1 331 170,52
Rodzina	-	10 182 315,99	10 002 312,04
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,00	2 500,00	7 177,50
przetwórstwo przemysłowe	991,07	0,00	0,00
działalność usługowa	10 000,00	0,00	0,00
Informatyka	18 825,76	0,00	0,00
obrona narodowa	265,02	0,00	0,00
ochrona zdrowia	0,00	56,45	0,00
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,00	0,00	0,00

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Strukturę wydatków budżetu Miasta ze względu na działy przedstawia poniższa tabela. Największy udział stanowią wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (19,0 milionów). Znaczny odsetek wydatków przeznaczony został również na oświatę i wychowanie (13,6 milionów) oraz rodzinę (10 milionów). Możemy zauważyć systematyczny wzrost wydatków w latach 2016-2018 na oświatę i wychowanie, znaczny wzrost wydatków w 2018 roku na kulturę fizyczną, w porównaniu do roku 2017 oraz znaczny spadek wydatków na pomoc społeczną w 2018 roku w porównaniu do roku 2016.

Tabela 5. Struktura wydatków budżetu miasta Maków Mazowiecki według działów w latach 2016-2018 (w złotych)

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
rolnictwo i łowiectwo	105 322,18	14 108,12	15 339,47
przetwórstwo przemysłowe	0,00	0,00	0,00
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	187 950,77	0,00	14 760,00
transport i łączność	1 073 177,58	5 075 554,23	2 997 974,48
Turystyka	21 987,55	17 315,11	27 115,52
gospodarka mieszkaniowa	2 019 346,69	1 096 972,74	1 456 418,85
działalność usługowa	86 134,10	34 313,50	32 718,19
Informatyka	36 486,00	30 224,00	18 030,00
administracja publiczna	3 659 353,70	3 964 184,73	3 956 300,65

urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	12 944,20	2 676,81	79 781,83
obrona narodowa	265,02	0,00	0,00
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	41 465,02	43 148,63	74 818,47
obsługa długu publicznego	110 580,37	58 327,60	79 503,23
oświata i wychowanie	11 908 724,78	12 920 323,67	13 667 670,99
ochrona zdrowia	207 705,21	209 774,15	199 977,87
pomoc społeczna	11 171 879,39	2 645 511,21	2 655 495,32
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,00	0,00	0,00
edukacyjna opieka wychowawcza	355 388,31	344 764,44	453 028,49
Rodzina	-	10 195 544,51	10 020 312,23
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 521 685,05	3 197 430,43	19 008 349,00
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 037 900,00	2 747 449,81	1 312 965,60
kultura fizyczna i sport	-	-	-
kultura fizyczna	452 615,56	305 741,44	751 931,87

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3.2. Rynek pracy

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w roku 2018 w mieście Maków Mazowiecki przedstawia się następująco:

- **58,7%** mieszkańców Miasta jest w wieku produkcyjnym (**6 032 osób**) – dla kobiet jest to między 15-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 15-65;
- **18,0%** jest w wieku przedprodukcyjnym (**1 473 osób**), czyli do 14 roku życia;
- **23,3%** mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (**2 282 osób**).

Poniższy wykres obrazuje ekonomiczne grupy wieku w mieście Maków Mazowiecki. Możemy zauważyć w latach 2012-2018 systematyczny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym spadku udziału w ogólnej liczbie ludności osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym.

Tabela 6. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2012-2018 (w procentach)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Wiek przedprodukcyjny	19,4	18,9	18,7	15,5	18,2	18,2	18,0
Wiek produkcyjny	63,5	62,8	62,1	60,8	60,4	59,3	58,7
Wiek poprodukcyjny	17,1	18,3	19,2	20,6	21,5	22,5	23,3

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Jak wynika z danych przedstawionych w poniższej tabeli, odsetek kobiet będących w wieku poprodukcyjnym jest od mężczyzn o 8 pp. większy. Ponadto liczba mężczyzn w wieku produkcyjnym jest większa od liczby kobiet o 3 pp., natomiast odsetek kobiet w wieku przedprodukcyjnym jest o 1 pp. większy od odsetka mężczyzn w tym wieku.

Tabela 7. Ekonomiczne grupy wieku w mieście Maków Mazowiecki z podziałem na płeć

	Kobiety		Mężczyźni	
	liczba osób	%	liczba osób	%
Wiek przedprodukcyjny	744	8	729	7
Wiek produkcyjny	2 841	29	3 191	32
Wiek poprodukcyjny	1 565	15	717	7

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji). **Bezrobocie rejestrowane** w mieście Maków Mazowiecki w 2017 roku wynosiło 19%, w tym 18,4% wśród kobiet i 19,6% wśród mężczyzn⁷. Od 2012 roku uległo ono znacznemu zmniejszeniu podobnie jak ma to miejsce w całej Polsce. Warto zwrócić uwagę na to, iż w 2017 roku szacunkowa stopa bezrobocia w mieście Maków Mazowiecki była większa od szacunkowej stopy bezrobocia w całej Polsce aż o 12,4 pp. Dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Tabela 8. Szacunkowa stopa bezrobocia w mieście Maków Mazowiecki w latach 2013-2017 w porównaniu do całej Polski

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Miasto	27,4%	26,7%	23,5%	20,4%	18,7%	19,0%
Polska	13,4%	13,4%	11,4%	9,7%	8,2%	6,6%

Źródło: http://www.polskawliczbach.pl/Makow_Mazowiecki#rynek-pracy

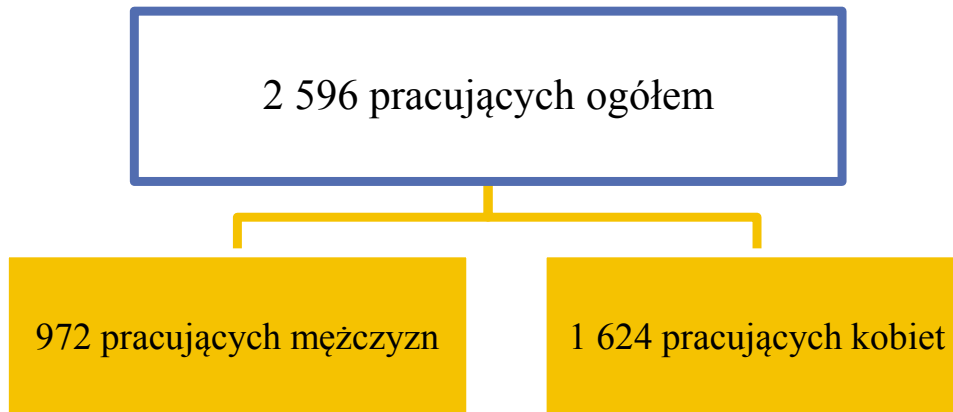
W 2017 roku **przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** w mieście Maków Mazowiecki wynosiło **3 593,25 PLN**, co odpowiada 79,4% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2017 rok, w mieście Maków Mazowiecki na 1000 mieszkańców pracowały 263 osoby⁸. Wszystkich pracujących w 2017

⁸ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w

roku było 2 596. Analizując tę kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że odsetek pracujących kobiet jest większy od mężczyzn o 25 pp. Kobiety stanowiły bowiem 62,6% wszystkich pracujących, natomiast mężczyźni 37,4%.

Rysunek 4. Liczba osób pracujących w mieście Maków Mazowiecki (stan na koniec 2017 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3.3. Wychowanie i edukacja

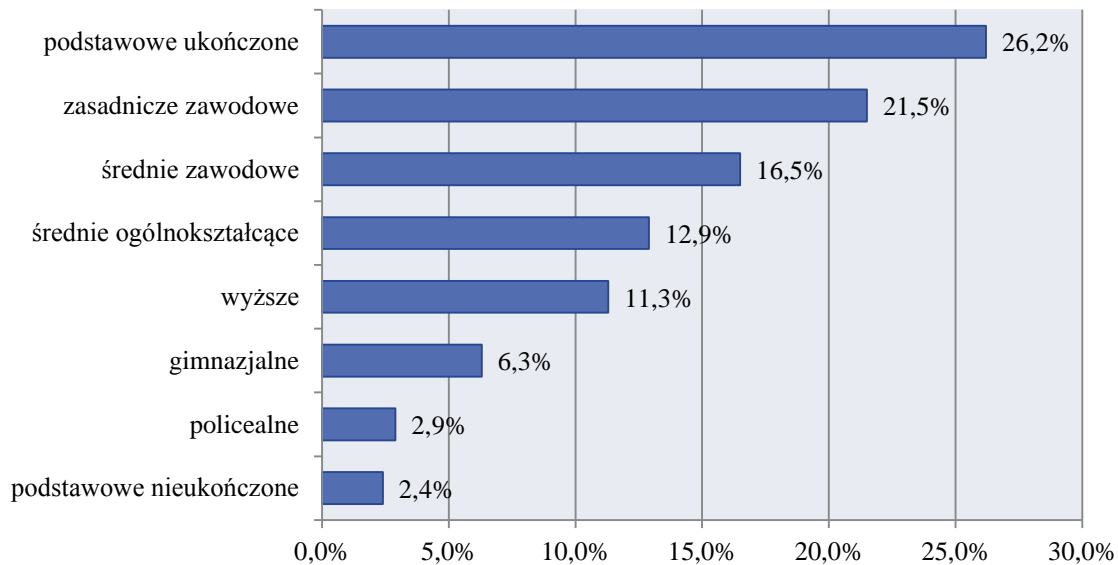
Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców miasta Maków Mazowiecki przedstawia się następująco:

- 11,3% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,9% wykształcenie policealne,
- 12,9% średnie ogólnokształcące,
- 16,5% średnie zawodowe,
- 21,5% zasadnicze zawodowe,
- 6,3% gimnazjalne,
- 26,2% podstawowe ukończone,
- 2,4% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa mazowieckiego mieszkańcy miasta Maków Mazowiecki mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Mieście największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (26,8%) oraz średnie zawodowe (16,0%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (27,8%) oraz podstawowe ukończone (25,7%).

---

organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Wykres 8. Poziom wykształcenia mieszkańców miasta Maków Mazowiecki

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) jest 2 256 mieszkańców miasta Maków Mazowiecki. Rozpatrując kwestię ludności Miasta z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób jest w wieku 7-12 lat (646), na drugim miejscu pod tym względem znajdują się osoby mające 20-24 lata (570), natomiast na trzecim mające 16-19 lat (389). Ludność Miasta według edukacyjnych grup wieku w 2018 r. prezentuje poniższa tabela.

Tabela 9. Ludność miasta Maków Mazowiecki według edukacyjnych grup wieku w 2018 r.

Przedział wiekowy	Liczba
3-6 lat	378
7-12 lat	646
13-15 lat	273
16-19 lat	389
20-24 lat	570

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Na terenie miasta Maków Mazowiecki funkcjonują 3 przedszkola publiczne, 1 przedszkole niepubliczne, 2 szkoły podstawowe oraz 2 szkoły ponadpodstawowe. W Mieście znajduje się również 1 klub dziecięcy sprawujący opiekę nad dziećmi do lat 3 (w 2018 roku klub dziecięcy liczył 15 miejsc). W poniższej tabeli przedstawione zostały placówki oświatowe znajdujące się na terenie Miasta.

Tabela 10. Wykaz placówek oświatowych znajdujących się na terenie miasta Maków Mazowiecki

L.P.	Szkoła
1	Przedszkole Samorządowe Nr 1
2	Przedszkole Samorządowe Nr 2
3	Przedszkola Samorządowe Nr 4
4	Niepubliczne Przedszkole Pastelove
5	Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Władysława Broniewskiego
6	Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Jana Kochanowskiego
7	Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Makowie Mazowieckim
8	Zespół Szkół im. Żołnierzy Armii Krajowej w Makowie Mazowieckim
9	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. ks. Jana Twardowskiego w Makowie Mazowieckim

Źródło: https://www.makowmazowiecki.pl/295,dane-kontaktowe-instytucji-dzialajacych-na-terenie-makowa-mazowieckiego?tresc=4221#akapit_1705

W roku szkolnym 2017/2018 do szkół podstawowych na terenie miasta Maków Mazowiecki uczęszczało 1 157 osób, natomiast do przedszkoli publicznych – 338. Łączna liczba wszystkich uczniów uczęszczających do wymienionych w poniższej tabeli placówek oświatowych na terenie miasta Maków Mazowiecki wynosi 1 495.

Tabela 11. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli oraz szkół podstawowych w mieście Maków Mazowiecki w latach 2015-2018

	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Przedszkole Samorządowe Nr 1	121	121	124
Przedszkole Samorządowe Nr 2	71	75	75
Przedszkola Samorządowe Nr 4	128	132	139
Szkoła Podstawowa Nr 1	443	432	409
Szkoła Podstawowa Nr 2	832	762	748

Źródło: Raport o stanie Miasta Maków Mazowiecki 2018

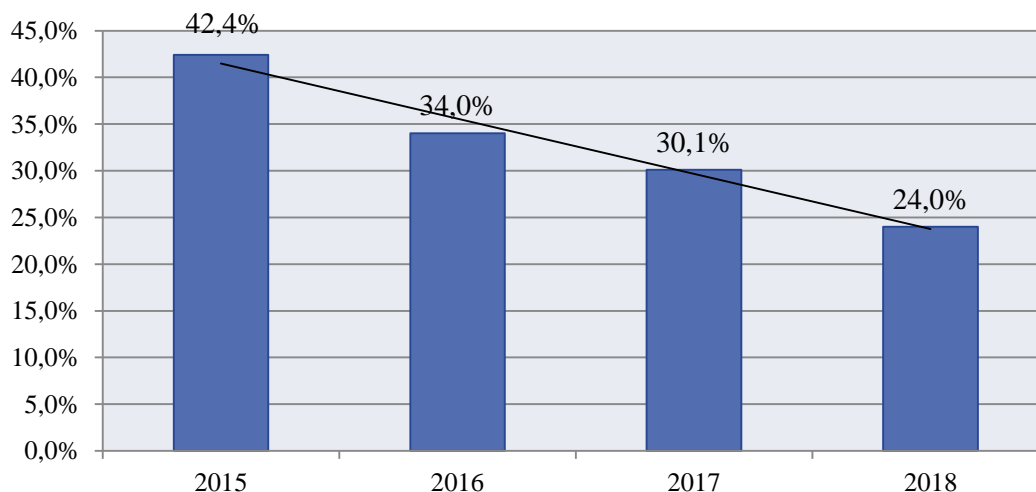
Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2018 r. poz. 1457 z późn. zm.) z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną

wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego⁹.

W 2016 roku wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 11 908 724,78 zł, w 2017 roku kształtowały się na poziomie 12 920 323,67 zł, natomiast w 2018 roku Miasto poniosło wydatki z tym związane w wysokości 13 667 670,99 zł.

Znaczny odsetek wydatków miasta Maków Mazowiecki przeznaczony zostaje co roku na oświatę i wychowanie, a jednocześnie możemy zauważyć spadek udziału wydatków z budżetu Miasta na ten cel w porównaniu do lat poprzednich. W 2016 roku wydatki te stanowiły 34,0%, w 2017 roku 30,1%, natomiast w 2018 roku 24,0% wszystkich wydatków Miasta. W porównaniu do roku 2016, w roku 2018 nastąpił spadek o 10 pp.

Wykres 9. Udział wydatków z budżetu miasta Maków Mazowiecki na oświatę i wychowanie w latach 2015-2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

⁹ <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>

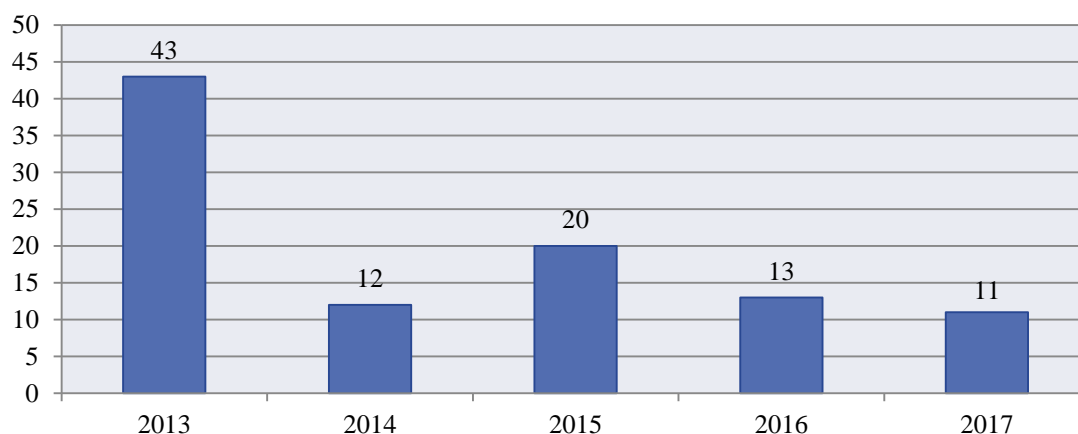

4. Infrastruktura Miasta

W 2017 roku w Makowie Mazowieckim oddano do użytku 11 mieszkań (na każdych 1000 mieszkańców przypada więc 1,12 nowych lokali), co oznacza, że oddano o 2 mieszkania mniej niż w roku poprzednim. Liczba nieruchomości oddanych do użytkowania w 2017 roku na 1000 mieszkańców jest znacznie mniejsza niż ma to miejsce w województwie mazowieckim i całej Polsce. Liczba mieszkań oddanych do użytku w 2017 roku na 1000 mieszkańców wynosi:

- 1,12 w mieście Maków Mazowiecki,
- 6,92 w województwie mazowieckim,
- 4,64 w całej Polsce.

Wykres 10. Liczba mieszkań oddanych do użytku w mieście Maków Mazowiecki w latach 2013-2017

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl>

Z danych GUS wynika, że całkowite **zasoby mieszkaniowe** w mieście Maków Mazowiecki to **3 693 nieruchomości**, w tym na terenie Miasta znajdowały się 104 lokale socjalne. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Mieście to 70,6 m², co jest wartością nieco mniejszą w porównaniu do całego województwa mazowieckiego, gdzie kształtuje się na poziomie 72,2 m².

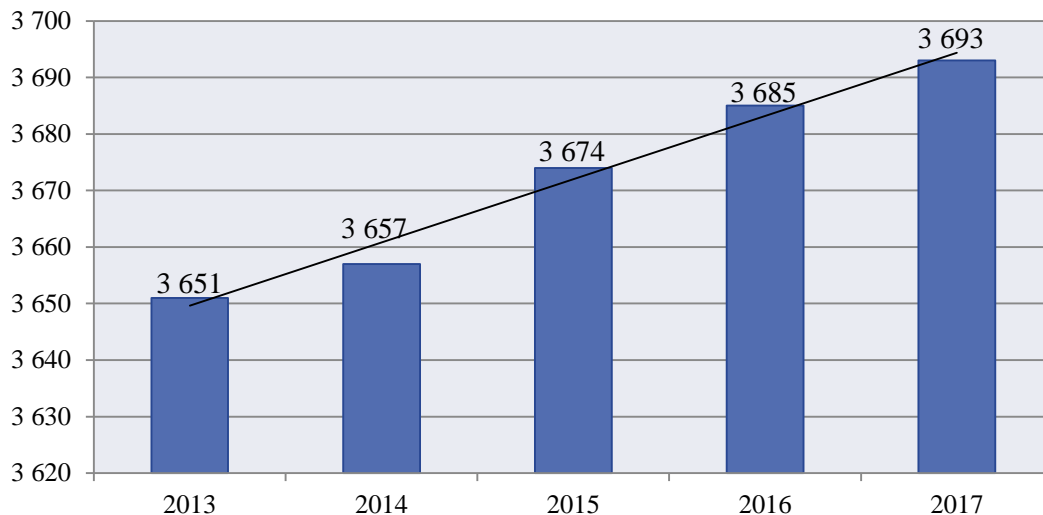
Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe w mieście Maków Mazowiecki w 2017 roku

	2016	2017
Mieszkania	3 685	3 693
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	70,4	70,6
Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	3 132	2 898
Liczba lokali socjalnych	101	104

Źródło: *Statystyczne Vademecum Samorządowca, 2018 r.*

Liczba mieszkań przypadająca na każdego 1000 mieszkańców w mieście Maków Mazowiecki, jest znacznie mniejsza w porównaniu z ich liczbą w województwie mazowieckim, bowiem w Mieście jest to **374,5** mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców, z kolei w całym województwie – 420,4 mieszkań. Z roku na rok systematycznie wzrasta liczba mieszkań w Mieście. Ogólną ich liczbę w latach 2013-2017 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 11. Liczba mieszkań w mieście Maków Mazowiecki w latach 2013-2017

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Charakterystyka **instalacji techniczno-sanitarnych** w mieście Maków Mazowiecki według danych prezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny z 2017 roku przedstawia się następująco:

- 97,2% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu,
- 96,1% mieszkań wyposażonych jest w ustęp splukiwany,
- 93,3% mieszkań posiada łazienkę,
- 85,9% mieszkań korzysta z centralnego ogrzewania.

Według informacji zawartych w Planie Rozwoju Lokalnego dla Miasta Makowa Mazowieckiego na lata 2015-2022, łączna długość ulic krajowych w Mieście wynosi 6,5 km, długość ulic wojewódzkich wynosi 1 km, natomiast ulic powiatowych 2,3 km. Pozostałe drogi to drogi gminne o łącznej długości 26 km.

Przez Miasto przebiegają: drogi krajowe nr 57 Szczytno – Pułtusk, nr 60 Płock - Ciechanów - Ostrów Mazowiecka, droga wojewódzka 626 - Maków Mazowiecki - Nowa Wieś oraz dwie ulice powiatowe: Warszawska oraz Słoniawska.

5. Kultura, sport i rekreacja

Działalność kulturalną na terenie miasta Maków Mazowiecki prowadzi między innymi **Miejski Dom Kultury**, którego działalność określona została w Statucie Miejskiego Domu Kultury w Mazowie Mazowieckim zatwierdzonym uchwałą Rady Miejskiej Nr XV/117/2016 z dnia 10 marca 2016 r. Według Statutu podstawowym celem MDK jest: „*tworzenie, upowszechnianie i ochrona kultury, sztuki, nauki oraz zachowania dziedzictwa narodowego w mieście Maków Mazowiecki oraz przygotowanie społeczności lokalnej do aktywnego uczestnictwa w kulturze i współtworzenia jej wartości*”¹⁰.

Miejski Dom Kultury organizuje wiele imprez o charakterze kulturalnym, oświatowym i rekreacyjnym. Najważniejszym wydarzeniem organizowanym co roku w mieście są Dni Makowa Mazowieckiego. MDK organizuje również:

- Mistrzostwa Polski Modeli Pływających oraz Spławikowe Zawody Wędkarskie nad zalewem;
- coroczne występy artystyczne w Parku Sopera;
- wyjazdy do: Aquaparku w Jachrance, na łyżwy, do Stajni Karina, oceanarium, Parku Linowego, Zamku i Parku Dinozaurów, Muzeum Motoryzacji i Techniki w Otrębusach i do innych miejsc;
- wiele atrakcji kulturalno-edukacyjnych w plenerze np. na rynku - Teatralny Rynek, Dzień Dziecka, Wigilia Miejska, Jarmark Bożonarodzeniowy, Muzyczny Rynek, nad zalewem - Bezpieczne wakacje, Noc Spadających Gwiazd, Obserwacje Zaćmienia Słońca, Balonowy Maków, w Parku Sopera – Maków Przed Wiekami;
- konkursy recytatorskie, plastyczne i edukacyjne;
- wystawy np. Afryka moim okiem – Eliza Kilianek-Samsel, Rotmistrz Witold Pilecki – Polak, mąż, ojciec, bohater, Pastelove koguty;
- spektakle i musicale np. „Kaczka Cudaczka”, „Ramię w ramię ku Niepodległości”¹¹.

Zarówno dorośli jak i młodszy mieszkańcy miasta Maków Mazowiecki, dzięki prowadzonej przez Miejski Dom Kultury działalności, mogą uczestniczyć w różnorodnych zajęciach rozwijających zainteresowania, pasje i umiejętności. Należą do nich: zajęcia

¹⁰ Statut Miejskiego Domu Kultury w Makowie Mazowieckim (Uchwała Nr XV/117/2016 Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim z dnia 10 marca 2016 roku).

¹¹ Raport o stanie Miasta Maków Mazowiecki 2018.

muzyczne (nauka gry na gitarze i instrumentach klawiszowych), ruchowe, taneczne, teatralne, plastyczne oraz zajęcia eksperymentalne dla małych dzieci „Młody Odkrywca”, które stanowią podstawę wielokierunkowego rozwoju dziecka, uczą krytycznego i przyczynowo-skutkowego myślenia, porównywania oraz poszerzają wiedzę.

Ponadto w strukturach Miejskiego Domu Kultury w Makowie Mazowieckim funkcjonuje:

- Klub Seniora Makowianka,
- Makowski Uniwersytet Trzeciego Wieku
- zespół muzyczny Szmaragdy oraz Aspectus,
- grupa artystyczna Marianny Jastrzębowskiej,
- Miejska Orkiestra Dęta.

Do ważnych miejsc kulturalnych na terenie Makowa Mazowieckiego zaliczyć można również **Centrum Dialogu Kulturowego „Dom Wesółka”**. Jego otwarcie nastąpiło w kwietniu 2018 roku, a siedziba mieści się w odremontowanym zabytkowym budynku bożnicy, który stał się miejscem spotkań, wydarzeń kulturalnych, oświatowych oraz artystycznych. W budynku tym znajduje się sala edukacyjno-konferencyjna, pomieszczenia biurowe z zapleczem socjalnym, sanitarnym, magazynowym i porządkowym. Budynek oprócz tego, że stanowi istotne zaplecze kulturalne Miasta, niesie za sobą również wartość historyczną – pomimo, iż przed remontem nie był w dobrym stanie, zachowały się jeszcze cenne elementy jego architektury. W czasie swojej krótkiej dotychczas działalności, w „Domu Wesółka” odbyło się już wiele wydarzeń edukacyjno-kulturalnych, warsztatów oraz koncertów.

W ramach Miejskiego Domu Kultury w Makowie Mazowieckim działalność prowadzi także **Kino „MAZOWSZE”**. Oprócz odbywających się w nim seansów filmowych, kino prowadzi również różnego rodzaju wydarzenia filmowe, Dyskusyjny Klub Filmowy dla miłośników sztuki filmowej, a także edukację filmową KinoSzkoła, której celem jest wsparcie w rozwoju kompetencji medialnych i społecznych przedszkolaków, uczniów wszystkich poziomów nauczania, a także nauczycieli i studentów Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

Na terenie Miasta funkcjonuje również **Miejska Biblioteka Publiczna**, która na mocy porozumienia z dnia 03.03.2016 roku Zarządu Powiatu w Makowie Mazowieckim, pełni zadania biblioteki dla powiatu makowskiego. Na terenie Miasta znajduje się siedziba główna biblioteki oraz jej Filia w budynku Szkoły Podstawowej nr 1. Zakres jej działalności określony został w Statucie Miejskiej Bibliotece Publicznej w Makowie Mazowieckim nadanym uchwałą Rady Miejskiej Nr VII/55/2019 z dnia 11 kwietnia 2019 roku. Głównym celem funkcjonowania

Biblioteki jest „*rozwijanie, zaspokajanie potrzeb czytelniczych społeczeństwa oraz upowszechnianie wiedzy i rozwój kultury regionalnej, narodowej i światowej w środowisku lokalnym*”. Do działań realizowanych przez Bibliotekę należy w szczególności:

- gromadzenie, opracowywanie i przechowywanie materiałów, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu,
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz oraz prowadzenie wymiany międzybibliotecznej,
- prowadzenie działalności informacyjno- bibliograficznej,
- gromadzenie i opracowywanie dokumentów z życia społecznego miasta,
- popularyzacja książki i czytelnictwa na terenie swojej działalności,
- ocena posiadanych zbiorów pod kątem ich przydatności i dokonywanie niezbędnych selekcji,
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami, towarzystwami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa,
- udzielanie pomocy instrukcyjno-metodycznej bibliotekom działającym na terenie miasta i powiatu,
- wykonywanie zadań wymienionych w ust. 1 należy również do zakresu działania Filii Bibliotecznej,
- Biblioteka może podejmować również inne działania wynikające z potrzeb środowiska lokalnego¹².

Miejska Biblioteka w Makowie Mazowieckim służy nie tylko rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, ale zajmuje się także upowszechnianiem kultury i wiedzy, na przykład poprzez prowadzenie lekcji bibliotecznych dla dzieci ze szkół i przedszkoli, szkolenia bibliotekarzy powiatu, organizowanie wystaw, spotkań autorskich, konkursów, prelekcji oraz branie udziału w ogólnopolskich akcjach np. „Jak nie czytam, jak czytam”.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego i stanu na koniec 2018 roku, księgozbiór Miejskiej Biblioteki Publicznej w Makowie Mazowieckim liczył **35 917 woluminów**, a ludność na 1 placówkę biblioteczną w Mieście kształtowała się na poziomie 4 894 osób (w całym województwie mazowieckim jest natomiast 5 093 osób na 1 placówkę

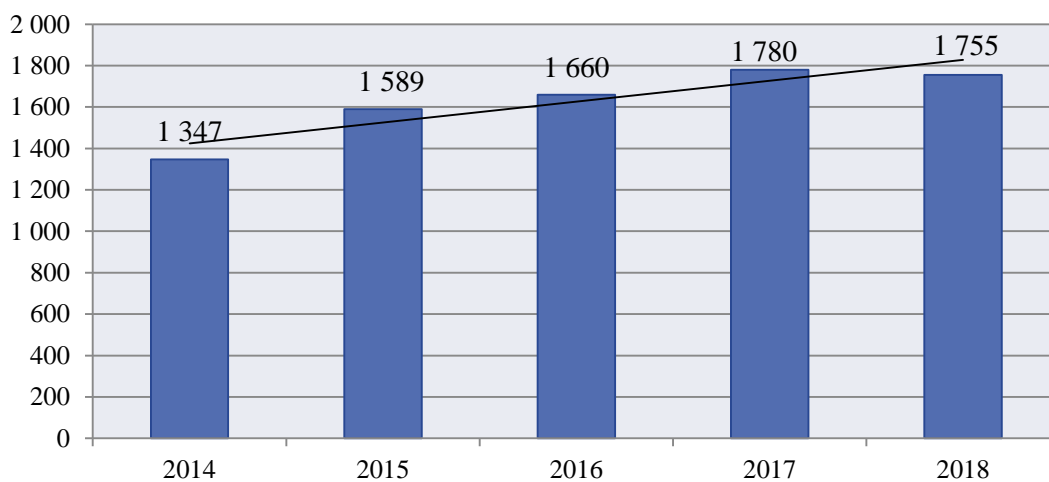
---

¹² Statut Miejskiej Biblioteki Publicznej w Makowie Mazowieckim (uchwała Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim Nr VII/55/2019 z dnia 11 kwietnia 2019 roku).

biblioteczną). Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika kształtowały się na poziomie 16,7 woluminów, co jest wartością nieco większą w porównaniu do województwa mazowieckiego, gdzie wyniosła 15,3 woluminów.

Biblioteka w ciągu 2018 roku liczyła **1 755 czytelników**. Możemy zauważyć systematyczny wzrost liczby czytelników Miejskiej Biblioteki Publicznej w latach 2014-2017 i niewielki spadek ich liczby w 2018 roku w porównaniu do roku poprzedniego. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

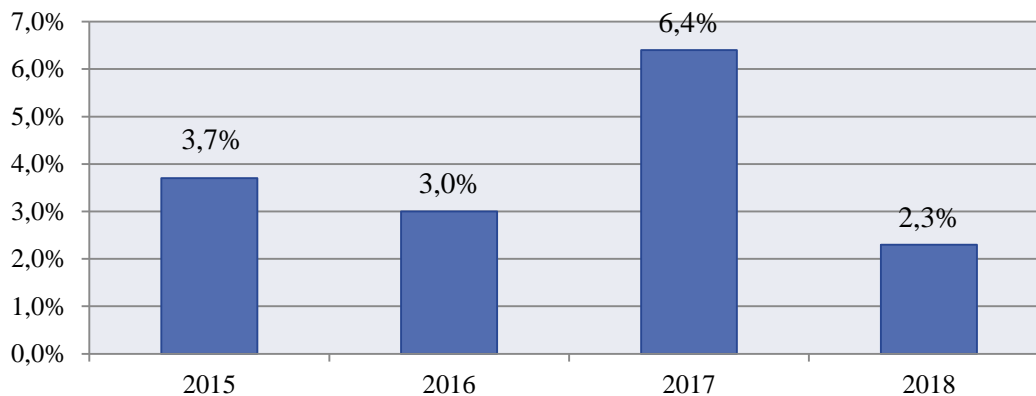
Wykres 12. Liczba czytelników Miejskiej Biblioteki Publicznej w Makowie Mazowieckim w latach 2014-2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2016 roku wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 1 037 900,00 zł, w 2017 roku kształtowały się na poziomie 2 747 449,81 zł, natomiast w 2018 roku Miasto poniosło wydatki z tym związane w wysokości 1 312 965,60 zł.

W 2016 roku **wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego** stanowiły 3,0%, w 2017 roku 6,4%, natomiast w 2018 roku 2,3% wszystkich wydatków Miasta – możemy zauważyć, iż w porównaniu do lat poprzednich, w roku 2018 nastąpił spadek udziału wydatków z budżetu Miasta na ten cel.

Wykres 13. Udział wydatków z budżetu miasta Maków Mazowiecki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w latach 2015-2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Miasto Maków Mazowiecki ma znaczny potencjał turystyczny ze względu na duże walory krajobrazowo-przyrodnicze, bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne. Na terenie miasta znajdują się liczne **zabytki** między innymi:

- kościół parafialny pw. Bożego Ciała z przełomu XIV i XV wieku,
- układ urbanistyczny Starego Miasta,
- zabytki kultury żydowskiej (łaźnia rytualna przy ul. Przasnyskiej, dom kahalny i dom modlitwy przy ul. Zielony Rynek),
- budynek dawnej bożnicy „Bet Hamidrasz” z XIX wieku,
- Dawny Dom Kahalny z 1873 roku,
- Łaźnia żydowska,
- budynek dawnej łaźni miejskiej,
- Mławska Kolej Dojazdowa – zabytkowa kolej wąskotorowa.

Na obszarze miasta Maków Mazowiecki znajdują się również **pomniki przyrody** powołane Rozporządzeniem nr 15/2008 Wojewody Mazowieckiego z dnia 28.02.2008 r. Należą do nich:

- dąb szypułkowy usytuowany przy ulicy Sportowej nr 24,
- dwupniowy dąb szypułkowy, przy ulicy Sportowej 15,
- dąb szypułkowy przy ulicy Sportowej 15,
- dąb szypułkowy przy ulicy Moniuszki 63,
- grupa 5 drzew – modrzewi europejskich usytuowanych na terenie Oddziału 169d Nadleśnictwa Pułtusk,
- dąb szypułkowy, usytuowany na obszarze Nadleśnictwa Pułtusk – działka nr 446/167.

„Ze wszystkich stron Maków Mazowiecki otoczony jest zielenią. Dominują w nich sosny z domieszką brzozy, osiki i dębu. Tu właśnie przyroda olśniewa swym bogactwem, a malownicze leśne krajobrazy i zdrowe powietrze są zachętą do spędzenia cudownych chwil. Bogactwo przyrody i urozmaicone krajobrazowo okolice Makowa Mazowieckiego sprzyjają rozwojowi turystyki pieszej i rowerowej oraz sportów wodnych. Coraz więcej makowian zaczyna doceniać walory swojego miasta i uprawiać czynnie sport. Daje to okazję do rozwoju inwestycji związanych z bazą sportową i turystyczną miasta.”
- <https://www.makowmazowiecki.pl/260,mapa-miasta>

Mieszkańcy Makowa Mazowieckiego oraz osoby przyjeżdżające spoza Miasta w celach **sportowo-rekreacyjnych** mogą korzystać z następujących obiektów:

- Zalew miejski – został sztucznie utworzony w latach 70. XX wieku przy rzece Orzyc i obejmuje powierzchnię około 17 hektarów; zalew jest chętnie odwiedzany przez wędkarzy, znajduje się przy nim plac zabaw, skatepark, boiska do gry w piłkę plażową, wypożyczalnia sprzętu wodnego oraz ścieżki spacerowe i rowerowe;
- Rynek – ze starą zabudową stanowiącą dziedzictwo kulturowe, charakterystyczną dla miast średniowiecznych szachownicą ulic, kompleksem zieleni, fontanną oraz alejkami spacerowymi;
- Park Sopera – powstały w latach 60-tych na łąkach w starorzeczu rzeki Orzyc, zajmuje obszar 5,5 ha i otoczony jest ze wszystkich stron wałami ziemnymi;
- Skwer Duński;
- 11 placów zabaw dla dzieci;
- 2 stadiony,
- 2 boiska sportowe „Orlik”;
- siłownia miejsca;
- hale sportowe przy Szkole Podstawowej nr 2, Liceum Ogólnokształcącym im. Marii Curie-Skłodowskiej i Zespole Szkół im. Żołnierzy Armii Krajowej.

Na terenie Miasta znajdują się również trzy **ścieżki edukacyjne**: „Maków bliżej natury” (stanowi element łączący ścieżkę dydaktyczną w Parku Sopera ze ścieżką Nadleśnictwa Pułtusk, która swój początek ma przy ostatnim przystanku ścieżki "Maków Bliżej Natury"), "Ja i przyroda zależymy od siebie" (ścieżka składa się z siedemnastu punktów poznawania

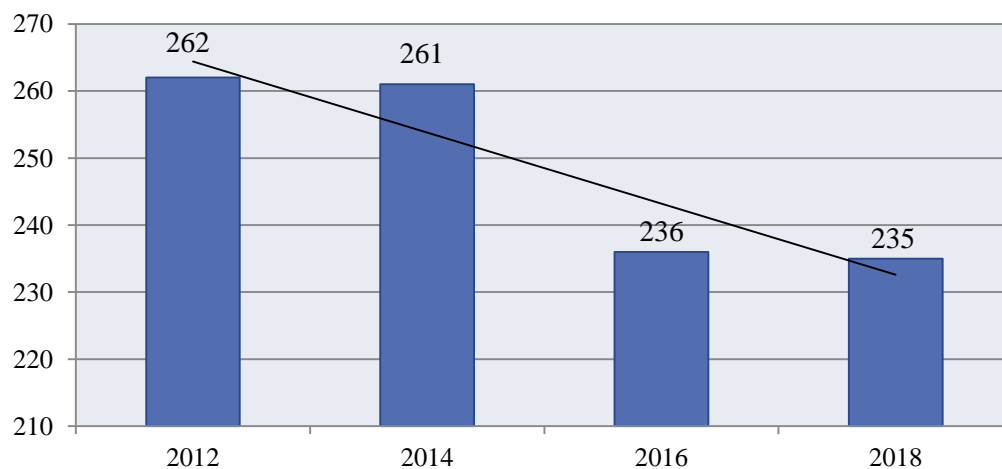
gatunków drzew, dwóch gier dydaktycznych interaktywnych i dwóch punktów obserwacyjnych flory i fauny wodnej z miejscami do poboru próbek wody do badań hydrobiologicznych) i „GRZANKA” (pozwala na zapoznanie się z ciekawymi zbiorowiskami leśnymi oraz fauną i florą ziemi makowskiej, przypomina też jej historię z okresu II wojny światowej).

Działania w zakresie rozwoju sportu i kultury fizycznej prowadzą między innymi takie organizacje jak:

- Miejski Klub Sportowy „Makowianka” - celem działalności jest systematyczne szkolenie dzieci i młodzieży w zakresie piłki nożnej;
- Ludowe Stowarzyszenie Sportów Siłowych „START” - celem Klubu jest szkolenie młodzieży uzdolnionej sportowo w podnoszeniu ciężarów;
- Klub Sportowy „Maków biega” – zajmuje się integracją osób biegających w Makowie Mazowieckim, organizuje wspólne treningi, wyjazdy na zawody oraz cykliczne imprezy sportowe związane z lekkoatletyką;
- Międzyszkolny Klub Karate Kyokushin Shinkyokushin – zrzesza zarówno dzieci i młodzież, jak i osoby dorosłe.

Według stanu na koniec 2018 roku w mieście Maków Mazowiecki było ogółem 235 osób ćwiczących w działających klubach sportowych. W 2018 roku w porównaniu do roku 2012 liczba osób ćwiczących spadła o 10% – w 2016 roku były to 262 osoby, z kolei w 2018 roku - 235 osób. Dane w tym zakresie na przestrzeni lat 2013-2018 przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 14. Liczba ćwiczących osób w klubach sportowych funkcjonujących na terenie miasta Maków Mazowiecki w latach 2012-2018

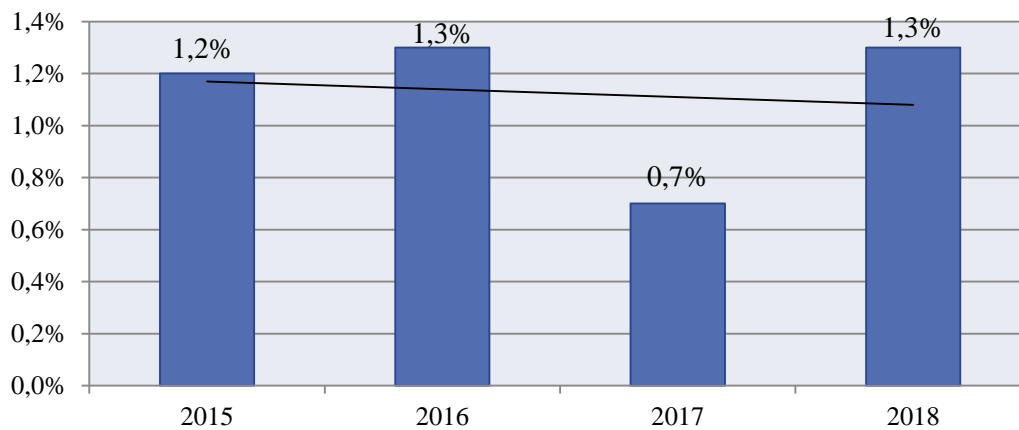

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2016 roku wydatki na kulturę fizyczną wyniosły 452 615,56 zł, w 2017 roku kształtowały się na poziomie 305 741,44 zł, natomiast w 2018 roku Miasto poniosło wydatki z tym związane w wysokości 751 931,87 zł.

Poniższy wykres przedstawia udział wydatków na kulturę fizyczną w latach 2013-2017, w ogólnej liczbie wszystkich wydatków poniesionych przez miasto Maków Mazowiecki. W 2018 roku Miasto przeznaczyło na ten cel 1,3% wszystkich wydatków podobnie jak miało to miejsce w roku 2015 i 2016.

Wykres 15. Udział wydatków z budżetu miasta Maków Mazowiecki na kulturę fizyczną w ogólnej liczbie wydatków w latach 2013-2017

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

6. Opieka zdrowotna

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców miasta Maków Mazowiecki usługi świadczy **Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej**, w ramach którego funkcjonują następujące poradnie specjalistyczne:

- chirurgiczna,
- chorób płuc i gruźlicy,
- dermatologiczna,
- diabetologiczna,
- endokrynologiczna,
- ginekologiczno-położnicza,
- kardiologiczna,
- logopedyczna,
- nefrologiczna,

- neurologiczna,
- onkologiczna,
- otolaryngologiczna,
- psychologiczna,
- rehabilitacyjna,
- urazowo-ortopedyczna,
- zdrowia psychicznego.

Na terenie Miasta znajduje się również kilkanaście aptek oraz jeden punkt ratownictwa medycznego. Do innych placówek medycznych prowadzących działalność na terenie Makowa Mazowieckiego zaliczyć można również WANTA Anna Machnicka, Krzysztof Machnicki Spółka Cywilna oraz Przychodnię Medycyny Rodzinnej MSWiA.

Z danych GUS wynika, iż w mieście Maków Mazowiecki na 1 przychodnię przypada 1 233 mieszkańców. Jest to wartość nieco mniejsza, w porównaniu do liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosi 1 572. W ramach POZ w 2017 roku udzielono 5,7 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest większą wartością w porównaniu do całego powiatu.

Tabela 13. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w mieście Maków Mazowiecki w porównaniu do powiatu w 2017 roku

	Powiat	Miasto
Liczba osób przypadających na 1 przychodnię	1 572	1 233
Przychodnie	29	8
Porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,5	5,7

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2018

7. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W mieście Maków Mazowiecki o bezpieczeństwo, porządek oraz ochronę przeciwpożarową i przeciwpowodziową mieszkańców dba:

- Komenda Powiatowa Policji,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej.

Ponadto w Makowie Mazowieckim funkcjonuje Ochotnicza Straż Pożarna, której działalność według informacji zawartych w *Planie Rozwoju Lokalnego dla Miasta Makowa Mazowieckiego na lata 2015-2022* obejmuje:

- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z instytucjami i organizacjami społecznymi,
- branie udziału w akcjach ratowniczych przeprowadzonych w czasie pożarów i innych klęsk,
- uświadomienie ludności o konieczności i sposobach ochrony przed pożarami oraz przygotowywanie jej do udziału w ochronie przeciwpożarowej,
- branie udziału w obronie cywilnej,
- rozwijanie wśród członków OSP zainteresowań w dziedzinie kultury, oświaty i sportu¹³.

Według stanu na koniec 2017 roku KPP w Makowie Mazowieckim liczyła 86 funkcjonariuszy oraz 21 pracowników cywilnych. Funkcjonariusze Policji zapewniają całodobową obsługę zgłoszonych interwencji i zdarzeń kryminalnych, które miały miejsce na terenie Miasta oraz na terenie gmin Czerwonka, Karniewo i Szelków. Czynności dochodzeniowo-śledcze wykonywane były natomiast na terenach pozostałych gmin powiatu makowskiego.

8. Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych

8.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku¹⁴. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności "obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej" [Oniszczyk 2008 str. 269]. Oprócz wspomnianych, ważną rolą omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między

¹³ *Plan Rozwoju Lokalnego dla Miasta Makowa Mazowieckiego na lata 2015-2022* (Uchwała Nr VII/54/2015 Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim z dnia 27 maja 2015 r.).

¹⁴ <https://poradnik.ngo.pl/>

innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem. (Yaziji M, Doh J.2011, s. 15).

Na terenie miasta Maków Mazowiecki funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. W poniższej tabeli przedstawione zostały te organizacje i stowarzyszenia oraz główne zadania i cele przez nie realizowane.

Tabela 14. Organizacje pozarządowe działające na terenie miasta Maków Mazowiecki.

Lp.	NAZWA ORGANIZACJI	ADRES
<i>TERENOWE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE</i>		
1.	Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów Policyjnych KOŁO Nr 2 w Makowie Mazowieckim	ul. Łąkowa 3, 06-200 Maków Mazowiecki
2.	Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Koło w Makowie Mazowieckim	ul. Moniuszki 6, 06-200 Maków Mazowiecki
3.	Polski Związek Niewidomych Koło w Makowie Mazowieckim	ul. Moniuszki 6, 06-200 Maków Mazowiecki
4.	Hufiec ZHP Maków Mazowiecki im. Szarych Szeregów	ul. Moniuszki 6 a, 06-200 Maków Mazowiecki
5.	Związek Kombatantów RP i B. Więźniów Politycznych Koło w Makowie Mazowieckim	ul. Moniuszki 6, 06-200 Maków Mazowiecki
6.	Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Makowie Mazowieckim	ul. Moniuszki 6, 06-200 Maków Mazowiecki
7.	Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział Powiatowy w Makowie Mazowieckim	ul. Moniuszki 6, 06-200 Maków Mazowiecki
8.	Oddział Terenowy Mazowieckiego Stowarzyszenia Obrony Praw Lokatorów i Spółdzielców „NASZ DOM” w Makowie Mazowieckim	ul. Kilińskiego 14 06-200 Maków Mazowiecki
9.	Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Makowie Mazowieckim	ul. Mickiewicza 30 06-200 Maków Mazowiecki

Lp.	NAZWA ORGANIZACJI	ADRES
10.	Związek Strzelecki STRZELEC Organizacja Społeczno-Wychowawcza Jednostka Strzelecka 1026 Maków Mazowiecki	ul. Moniuszki 6a 06-200 Maków Mazowiecki
STOWARZYSZENIA ZAREJESTROWANE W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM		
1.	Rada Kultury Fizycznej Sportu i Turystyki Powiatu Makowskiego	ul. Rynek 1, 06-200 Maków Mazowiecki
2.	Towarzystwo Miłośników Ziemi Makowskiej	ul. Moniuszki 6, 06-200 Maków Mazowiecki
3.	Stowarzyszenie na rzecz rozbudowy i modernizacji Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Zespołu Zakładów Lecznictwa Otwartego i Zamkniętego w Makowie Mazowieckim oraz podnoszenia wiedzy personelu medycznego i prowadzenia działalności profilaktycznej w zakresie narkomanii i innych uzależnień	ul. Witosa 2, 06-200 Maków Mazowiecki
4.	Stowarzyszenie Pomocy Liceum im. Marii Curie Skłodowskiej w Makowie Mazowieckim	ul. Kopernika 2, 06-200 Maków Mazowiecki
5.	Makowskie Stowarzyszenie Rowerzystów i Kolarzy	ul. Ciechanowska 5/15 06-200 Maków Mazowiecki
6.	Stowarzyszenie „Radość Rozwoju”	ul. Duńskiego Czerwonego Krzyża 5, 06-200 Maków Mazowiecki
7.	Stowarzyszenie na Rzecz Aktywizacji Środowisk Lokalnych NASZA SZANSA	ul. Mickiewicza 17 06-200 Maków Mazowiecki
8.	Stowarzyszenie Małe Księstwo Makowskie	ul. Kopernika 11/28 06-200 Maków Mazowiecki
9.	Stowarzyszenie Amazonki w Makowie Mazowieckim	ul. Witosa 2 06-200 Maków Mazowiecki
10.	Klub Integracji Społecznej	ul. 1-go Maja 9/52 06-200 Maków Mazowiecki

Lp.	NAZWA ORGANIZACJI	ADRES
11.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Zespołu Szkół im. Żołnierzy Armii Krajowej w Makowie Mazowieckim	ul. Duńskiego Czerwonego Krzyża 7 06-200 Maków Mazowiecki
12.	Stowarzyszenie „Przyjazne Przedszkole nr 2 w Makowie Mazowieckim”	ul. Kościelna 13 06-200 Maków Mazowiecki
13.	Stowarzyszenie AD BENE MERENTI – Bezpieczny Konsument	ul. Kościuszki 3 06-200 Maków Mazowiecki
FUNDACJE		
1.	Fundacja „O Uśmiech Dziecka”	ul. Duńskiego Czerwonego Krzyża 3 06–200 Maków Mazowiecki
2.	Fundacja „Kocham Maków”	ul. Kopernika 11/35 06-200 Maków Mazowiecki
3.	Fundacja Idealne Mazowsze	ul. Kopernika 13/4 06-200 Maków Mazowiecki
4.	Polska Fundacja Wsparcia Europejskiego	ul. Armii Krajowej 14B 06-200 Maków Mazowiecki
5.	Fundacja Parasol	ul. Szmaragdowa 1 06-200 Maków Mazowiecki
STOWARZYSZENIA ZWYKŁE		
1.	ORZYC	ul. Kościelna 7 06-200 Maków Mazowiecki
OCHOTNICZE STRAŻE POŻARNE		
1.	Ochotnicza Straż Pożarna w Makowie Mazowieckim	ul. Moniuszki 6A 06–200 Maków Mazowiecki

Źródło: www.powiat-makowski.pl

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi określone zostały w **Programie Miasta Maków Mazowiecki z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2019 rok**

uchwalonym 27 grudnia 2019 r. Uchwałą Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim Nr IV/21/2018. Głównym celem programu jest: „*zintensyfikowanie współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie Miasta Maków Mazowiecki oraz podnoszenie skuteczności i efektywności działań podejmowanych w sferze zadań publicznych*”. Do priorytetowych działań mających zostać zrealizowane w 2019 roku przez Miasto we współpracy z organizacjami pozarządowymi należy:

- 1) kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego:
  - a) promowanie przedsięwzięć kulturalnych jako alternatywy dla świata konfliktu i przemocy,
  - b) wzbogacenie form upowszechniania kultury poprzez organizację festiwali, przeglądów, koncertów artystycznych,
  - c) organizację konkursów, warsztatów i wystaw,
  - d) wspieranie działalności edytorskiej i wydawniczej popularyzującej wiedzę o dziejach Miasta i losach jego mieszkańców,
  - e) współdziałanie przy organizacji imprez kulturalnych o różnym zasięgu, promujących miasto,
  - f) promowanie lokalnej twórczości,
  - g) wspieranie społecznych, lokalnych inicjatyw kulturalnych, patriotycznych i przedsięwzięć artystycznych,
  - h) podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, upowszechnianie postaw patriotycznych,
- 2) kultura fizyczna i sport:
  - a) współpraca z klubami sportowymi w zakresie organizacji i szkolenia w różnych dyscyplinach sportowych oraz w zakresie organizacji wyjazdów drużyn i zawodników na zawody sportowe,
  - b) współpraca w zakresie upowszechniania masowych imprez sportowo – rekreacyjnych i turystycznych wśród mieszkańców Makowa Mazowieckiego,
  - c) współorganizowanie rozgrywek i zawodów szkolnych i międzyszkolnych,
  - d) współpraca ze stowarzyszeniami w zakresie organizacji zawodów i turniejów sportowych, rajdów i innych imprez krajoznawczych,
  - e) tworzenie warunków do prowadzenia działalności statutowej klubom sportowym i stowarzyszeniom, w tym udostępnianie obiektów sportowych,

- f) pomoc w organizacji imprez sportowych dla osób niepełnosprawnych,
  - g) pomoc w organizacji wyjazdów dzieci niepełnosprawnych na zawody sportowe poza obszarem miasta,
  - h) promowanie aktywności i kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży,
  - i) współorganizowanie przedsięwzięć turystycznych – promowanie potencjału turystycznego miasta,
  - j) promowanie i organizacja grup wolontariatu (bez ograniczeń wiekowych),
  - k) aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych w zakresie organizacji zajęć i imprez sportowo – turystycznych,
  - l) promocja i programy stypendialne dla osób i dzieci (dofinansowanie wyjazdów, zgrupowań i obozów sportowych).
  - m) organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów, wykładów i imprez z zakresu ratownictwa wodnego i pomocy przedmedycznej.
- 3) wypoczynek dzieci i młodzieży,
- 4) pomoc dla stowarzyszeń działających na rzecz osób niepełnosprawnych, bezdomnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- 5) tworzenie i realizacja programów edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy (zwłaszcza przemocy w szkole i przemocy domowej).
- 6) wypoczynek dzieci i młodzieży realizowany na podstawie „Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Makowie Mazowieckim na 2019 rok”¹⁵.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Mieście, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Miejskiego oraz jednostek organizacyjnych (m.in. MOPS, placówek oświatowych). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do

---

¹⁵ Program współpracy Miasta Maków Mazowiecki z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2019 rok (uchwała Nr IV/21/2018 Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim).

obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

8.2. Pomoc społeczna

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta Maków Mazowiecki jest **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej**, którego celem działalności według Statutu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim zatwierdzonego uchwałą Rady Miejskiej Nr XVI/104/2012 z dnia 19 kwietnia 2012 roku jest: *„zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin zamieszkałych na terenie miasta oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, zgodnych z celami i możliwościami pomocy społecznej; podejmowanie usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem”¹⁶.*

Do zadań Ośrodka w zakresie pomocy społecznej według jego Statutu należy:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń;
- praca socjalna;
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Do zadań Burmistrza miasta realizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej należą:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń rodzinnych i dodatków do tych świadczeń;
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, prowadzenie działań wobec dłużników alimentacyjnych, tj. przeprowadzanie wywiadów alimentacyjnych i odbieranie oświadczeń majątkowych oraz przekazywanie informacji gospodarczej o dłużnikach alimentacyjnych;

---

¹⁶ Statut Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim (uchwała Nr XVI/104/2012 Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim z dnia 19 kwietnia 2012 roku).

- przyznawanie i wypłacanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym - stypendiów szkolnych;
- ustalanie i wypłacanie dodatku energetycznego i mieszkaniowego;
- realizacja Karty Dużej Rodziny¹⁷.

Zadania realizowane przez pomoc społeczną:

1. zadania własne miasta o charakterze obowiązkowym:

- a) opracowanie i realizacja miejskiej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- b) sporządzanie bilansu potrzeb miasta z zakresu pomocy społecznej;
- c) udzielanie schronienia, zapewnianie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- d) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- g) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- h) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- i) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie nie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- j) praca socjalna;
- k) dożywianie dzieci;
- l) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

---

¹⁷ Tamże.

- m) prowadzenie i zapewnianie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
  - n) tworzenie miejskiego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
  - o) sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
  - p) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca miasta w tym domu;
  - q) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;
  - r) utrzymanie Ośrodka, w tym zapewnianie środków na wynagrodzenia pracowników;
  - s) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
  - t) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne.
2. zadania własne miasta:
- a) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
  - b) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
  - c) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu miejskim oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
  - d) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb miasta, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
  - e) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
  - f) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
  - g) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
    - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
    - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
    - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;

- h) finansowanie:
    - kosztów szkoleń dla rodzin wspierających,
    - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
    - kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ponoszonych przez rodziny wspierające;
  - i) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
  - j) sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
  - k) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;
  - l) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
3. zadania zlecone z zakresu administracji rządowej:
- a) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
  - b) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
  - c) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
  - d) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
  - e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a ustawy o pomocy społecznej;

- f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- g) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki¹⁸.

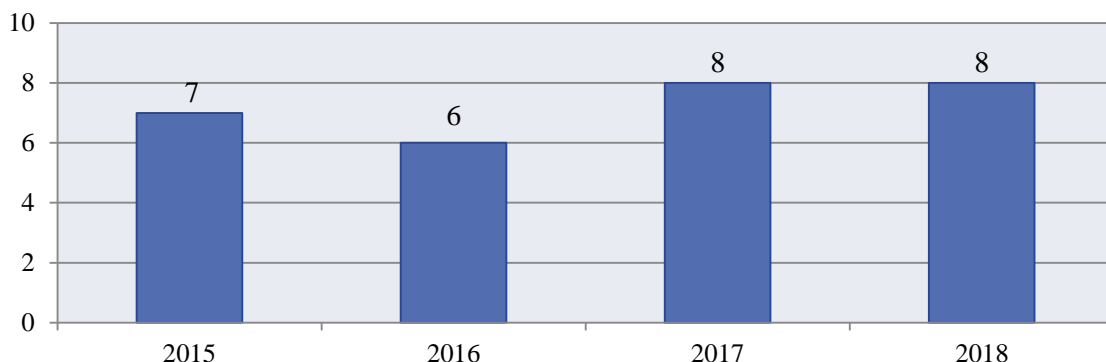
Zadania realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim realizowane są we współpracy z Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy, Sądem Rejonowym, Urzędem Miasta, Komendą Powiatową Policji, Szkołami oraz innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

W 2018 roku na pomoc społeczną poniesiono wydatki na łączną kwotę 2 654 287,32 zł – a więc o 6,5% więcej niż w roku 2017 i o 56% mniej niż w roku 2016. W 2017 roku kwota wydatków kształtowała się na poziomie 2 490 588,97 zł, natomiast w 2016 roku poniesiono koszty z tym związane na łączną kwotę 6 105 798,59 zł.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim w 2018 roku zatrudnione były 24 osoby, w tym 1 kierownik i 8 pracowników socjalnych. Spośród wszystkich zatrudnionych w MOPS osób, 18 osób legitymuje się wykształceniem wyższym.

Możemy zauważyć, że w 2018 roku liczba zatrudnionych w Ośrodku pracowników była taka sama jak w roku 2017. Z danych wynika również, iż Ośrodek spełniał ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

Wykres 16. Liczba zatrudnionych pracowników socjalnych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim

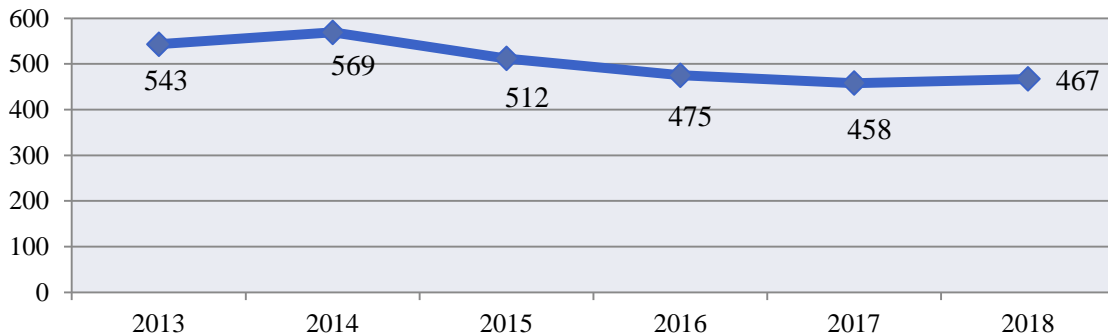

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 rok

¹⁸ Tamże.

Możemy zauważyć, iż liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Makowie Mazowieckim w latach 2013-2018 systematycznie maleje. W 2018 roku z pomocy skorzystało 467 rodzin, w 2017 roku o 1,9% rodzin mniej, w porównaniu do 2016 roku o 1,7% mniej, natomiast w porównaniu do 2015 roku o 9,6% mniej.

Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Makowie Mazowieckim w latach 2013-2018

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 rok

Według Oceny Zasobów Pomocy Społecznej w 2018 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim udzielił pomocy i wsparcia łącznie 725 osobom. W 2017 roku pomoc i wsparcie otrzymało 781 osób, natomiast w 2016 roku - 834 osoby.

W roku 2018 liczba osób korzystających z pomocy społecznej w porównaniu do 2017 roku spadła o 7%, natomiast w porównaniu do 2016 roku o 13%. Poniższa tabela przedstawia liczbę osób, którym przyznano świadczenie w podziale na wiek i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2018 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy jest w wieku produkcyjnym. Pod względem płci możemy zauważyć, że korzystających z pomocy społecznej kobiet jest nieco mniej od mężczyzn (liczba kobiet - 190, liczba mężczyzn – 208). Znaczną część wszystkich osób pobierających świadczenie w 2018 roku stanowiły również osoby wieku 0-17 lat.

Tabela 15. Liczba osób którym przyznano świadczenie w podziale na wiek i płeć w latach 2016-2018

Wiek	2015		2016		2017		2018	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
0-17	324	136	291	125	291	124	283	176
Produkcyjny	501	342	489	332	442	304	398	190
Poprodukcyjny	53	38	54	37	48	30	44	29
Ogółem	878	516	834	494	781	458	725	395

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

Możemy zauważyć również, iż w 2018 roku zmalała liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w porównaniu do roku 2017 i 2016. Jednocześnie dostrzegalny jest nieco większy udział kobiet długotrwale pobierających świadczenie w 2018 roku – stanowiły one 60% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane.

Tabela 16. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2016-2018 w podziale na płeć

	2016	2017	2018
Kobiety	261	248	196
Mężczyźni	140	102	126
Ogółem	401	350	322

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

W 2018 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej było ubóstwo - z tego powodu pomoc otrzymało aż 315 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się bezrobocie (217 rodzin), natomiast na trzecim – długotrwała lub ciężka choroba (171 rodzin).

Tabela 17. Powody udzielania świadczeń (liczba rodzin) w latach 2016-2018

L.P.	powód udzielenia świadczeń	2014	2015	2016	2017	2018
1	Ubóstwo	359	361	331	320	315
2	Bezrobocie	287	258	234	222	217
3	niepełnosprawność	163	147	137	124	119
4	długotrwała lub ciężka choroba	174	172	178	158	171
5	Alkoholizm	28	32	13	11	9
6	potrzeba ochrony macierzyństwa	27	34	22	22	35
7	potrzeba ochrony macierzyństwa - w tym: wielodzietność	16	14	9	9	18
8	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	52	38	33	40	28
9	Narkomania	3	2	0	1	2
10	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	7	4	9	9	7
11	przemoc w rodzinie	21	12	6	7	7
12	Bezdomność	12	11	13	7	8

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

W 2018 roku przeprowadzono wywiady środowiskowe z 422 osobami. Liczba osób, z którymi przeprowadzono takie wywiady w porównaniu do 2017 roku zmalała o 9%, a w porównaniu do roku 2016 o 13%.

Tabela 18. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe

	2015	2016	2017	2018
Liczba osób ogółem	482	486	466	422
Liczba rodzin	478	175	458	422
Liczba osób w rodzinach	1 233	1 150	1 085	1 041

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

W Makowie Mazowieckim zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane się również przez:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Makowie Mazowieckim,
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Makowie Mazowieckim,
- Dom Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Makowie Mazowieckim.

W zakresie pomocy mieszkańcom oraz rozwiązywania występujących na terenie Miasta problemów społecznych funkcjonuje również:

- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Punkt Konsultacyjny ds. profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- grupa samopomocowa dla osób niepełnosprawnych „Słoneczni” oraz grupa samopomocowa AA „Przebudzenie”,
- Poradnia Leczenia Uzależnień,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Świetlica socjoterapeutyczna dla dzieci i młodzieży.

III. KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych (rozdział Podstawowe informacje o dziedzinie, skali problemu i działań interwencyjnych),
- analiza SWOT¹⁹,
- charakterystyka głównych obszarów problemowych (rozdział Obszary problemowe),
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań (rozdział Korelacje).

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej – wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym jak i funkcjonalnym. W tym celu określone zostały korelacje, powiązania międzydziedzinowe z uwzględnieniem obszarów funkcjonowania Miasta nie objętych zakresem Strategii (np. mieszkalnictwo, edukacja) oraz działalności instytucji nie prowadzonych przez miasto Maków Mazowiecki.

W oparciu o wnioski wynikające z diagnoz, sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych zaprezentowana została planowana strategia realizacji celu zawierająca charakterystykę planowanych do realizacji działań. Określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania, ramy finansowe oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

Cel strategiczny:

Sprawny, odpowiedni do potrzeb, system rozwiązywania problemów społecznych w mieście Maków Mazowiecki.

POPRZEZ

- podejmowanie interwencji w odpowiedzi na problemy mieszkańców w Mieście.

TAK, ABY

- interwencja uwzględniała charakter i skalę problemów oraz optymalizowała wykorzystywanie dostępnych zasobów.

¹⁹ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

1. Dziedziny planowania strategicznego

1.1. Wspieranie rodziny

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Miasta w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim**, który służy pomocą rodzinom z Miasta znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Działania związane ze wsparciem rodziny podejmuje również **Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Makowie Mazowieckim**. Misją PCPR jest udzielanie profesjonalnej pomocy i skutecznego wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się trudnych sytuacjach życiowych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, a w szczególności dzieciom pozbawionym odpowiedniej opieki rodzicielskiej i stabilnego środowiska rodzinnego, świadczonej z poszanowaniem ich praw godności i podmiotowości oraz we współpracy z odpowiednimi organami, instytucjami, organizacjami i osobami.

Pomocą i wsparciem rodzin z Makowa Mazowieckiego zajmuje się także funkcjonująca przy MOPS **Świetlica Socjoterapeutyczna**, do której uczęszczają dzieci z rodzin, w których występuje problem alkoholowy. Działania prowadzone w świetlicy mają na celu łagodzenie skutków niewłaściwego wychowania, eliminowanie zaburzeń zachowania dzieci i młodzieży oraz rozwiązywanie trudnych sytuacji życiowych dziecka i jego rodziny. Czynna jest od poniedziałku do piątku od 10.00 do 18.00 i dysponuje 30 miejscami.

W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W poniższej tabeli zaprezentowana została ogólna liczba rodzin, korzystających na przestrzeni lat 2015-2018 ze świadczeń rodzinnych. Możemy zauważyć, że ze świadczeń tych w 2018 roku skorzystało **706 rodzin**, czyli o 2% rodzin mniej niż w roku 2017, 6,7% mniej niż w roku 2016 oraz 10,3% mniej niż w roku 2015. Dostrzegalna jest tendencja spadkowa jeśli chodzi o liczbę rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych w mieście Maków Mazowiecki.

Tabela 19. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych na przestrzeni lat 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Ilość rodzin	779	754	722	706
Ilość świadczeń	15 332	16 080	15 625	15 147
Kwota świadczeń	2 307 923,00	2 673 701,00	2 779 376,00	2 693 108,00

Źródło: Raport o stanie Miasta Maków Mazowiecki 2018

Rodziny z Makowa Mazowieckiego korzystają również z rządowego programu „Rodzina 500+” działającego od 2016 roku. W 2016 roku rodzinom zostało wypłaconych **9 995 świadczeń** tego typu, w 2017 roku 13 191, natomiast w 2018 roku 12 275.

Tabela 20. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych 500+ na przestrzeni lat 2016-2018

	2016	2017	2018
Ilość świadczeń	9 995	13 191	12 275
Kwota świadczeń	4 974 854,90	6 567 993	6 198 339,70

Źródło: Raport o stanie Miasta Maków Mazowiecki 2018

Od roku 2018 na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. realizowane jest świadczenie „Dobry start”. Świadczenie to przysługuje raz w roku w wysokości 300 zł matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu, opiekunowi prawnemu na rozpoczynające rok szkolny dzieci do ukończenia 20 roku życia, na dzieci niepełnosprawne uczące się w szkole do ukończenia przez nie 24 roku życia. Świadczenie dobry start przysługuje

niezależnie od dochodu rodziny. W 2018 r. udzielonych zostało 1 148 świadczeń „Dobry start” na łączną kwotę 344 400,00 zł.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2018 z omawianych świadczeń skorzystały **54 rodziny**, a przekazanych zostało 1 230 świadczeń na łączną kwotę 446 040,00 zł. W porównaniu do lat poprzednich możemy zauważyć niewielki spadek liczby rodzin korzystających z tego świadczenia. Dane w tym zakresie przedstawione zostały w poniższej tabeli.

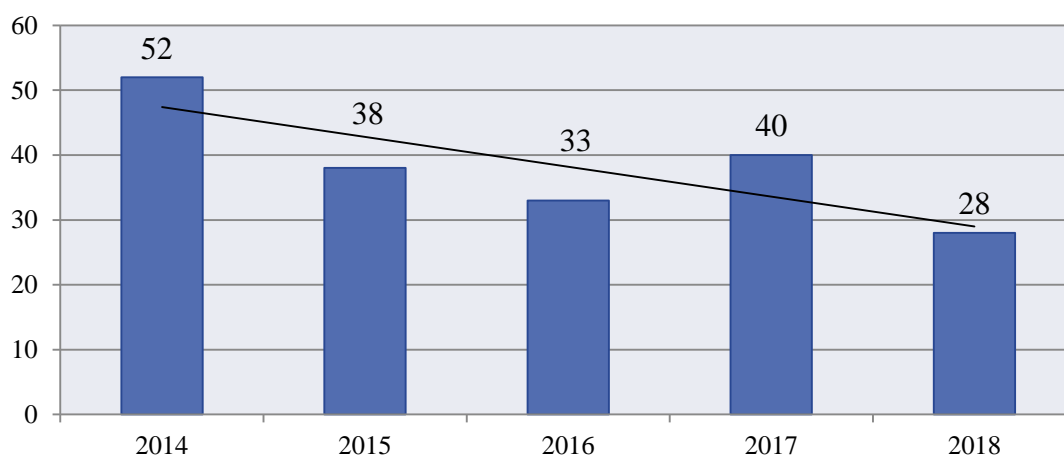
Tabela 21. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane na przestrzeni lat 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Ilość rodzin	63	59	61	54
Ilość świadczeń	1 275	1 303	1 260	1 230
Kwota świadczeń	437 357,00	454 746,00	442 326,00	446 040,00

Źródło: Raport o stanie Miasta Maków Mazowiecki 2018

Na przestrzeni lat 2015 – 2018 spadła nieco liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W 2018 roku z tego powodu z pomocy skorzystało **28 rodzin**, czyli ich liczba w porównaniu do roku 2017 zmalała o 30%.

Wykres 18. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w latach 2015 – 2018

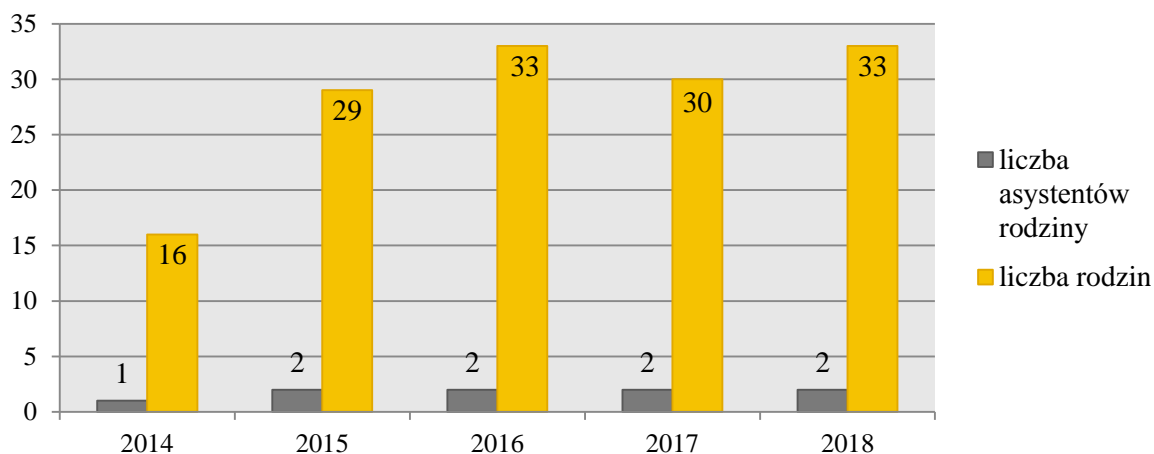

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2019 r. poz. 1111 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja

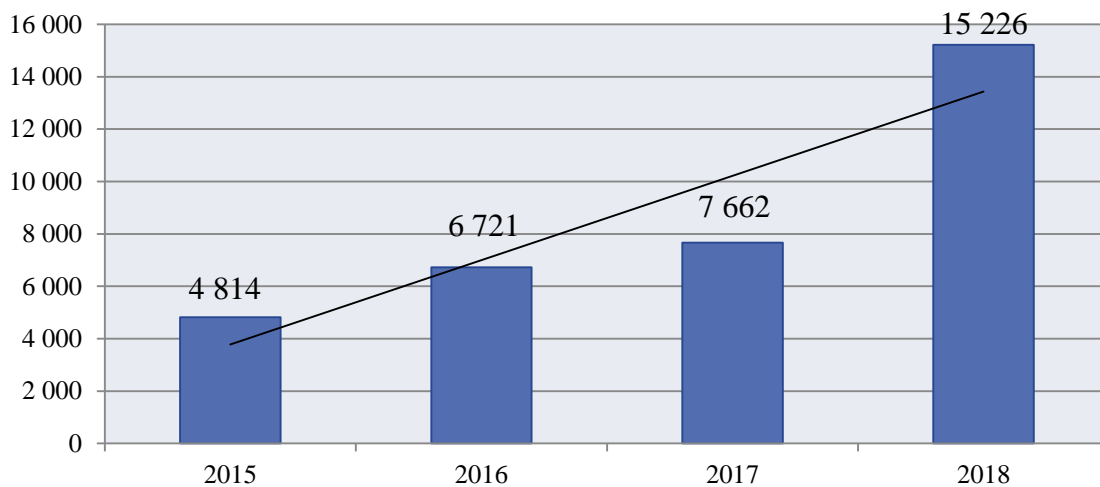
asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy ekonomicznym. W roku 2014 zatrudniony był 1 asystent rodziny, natomiast w latach 2015-2018 **2 asystentów**. Liczba rodzin objętych ich pomocą wynosiła kolejno: 16 w roku 2014, 29 w roku 2015, 33 w roku 2016, 30 w roku 2017 i **33 w roku 2018**.

Wykres 19. Asystenci rodziny oraz rodziny objęte ich wsparciem na przestrzeni lat 2014 – 2018

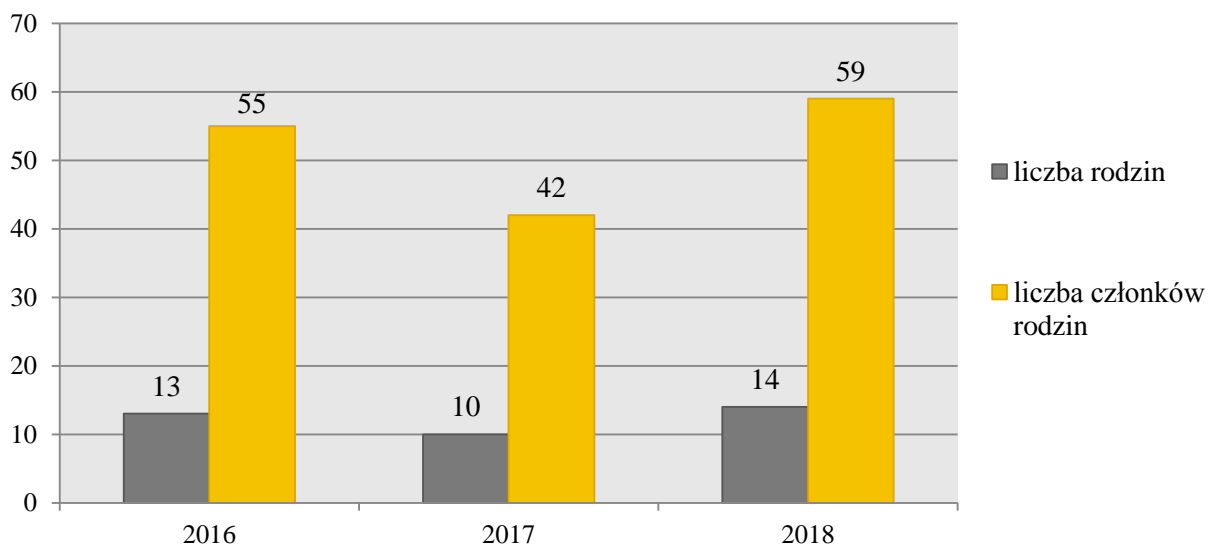
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 rok

W roku 2018 w Makowie Mazowieckim nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego). MOPS w 2018 roku poniósł natomiast wydatki związane z odpłatnością za pobyt 5 dzieci w rodzinach zastępczych, na łączną kwotę 15 226 zł. W 2017 i 2016 roku w rodzinach zastępczych umieszczono natomiast 3 dzieci. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2015-2018 ulegała systematycznemu wzrostowi.

Wykres 20. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2015-2018 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

Rodziny z miasta Maków Mazowiecki mają możliwość korzystania z Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Przysługuje ona niezależnie od dochodu rodzinom z co najmniej trójką dzieci. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej, czy transportowej na terenie całego kraju. Zniżki oferują nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni. W latach 2016-2018 wydano łącznie 37 Kart Dużej Rodziny, w tym 13 w 2016 roku, 10 w 2017 roku oraz 14 w 2018 roku.

Wykres 21. Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny na przestrzeni lat 2016-2018

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim za rok 2016,2017,2018

Analizując obszar „wspieranie rodziny” nie można pominąć funkcji, jaką pełni placówka wsparcie dziennego. W strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje Świetlica Socjoterapeutyczna, która aktywnie realizuje zadania mające na celu pomóc i wsparcie rodzin z obszaru miasta Maków Mazowiecki. Placówka dysponuje 30 miejscami. W 2018 roku uczęszczało do niej 14 dzieci, a Miasto poniosło koszty związane z jej prowadzeniem i utrzymaniem w wysokości 54 431 zł. Dane dotyczące liczby dzieci uczęszczających do tej placówki oraz kosztów związanych z jej prowadzeniem na przestrzeni lat 2015-2018 przedstawione zostały poniżej. Możemy zauważyć, że z roku na rok spada nieco liczba dzieci uczęszczających do Świetlicy Socjoterapeutycznej.

Tabela 22. Liczba dzieci uczęszczających do placówki wsparcia dziennego oraz koszty związane z jej prowadzeniem na przestrzeni lat 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
liczba dzieci	20	16	15	14
roczny koszt utrzymania i prowadzenia placówki (w złotych)	58 332	45 816	45 810	54 431

Zródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

W 2018 roku dla dzieci i młodzieży ze Świetlicy Socjoterapeutycznej podjęto następujące działania:

- w ferie zimowe dzieci brały udział w zajęciach socjoterapeutycznych, plastycznych, komputerowych, kulinarnych, zajęciach MDK, wyjściu na basen, wyjeździe do Gospodarstwa Agroturystycznego w Karniewie „Chata pod Dębami”, wycieczce do Komendy Powiatowej Policji w Makowie oraz w improwizowanym alarmie pożarowym;
- w Wielkanoc zorganizowano spotkanie integracyjne, w którym brały udział dzieci ze Świetlicy oraz osoby niepełnosprawne i samotne z terenu Miasta;
- wyjazd do Centrum Nauki Kopernik oraz Ogrodu Zoologicznego w Warszawie;
- w wakacje MOPS zorganizował dla dzieci i młodzieży 10 dniowy wypoczynek w ośrodku rekreacyjnym, podczas niego dzieci brały udział w wycieczkach krajoznawczych oraz zajęciach pt. *Bezpieczne wakacje oraz Czy potrafię powiedzieć NIE narkotykom i dopalaczom?*
- w wakacje zorganizowano 6 tygodniowy turnus stacjonarny, w trakcie którego dzieci brały udział w grach i zabawach na świeżym powietrzu, zajęciach plastycznych, turnieju tenisa stołowego, zajęciach komputerowych, zajęciach

socjoterapeutycznych oraz wycieczkach jednodniowych do Papugarni, Parku Linowego, Parku Trampolin oraz Parku Dinozaurów;

- w grudniu zorganizowano spotkanie opłatkowe, podczas którego dzieci otrzymały paczki ufundowane przez Burmistrza Miasta oraz lokalnych sponsorów oraz uroczystości wigilijne, w których udział wzięły nie tylko dzieci ze świetlicy, ale także ich rodzice, osoby niepełnosprawne, starsze, chore, czy też samotne.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejszy obszar problemowy w dziedzinie planowania strategicznego:

- trudności rodzin w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych wynikające z niskich dochodów,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- **edukacja** (w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży);
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** (jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem);
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** (szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu);
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych** (uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcyjności rodziny i problemów wszystkich ich członków).

Cele operacyjne
Cel operacyjny nr 1

Zapewnienie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przewycięzania sytuacji kryzysowych rodzinom mającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, a także poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży w istniejących placówkach oraz zajęć aktywizujących młodzież.	Liczba zajęć pozalekcyjnych zorganizowanych dla dzieci i młodzieży.
	Utworzeniu drugiego klubu dziecięcego lub żłobka sprawującego opiekę nad dziećmi do lat 3.	Liczba miejsc dostępnych w klubie dziecięcym/żłobku.
2	Rozwój placówki wsparcia dziennego (dofinansowanie działalności, wzrost liczby odbiorców).	Populacja dzieci korzystających z placówki wsparcia dziennego oraz liczba działań zrealizowanych dla dzieci i młodzieży w ramach funkcjonowania placówki.
3	Zorganizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.
4	Rozpowszechnienie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Liczba rozpowszechnionych informacji na temat poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.
5	Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną.
6	Organizowanie szkoleń dla osób pracujących w obszarze wspierania rodziny.	Liczba osób pracujących w obszarze wspierania rodziny objętych szkoleniami.
7	Organizowania różnego rodzaju działań i aktywności mających na celu integrację rodzin.	Liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację rodzin oraz liczba ich uczestników.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane zostaną na organizowaniu sieci wsparcia umożliwiającej pomoc rodzinie zagrożonej problemami wychowawczo - opiekuńczymi na jak najwcześniejszym etapie problemu, zarówno poprzez działania profilaktyczne jak

i interwencyjne. Zapewniona zostanie lepsza dostępność i promocja dostępnych usług oraz zostanie wzmocniona zdolność reagowania właściwych podmiotów na wszelkie informacje o możliwości występowania problemów w rodzinach z dziećmi.

Istotną rolę w realizacji celu mają pracownicy socjalni i asystenci rodziny. Do zadań tych dwóch grup zawodowych należy diagnozowanie sytuacji, zarówno problemów, jak i zasobów rodziny – możliwości ich rozwiązywania, a następnie, wspólnie z rodziną kreowanie drogi do wyjścia z sytuacji problemowej.

Konieczne jest również podejmowanie działań zmierzających do wyrównywania szans edukacyjnych z wykorzystaniem wsparcia pozamaterialnego, w szczególności: zajęć wyrównawczych prowadzonych w placówkach oświatowych, zajęć pozalekcyjnych ukierunkowanych na rozwój zainteresowań (np. zajęcia w świetlicach środowiskowych oraz placówkach oświatowych, rozwój oferty pomocowej w celu wyrównania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcie rodziców w edukowaniu ich dzieci). Istotne wydają się szkolenia/warsztaty dla rodziców z zakresu poszerzania kompetencji rodzicielskich. Szkolenia prowadzone powinny być w nurcie strategii edukacyjnej. Równie ważne jest inicjowanie zajęć integrujących rodziny, a więc warsztatów dla rodzin, czy wspólnych zajęć. Nie bez znaczenia pozostaje edukacja dzieci i młodzieży z zakresu komunikacji interpersonalnej w rodzinie.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM.	Placówki oświatowe, Świetlica Socjoterapeutyczna, PCPR.	Środki własne, MOPS, środki europejskie.

1.2. Wsparcie osób niepełnosprawnych

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

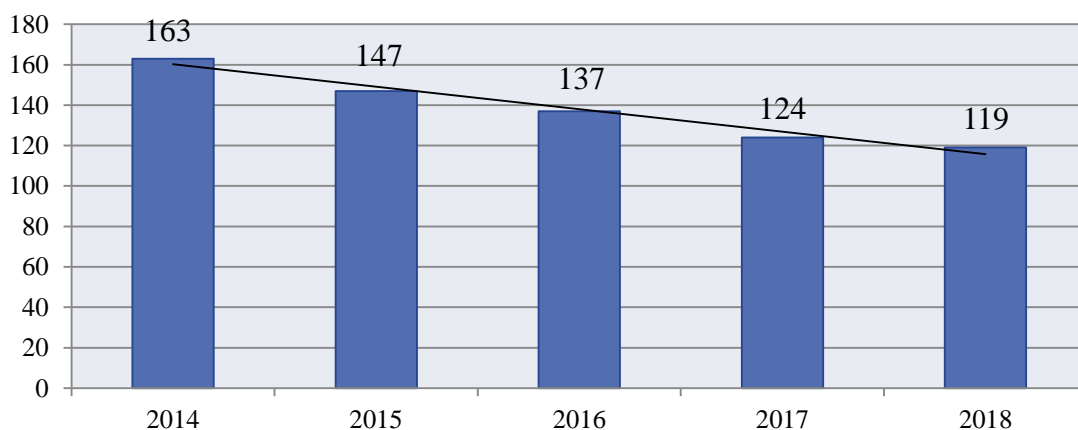
Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby niepełnosprawne dzieli się według

różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie.

Analizując problemy społeczne, które były zauważalne na obszarze miasta Maków Mazowiecki, zwrócono także uwagę na zjawisko niepełnosprawności. W 2018 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 119 rodzin. Warto zwrócić uwagę na to, iż niepełnosprawność jako powód udzielenia pomocy i wsparcia znalazła się na czwartym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie w Mieście w 2018 roku.

Wykres 22. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2015 – 2018

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

Na przestrzeni lat 2015 – 2017 nastąpił spadek przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka. W 2015 r. przyznano 753 świadczenia na kwotę 115 209 zł, w 2016 roku liczba świadczeń wynosiła 713 na kwotę 109 089 zł, z kolei w 2017 roku kształtowała się na poziomie 641 świadczeń na kwotę 98 073 zł.

Tabela 23. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka

	2014	2015	2016	2017
liczba świadczeń	708	753	713	641
kwota świadczeń (zł)	108 324	115 209	109 089	98 073

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017 rok

W 2016 r. przyznano 1 294 zasiłki dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności. W 2017 r. nastąpił z kolei nieznaczny spadek liczby przyznanych świadczeń do 1 256.

Tabela 24. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności

	2014	2015	2016	2017
liczba świadczeń	1 350	1 343	1 294	1 256
kwota świadczeń (zł)	206 550	205 479	197 982	192 166

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017 rok

W 2015 r. przyznano 1 962 świadczenia dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności która powstała przed 21 rokiem życia, w 2016 roku 1 947 świadczeń, natomiast w 2017 r. – 1 857.

Tabela 25. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia

	2014	2015	2016	2017
liczba świadczeń	1 965	1 962	1 947	1 857
kwota świadczeń (zł)	300 645	300 186	297 891	284 121

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017 rok

W dalszej części raportu znajdują się informacje Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, dotyczące liczby osób niepełnosprawnych zamieszkujących miasto Maków Mazowiecki.

W 2018 roku w mieście Maków Mazowiecki zamieszkiwały **92 dorosłe osoby niepełnosprawne**, w tym 25 osób o znacznym, 41 osób o umiarkowanym i 26 osób o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Tabela 26. Liczba dorosłych osób niepełnosprawnych w mieście Maków Mazowiecki na przestrzeni lat 2016-2018 (dane za okres od stycznia do kwietnia) w podziale na stopień niepełnosprawności

	2016	2017	2018
stopień znaczny	16	10	25
stopień umiarkowany	47	48	41
stopień lekki	32	24	26
razem	95	82	92

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Makowie Mazowieckim

Według danych za okres od stycznia do kwietnia 2018 roku Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w mieście Maków Mazowiecki zamieszkiwało **21 dzieci** z niepełnosprawnością – większość z nich z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności.

Tabela 27. Liczba dzieci niepełnosprawnych w mieście Maków Mazowiecki na przestrzeni lat 2016-2018 (dane za okres od stycznia do kwietnia) w podziale na stopień niepełnosprawności

	2016	2017	2018
z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności	9	9	15
z dwoma symbolami przyczyny niepełnosprawności	6	5	5
z trzema symbolami przyczyny niepełnosprawności	3	1	1
razem	18	15	21

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Makowie Mazowieckim

Do ważnych miejsc na terenie miasta Maków Mazowiecki działających w obszarze wsparcia i pomocy osobom niepełnosprawnym należy Środowiskowy Dom Samopomocy, Dom Pomocy Społecznej oraz grupa samopomocowa „Słoneczni” działająca przy MOPS.

W **Środowiskowym Domu Samopomocy** mogą przebywać między innymi osoby upośledzone umysłowo niewymagające leczenia szpitalnego bądź opieki stacjonarnej, lecz z powodu pewnych upośledzeń wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej.

Grupa samopomocowa „Słoneczni” funkcjonuje od 16 lat przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim, a jej uczestnicy to osoby niepełnosprawne. Grupa spotyka się dwa razy w tygodniu, aby porozmawiać o ważnych dla nich sprawach oraz wspierać się w trudnych sytuacjach życiowych. Ponadto w ramach grupy samopomocowej uczestnicy biorą udział w różnego rodzaju zajęciach i warsztatach oraz wyjeżdżają na turnusy rehabilitacyjne.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po

przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP.

- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie.
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów.
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Zapewnienie warunków służących możliwie pełnej integracji osób niepełnosprawnych oraz zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Stworzenie warunków do integracji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez organizację i dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych.	Liczba zorganizowanych lub dofinansowanych integracyjnych przedsięwzięć o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym dla osób niepełnosprawnych.
2	Wspieranie osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych w miejscu zamieszkania, miejscach publicznych, a także barier w komunikowaniu się i barier technicznych.	Liczba i rodzaje usuniętych barier.
3	Organizacja dowozu niepełnosprawnych dzieci i młodzieży do szkół.	Liczba dzieci niepełnosprawnych objętych pomocą w zakresie dowozu do szkół.
4	Świadczenie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz rozszerzenie oferty specjalistycznych usług medycznych.	Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych oraz liczba dostępnych dla osób niepełnosprawnych usług medycznych.

5	Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób niepełnosprawnych – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą materialną i niematerialną.
6	Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych, warsztatów terapii zajęciowej oraz zakupu sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.	Liczba osób, którym zostało przyznane dofinansowanie.
7	Wsparcie działalności grupy samopomocowej dla osób niepełnosprawnych.	Liczba podjętych działań mających na celu wsparcie działalności grupy samopomocowej dla osób niepełnosprawnych.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane na integracji osób niepełnosprawnych muszą być komplementarne w trzech płaszczyznach: integracji osobistej (uwzględniającej ograniczenia wynikające z barier osobistych występujących u osób niepełnosprawnych), integracji społecznej oraz integracji funkcjonalnej (ograniczającej bariery funkcjonalne, w różnych aspektach życia). Prowadzone będą również działania wspierające rodziny z osobami niepełnosprawnymi.

Dla zapewnienia warunków integracji w sferze osobistej szczególne znaczenie ma przezwyciężenie barier związanych m.in. z niskim poczuciem wartości, ograniczonym poczuciem sprawczości i wpływu na życie oraz poczuciem zależności od innych. Istotne znaczenie ma również zapewnienie dostępu do aktualnych informacji na temat usług i wsparcia kierowanego do osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Dla zapewnienia integracji społecznej osób niepełnosprawnych konieczne jest zapewnienie warunków umożliwiających pełnienie przez nich ról społecznych oraz funkcjonowanie w społeczności lokalnej. Integracja na tych dwóch płaszczyznach wiąże się z koniecznością ograniczenia oraz likwidacji barier w komunikowaniu, technicznych i architektonicznych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM.	PCPR, placówki oświatowe.	Środki własne, PFRON, środki europejskie.

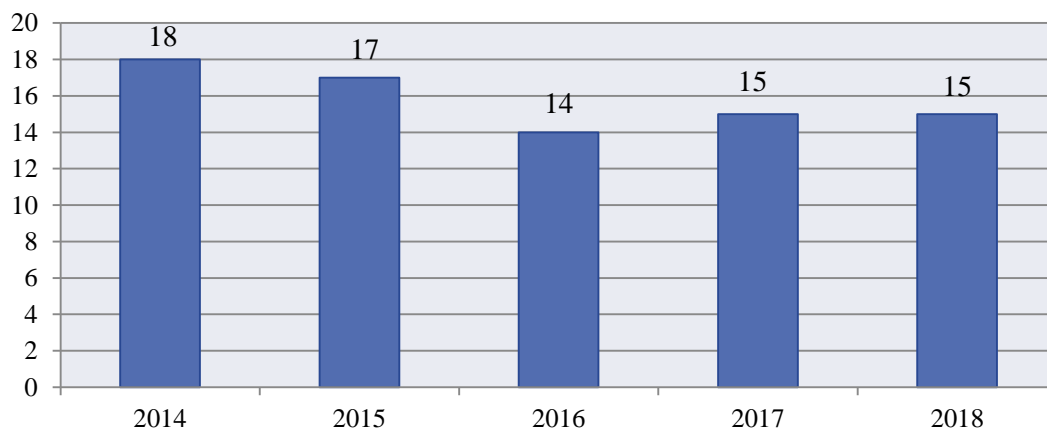
1.3. Zdrowie psychiczne

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian²⁰.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

W roku 2014 ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi skorzystało 18 osób. 4 lata później (w roku 2018) liczba osób korzystających z tej formy pomocy spadła do 15.

Wykres 23. Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi przyznane na przestrzeni lat 2015-2018 – liczba osób

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

Na terenie Makowa Mazowieckiego osoby chcące pozyskać pomoc i wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego mogą uzyskać je w:

²⁰ www.psychiatriapolska.pl

- Środowiskowym Domu Samopomocy,
- Poradni Zdrowia Psychicznego w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej,
- Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,
- Poradni Leczenia Uzależnień,
- Sekcja Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy w Rodzinie,
- Punkcie Konsultacyjnym ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Szczególnie ważną rolę w pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi pełni w Makowie Mazowieckim **Środowiskowy Dom Samopomocy**. Funkcjonuje on od poniedziałku do piątku od 8.00-16.00 i jest dziennym ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, nie wymagających leczenia szpitalnego bądź opieki stacjonarnej, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy w funkcjonowaniu w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej. Celem działalności ŚDS jest:

- umożliwienie osobom przebywającym w ŚDS nabycia i podtrzymywania kompetencji życiowych, umiejętności samoobsługi, umiejętności społecznych i interpersonalnych;
- organizowanie oparcia społecznego dla osób przebywających w ŚDS oraz ich rodzin;
- przeciwdziałanie izolacji społecznej przez utrzymywanie osób z zaburzeniami psychicznymi, upośledzonych umysłowo i wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych w środowisku;
- kształtowanie u osób z zaburzeniami psychicznymi, upośledzonych umysłowo i wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych właściwych postaw społecznych poprzez integrację ze środowiskiem lokalnym.

Uczestnicy domu objęci są opieką psychologa, gdzie prowadzona jest psychoterapia indywidualna i grupowa, a także poradnictwo dla rodziców i opiekunów, otrzymują oni również wsparcie w zakresie załatwiania spraw urzędowych oraz pomocy w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych. W zakresie integracji ze społeczeństwem i środowiskiem lokalnym uczestnicy biorą udział w imprezach okolicznościowych, występach

artystycznych i teatralnych oraz spotkaniach integracyjnych. Dla każdego uczestnika ŚDS przygotowywany jest ciepły posiłek w formie obiadu. Dom organizuje również dowozy uczestników zajęć przy wykorzystaniu własnego 9-cio osobowego busa. Środowiskowy Dom Samopomocy swoim wsparciem obejmuje 50 osób z terenu Powiatu Makowskiego.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przewyżczone we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego;
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego;
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno–rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym. Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej;
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia;
- **przemoc i uzależnienia** – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest

z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz zapewnienie dostępności do pomocy osób z zaburzeniami psychicznymi.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.
2	Zwiększanie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego poprzez kampanie profilaktyczne, wykłady, spotkania ze specjalistami	Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych na temat zdrowia psychicznego.
3	Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.
4	Wsparcie i rozwój działalności Środowiskowego Domu Samopomocy w Makowie Mazowieckim.	Liczba działań podjętych w celu wsparcia działalności Środowiskowego Domu Samopomocy w Makowie Mazowieckim.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane na zwiększaniu dostępności do placówek wsparcia zdrowia psychicznego będą wynikać przede wszystkim z holistycznego pojęcia „zdrowie psychiczne”, często związanego z tematyką uzależnień, czy też występowania przemocy w rodzinie. Należy pamiętać jednak, że stan zdrowia psychicznego to również wszelkiego rodzaju choroby i zaburzenia dotykające jednostkę: depresja, zaburzenia maniakalno-obsesyjne, zaburzenia z pogranicza (borderline), schizofrenia, wszelkiego rodzaju nerwice np. nerwica natręctw i wiele innych. Należy uświadamiać mieszkańców, że zaburzenia psychiczne przyjmują miano jednostki chorobowej – a co za tym idzie – można je efektywnie leczyć i przeciwdziałać im nawrotom. Takie działania mają szansę zmniejszyć poczucie osamotnienia i niezrozumienia, którego często doświadczają osoby na skraju załamania psychicznego. Pierwszym krokiem powinno być uświadomienie społeczności lokalnej jaka jest istota zaburzeń psychicznych i w którym momencie należy się zgłosić o pomoc.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM.	Zakład Opieki Zdrowotnej, ŚDS, NGO.	Środki własne, środki europejskie.

1.4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych**Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych**

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny²¹. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż **liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni**. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Miasto Maków Mazowiecki realizuje działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych współpracując między innymi z:

- Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej,
- placówkami oświatowymi znajdującymi się na terenie Miasta,
- Komendą Powiatową Policji,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie,
- Punktem Konsultacyjnym ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

²¹ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

Działania podejmowane przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynikają między innymi z *Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Makowie Mazowieckim na 2019 rok* przyjętego uchwałą Nr IV/20/2018 Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim z dnia 27 grudnia 2018 r.

Do celów mających zostać realizowane w 2019 roku przez MKRPA zawartych w **Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** należą:

- konstruowanie działań mających na celu zmniejszenie rozmiaru problemów alkoholowych i narkomanii już występujących oraz zapobieganie powstawaniu nowych,
- zwiększanie umiejętności i zasobów niezbędnych do coraz lepszego radzenia sobie z istniejącymi problemami (alkoholowymi, korzystania ze środków psychoaktywnych, agresji wśród młodych ludzi oraz przemocy domowej, propagowanie wśród mieszkańców miasta idei wolności od uzależnień,
- organizowanie i prowadzenie profilaktyki i edukacji dzieci i młodzieży, a także dorosłych mieszkańców miasta w zakresie uzależnień i przemocy,
- spowodowanie poprawy stanu zdrowia i udzielanie wsparcia osobom poddającym się leczeniu i rehabilitacji,
- zmniejszanie wieku spożycia alkoholu przez młodzież szkolną i opóźnianie inicjacji alkoholowej.

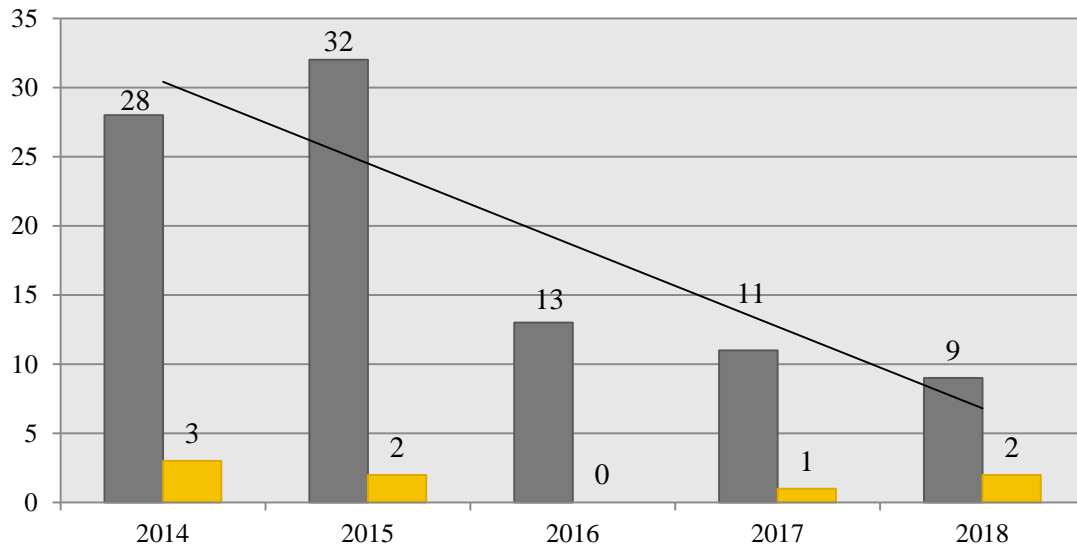
W razie problemów związanych z uzależnieniem mieszkańcy miasta Maków Mazowiecki mogą uzyskać pomoc i wsparcie w następujących miejscach:

- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Poradnia Leczenia Uzależnień,
- Punkt Konsultacyjny ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- grupy samopomocowe AA,
- Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Makowie Mazowieckim - Sekcja Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej.

W 2018 roku z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 9 rodzin, a z powodu narkomanii 2 rodziny. Rodziny otrzymujące pomoc i wsparcie z powodu alkoholizmu i narkomanii stanowiły 2,3% wszystkich rodzin, które w 2018 roku otrzymały pomoc

i wsparcie. Możemy zauważyć, że na przestrzeni lat 2014-2018 utrzymywała się tendencja spadkowa jeśli chodzi o liczbę rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu.

Wykres 24. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2014-2018

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

W 2018 roku z konsultacji Punktu Konsultacyjnego ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie skorzystało łącznie 48 osób, w 2017 roku – 43 osoby, natomiast w 2016 roku - 42 osoby.

W 2018 roku z porad w Punkcie Konsultacyjnym skorzystało 16 osób z problemem alkoholowym (udzielone zostały im 22 porady) oraz 26 dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym, którym zostało udzielonych 30 porad (w tym współuzależnionych, DDA)²².

Według informacji zawartych w *Sprawozdaniu z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Miejskiego Programu Profilaktyki i Przeciwdziałania Narkomanii w Makowie Mazowieckim, w 2018 roku* prowadzone były następujące działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień:

- profilaktyka szkolna: realizacja 6 programów/warsztatów profilaktycznych w szkołach (w tym 3 rekomendowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania

²²Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1.

Problemów Alkoholowych), organizacja 2 spotkań z rodzicami uczniów pt. „Wywiadówka profilaktyczna – problemy wieku dorastania”, realizacja spektaklu teatralnego o charakterze profilaktyczno – edukacyjnym, organizacja pikniku rodzinnego z elementami profilaktyki pt. „Świat dziecięcych marzeń”, badanie pt. „Badanie dostępności sprzedaży alkoholu nieletnim”, połączone ze szkoleniem sprzedawców w formie terenowej;

- działania realizowane przez Świetlicę Socjoterapeutyczną, do której uczęszczają dzieci z rodzin z problemem alkoholowym opisane zostały w podrozdziale „wpieranie rodziny”;
- MOPS: przeprowadzanie rozmów motywujących do podjęcia terapii w placówkach uzależnień, prowadzenie działań interwencyjnych w trudnych i zagrożonych środowiskach, udział członków Miejskiej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego i przedstawicieli Grup Roboczych w dwudniowym szkoleniu poświęconym rozwijaniu umiejętności i kompetencji;
- pedagodzy szkolni: zajęcia profilaktyczne w klasach w ramach ogólnopolskiej kampanii społecznej „Dopalacze-powiedz NIE!”, rozwiązywanie problemów dzieci uczęszczających do Świetlicy Socjoterapeutycznej, organizowane spotkań konsultacyjnych w celu omawiania wartości i skuteczności programów profilaktycznych realizowanych w szkołach;
- Sekcja Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej: zajmowanie się rozwiązywaniem problemów dotyczących przemocy w rodzinie oraz prowadzeniem zajęć terapeutycznych z pacjentami placówki przez Miejskiego Koordynatora ds. Profilaktyki Uzależnień, praca terapeutyczna z osobami uzależnionymi od alkoholu i narkotyków, udzielenie 168 porad prawnych, psychologicznych i rodzinnych (w 2017 roku 143 porady, a w 2016 roku 355 porad);
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: odbycie 11 posiedzeń Komisji, podczas których rozpatrywano 2/3 sprawy na jednym posiedzeniu, prowadzenie kontroli w punktach sprzedaży napojów alkoholowych na terenie miasta, współpraca z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, udział członków Komisji, Zespołu Interdyscyplinarnego, pracowników

socjalnych, dzielnicowych i pedagogów szkolnych w szkoleniu pt. „Praca z rodziną w kryzysie”;

- Komenda Powiatowa Policji: wysłanie w ciągu roku 7 wniosków do Miejskiej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z prośbą o skierowanie osób, których one dotyczyły na leczenie odwykowe (w 2017 roku 10 wniosków, a w 2016 roku 11 wniosków), współpraca z ZI, udział w kontrolach punktów sprzedaży napojów alkoholowych, posiedzeniach grup roboczych oraz szkoleniu poświęconemu podnoszeniu umiejętności i kompetencji potrzebnych do pracy w MKRPA i w grupach roboczych.

W 2018 roku Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podjęła następujące czynności względem osób uzależnionych od alkoholu:

- przeprowadziła 17 rozmów z osobami uzależnionymi od alkoholu,
- przeprowadziła 19 rozmów z członkami rodzin osób uzależnionych od alkoholu,
- podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia wobec 7 osób uzależnionych od alkoholu,
- wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 2 osób,
- udzielono pomoc 39 rodzinom w ramach grup roboczych, w skład której wchodziła członkowie MKRPA²³.

Według danych przedstawionych **przez Komendę Powiatową Policji w Makowie Mazowieckim** na terenie Miasta w 2018 roku stwierdzono 31 przestępstw narkotykowych. W 2017 roku miało miejsce 67 przestępstw w tym charakterze, z kolei w 2016 roku 16. Wykrywalność tego typu przestępstw kształtowała się w 2018 roku na wysokim poziomie – 96,8%. Dane dotyczące przestępstw narkotykowych na przestrzeni lat 2016-2018 zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 28. Przestępczość narkotykowa na terenie miasta Maków Mazowiecki na przestrzeni lat 2016-2018

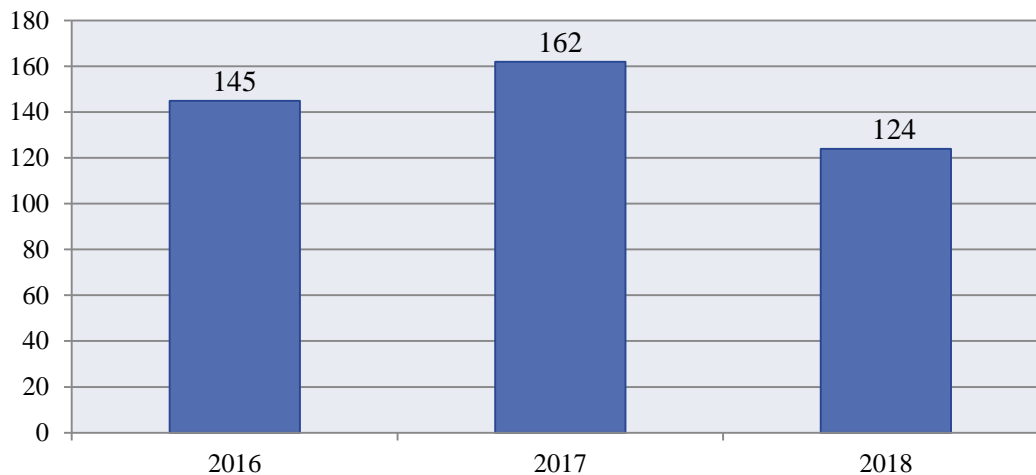
	2016	2017	2018
przestępstwa stwierdzone	16	67	31
wykrywalność	87,5%	100%	96,8%

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Makowie Mazowieckim

²³ Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

Dane dotyczące interwencji Policji związanych z nadużywaniem alkoholu przedstawiają się następująco: w 2016 roku odnotowano 145 interwencji z tym związanych, w 2017 roku 162 interwencje, z kolei w 2018 roku – 124 interwencje. Liczba interwencji z tym związanych uległa na przestrzeni lat 2016-2018 niewielkiemu spadkowi.

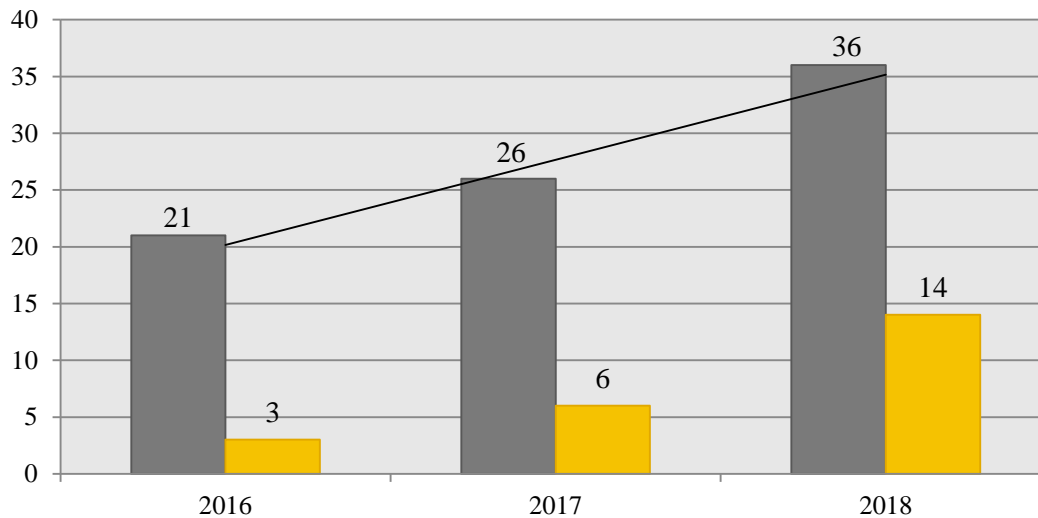
Wykres 25. Interwencje związane z nadużywaniem alkoholu na przestrzeni lat 2016-2018

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Makowie Mazowieckim

W 2016 roku Policja na terenie Makowa Mazowieckiego podjęła 21 interwencji dotyczących nietrzeźwych kierujących (w tym również kierującymi rowerami), a zabrano 3 prawa jazdy; w 2017 podjęto 26 interwencji z tym związanych i zabrano 6 praw jazdy, z kolei w 2018 roku podjęto 36 interwencji, w konsekwencji których zabrano 14 praw jazdy. Dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres. Możemy zauważyć na przestrzeni lat 2016-2018 wzrost zatrzymanych nietrzeźwych kierowców oraz odebranych z tego powodu praw jazdy.

Wykres 26. Interwencje związane z nietrzeźwymi kierującymi pojazdami na przestrzeni lat 2016-2018

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Makowie Mazowieckim

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH W MAKOWIE MAZOWIECKIM

W 2018 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Nakłada ona na gminę obowiązek ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, a nie jak dotychczas określenia limitów punktów sprzedaży. W 2018 roku ustalono więc maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w Makowie Mazowieckim:

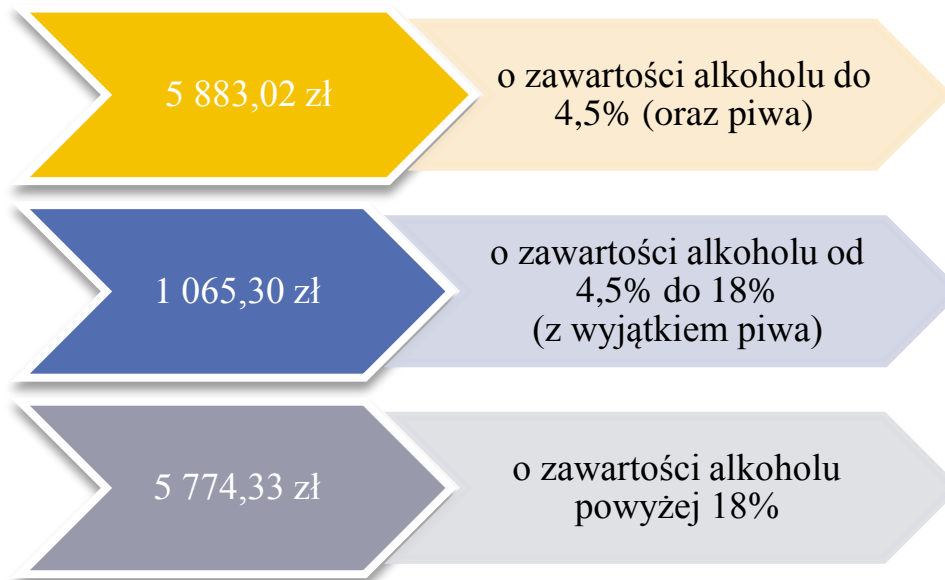
- poza miejscem sprzedaży:
  - o wartości do 4,5% alkoholu oraz piwa – **25 zezwoleń,**
  - o zawartości od 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa) - **25 zezwoleń,**
  - o zawartości powyżej 18% alkoholu – **25 zezwoleń,**
  - razem – **75 zezwoleń.**
- w miejscu sprzedaży:
  - o wartości do 4,5% alkoholu oraz piwa – **15 zezwoleń,**
  - o zawartości od 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa) - **5 zezwoleń,**
  - o zawartości powyżej 18% alkoholu – **5 zezwoleń,**
  - razem - **25 zezwoleń.**

W Makowie Mazowieckim jest (według stanu na koniec 2018 roku) następująca liczba wydanych zezwoleń uprawniających do sprzedaży napojów alkoholowych:

- 14 na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne),
- 61 na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy).

W roku 2018 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Miasta wyniosła **łącznie 12 722 667 zł**, w tym 5 883,02 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 1 065,30 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 5 774,33 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%.

Rysunek 5. Wartość sprzedanego na terenie Makowa Mazowieckiego alkoholu w 2018 roku

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE MAKÓW MAZOWIECKI Z 2017 ROKU – INFORMACJE DOTYCZĄCE UZALEŻNIEŃ

W 2017 roku na terenie miasta Maków Mazowiecki została zrealizowana diagnoza problemów społecznych, której zakres tematyczny obejmował między innymi kwestie związane z uzależnieniami zarówno od substancji psychoaktywnych, jak i zachowań. Z przeprowadzonego wśród mieszkańców Miasta badania ankietowego wynika, iż:

- 33% uczniów szkoły podstawowej oraz 60% gimnazjalistów wskazuje, iż spożywało kiedykolwiek alkohol, dodatkowo 37% uczniów przyznaje, że zdarzyło im się upić alkoholem, a 2% zdarzyło się to w przeciągu ostatniego miesiąca 10-19 razy;

- znaczna część uczniów uważa, że kupno alkoholu w mieście nie stanowi dla nich żadnego problemu;
- co piąty dorosły mieszkaniec przyznaje, iż spożycie alkoholu na przestrzeni lat wzrasta;
- 65% dorosłych mieszkańców deklaruje spożywanie alkoholu, a wśród nich 2% robi to codziennie, z kolei 7% kilka razy w tygodniu – co wskazywać może na uzależnienie lub picie ryzykowne;
- zdarzają się przypadki, w których mieszkańcy wykonują obowiązki zawodowe (22%) oraz prowadzą pojazdy pod wpływem alkoholu (48% respondentów twierdzi, że było świadkami prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu) - problem ten nie jest bardzo powszechny, jednak występuje i warto poświęcić mu więcej uwagi;
- 12% mieszkańców widziało kobiety w ciąży spożywające alkohol;
- 5% uczniów gimnazjum oraz 6% uczniów podstawówki zadeklarowało spożywanie narkotyków i dopalaczy, zdaniem 9% uczniów młodszych i 30% uczniów starszych pozyskanie narkotyków w Mieście jest łatwe, a według 9% uczniów podstawówki i 22% gimnazjalistów pozyskanie dopalaczy jest łatwe;
- najbardziej popularnymi źródłami wiedzy o narkotykach i dopalaczach dla uczniów jest telewizja i Internet;
- większość dorosłych mieszkańców zadeklarowało, iż nigdy nie korzystało z żadnych środków psychoaktywnych, takich jak narkotyki lub dopalacze (95%). 5% przyznało jednak, że zdarzyło im się zażywać narkotyki i dopalacze;
- większość dorosłych osób nie zna miejsc, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze, można zaobserwować również niechęć mieszkańców do tego typu substancji – 85% osób jest przeciwko zażywaniu narkotyków i dopalaczy - dla 55% osób osoba zażywająca narkotyki to osoba chora;
- 13% dorosłych mieszkańców poświęca na korzystaniu z komputera i Internetu powyżej 6 godzin dziennie;
- 9/15 sprzedawców napojów alkoholowych w Mieście uważa, że zdarza się, iż alkohol jest sprzedawany osobom niepełnoletnim;
- tylko 2 sprzedawców napojów alkoholowych zadeklarowało, iż pyta o dowód osobisty klienta za każdym razem, nie mając pewności, czy jest pełnoletni.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- duży odsetek mieszkańców spożywających alkohol w sposób wskazujący na picie ryzykowne lub uzależnienie,
- znaczny odsetek uczniów mających kontakt z alkoholem oraz zbyt duża dostępność do napojów alkoholowych dla osób niepełnoletnich,
- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- **wspieranie rodziny** – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne,
- **ubóstwo** – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej,
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach

społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia,

- **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Zwiększenie dostępności do terapii oraz grup samopomocowych dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz ich rodzin.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zwiększenie dostępności do pomocy oraz leczenia osób uzależnionych i członków ich rodzin, a w szczególności skierowanych przez MKRPA.	Liczba osób objętych terapią uzależnień.
2	Wsparcie i rozwój Sekcji Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej.	Liczba podjętych działań mających na celu wsparcie i rozwój Sekcji Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej.
3	Organizowanie na terenie Miasta grup samopomocowych skierowanych do dorosłych dzieci alkoholików (DDA).	Liczba grup samopomocowych funkcjonujących na terenie Miasta.
4	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w obszarze leczenia uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze leczenia uzależnień.
5	Monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.	Liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.
6	Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.
7	Organizowanie szkoleń dla członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

8	Wprowadzanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.	Liczba osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie, wobec których zastosowany został program wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji.
---	--	--

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane zostaną na zapewnieniu warunków do podjęcia leczenia osobom doświadczającym szkód oraz uzależnionym od substancji psychoaktywnych oraz diagnozowaniu występujących na terenie Miasta problemów związanych z uzależnieniami.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, MKRPA.	UM, podmioty lecznicze, PCPR, Punkt Konsultacyjny.	Środki własne, środki europejskie, NFZ.

Cel operacyjny nr 2

Budowanie systemu profilaktyki i wczesnej pomocy dla dzieci i młodzieży w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki.
2	Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.
3	Organizowanie wycieczki z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Liczba dzieci biorących udział w wycieczce z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym.
4	Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.

5	Wspieranie działalności sportowo-rekreacyjnej oraz Świetlicy Socjoterapeutycznej na terenie Miasta.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach sportowo-rekreacyjnych oraz w zajęciach prowadzonych przez Świetlicę.
6	Zwiększenie dostępności do form pomocy środowiskowej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą środowiskową i socjoterapeutyczną.
7	Organizowanie działań promujących wśród dzieci i młodzieży zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.	Liczba uczestników działań promujących zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.
8	Realizacja warsztatów dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach.

Strategia realizacji celu

Kluczowym elementem działania będzie systemowe podejście do problematyki uzależnień, integracja działań instytucji i służb oraz partnerstwo z organizacjami realizującymi zadania własne Miasta – mające na celu budowanie sieci współpracujących i wzajemnie uzupełniających się w swoich działaniach instytucji pomagających dzieciom i młodzieży oraz ich rodzicom. Ze względu na specyfikę wieku dorastania konieczne są kompleksowe działania, związane z pomocą psychologiczną, medyczną, prawną, społeczną a nawet socjalną skierowaną do całej rodziny. Tworzony na terenie Miasta system wczesnej pomocy młodzieży używającej substancji psychoaktywnych ma stać się formą zintegrowanych działań służących jak najwcześniejszej pomocy młodemu człowiekowi i jego rodzinie, zapobieganiu oraz leczeniu uzależnień. Cele profilaktyki problemów związanych z alkoholem i innymi substancjami odnoszą się do:

- zapobiegania i zmniejszania aktualnie występujących szkód;
- zapobiegania przyszłym szkodom, które mogą się pojawić po dłuższym zażywaniu;
- zmniejszania szkód wynikających z zażywania alkoholu i innych substancji przez inne osoby z otoczenia młodych ludzi.

Nowoczesna profilaktyka powinna przebiegać równolegle w wielu środowiskach, tj.: szkoła, rodzina, społeczność lokalna, globalne środowiska kulturowo-społeczne realizujące się za pomocą globalnych przekazów kulturowych, medialnych, generacyjnych, itp.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, placówki oświatowe, MKRPA.	NGO, ochrona zdrowia, UM, MDK, Świetlica Socjoterapeutyczna.	Środki własne, MKRPA, NFZ

Cel operacyjny nr 3

Wzrost poziomu wiedzy w zakresie profilaktyki i terapii uzależnień oraz wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwych form pomocy w przypadku problemu uzależnień.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności społecznych mieszkańców Miasta w zakresie czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom poprzez: szkolenia, wykłady, kampanie profilaktyczne.	Liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych.
2	Podnoszenie poziomu wiedzy kadry pomocy społecznej oraz edukacji w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.	Liczba pracowników pomocy społecznej i placówek oświatowych uczestniczących w szkoleniach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.
3	Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.
4	Utrwalanie postaw abstynenckich poprzez realizację działań polegających na promowaniu zdrowego stylu życia.	Liczba działań podjętych w celu promowania wśród mieszkańców zdrowego stylu życia.

Strategia realizacji celu

Działania zostaną skoncentrowane na organizacji międzyinstytucjonalnej wymiany doświadczeń, promowaniu dobrych praktyk oraz podejmowaniu wspólnych działań na rzecz budowania wiedzy dotyczącej możliwości zapobiegania wystąpieniu zjawiska uzależnienia, a także na zwiększeniu świadomości mieszkańców na temat konsekwencji nadużywania alkoholu oraz możliwych form pomocy w przypadku występowania tego problemu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, placówki oświatowe, MKRPA.	UM, PARPA, KBPN, KPP, NGO.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie**Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych**

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy** powołany zarządzeniem Burmistrza Miasta Makowa Mazowieckiego Nr 446/2018 z dnia 20 sierpnia 2018 roku. Instytucje, do których można się zgłosić w przypadku doświadczenia problemu przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy na terenie miasta Maków Mazowiecki to również:

- Punkt Konsultacyjny ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Powiatowa Komenda Policji w Makowie Mazowieckim,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Makowie Mazowieckim,
- Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Makowie Mazowieckim - Sekcja Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Miasta Maków Mazowiecki na lata 2017-2020* przyjętym uchwałą Rady Miejskiej nr XXXI/235/2017 z dnia 30 marca 2017 roku. Celem głównym Programu jest **„przeciwdziałanie występowaniu oraz ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie w mieście Maków Mazowiecki oraz skuteczne rozwiązywanie problemów z nim związanych.”** Do celów szczegółowych zawartych w Programie, mających zostać zrealizowane należą:

- diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta Maków Mazowiecki,
- zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości społecznej oraz ograniczanie zaburzeń życia społecznego związanych z występowaniem przemocy,
- zatrzymanie sytuacji przemocy - zmniejszenie negatywnych następstw dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- wychodzenie z sytuacji przemocy - zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie,
- poprawa skuteczności działań osób zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy oraz monitorowanie występowania przemocy w rodzinie, jej rozmiarów i skutków społecznych oraz efektywności podejmowanych zadań²⁴.

Zakładane cele Programu mają zostać zrealizowane przy współpracy z następującymi podmiotami:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Makowie Mazowieckim,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Makowie Mazowieckim,
- Placówki oświatowe,
- Komenda Powiatowa Policji w Makowie Mazowieckim,
- Prokuratura Rejonowa w Przasnyszu,

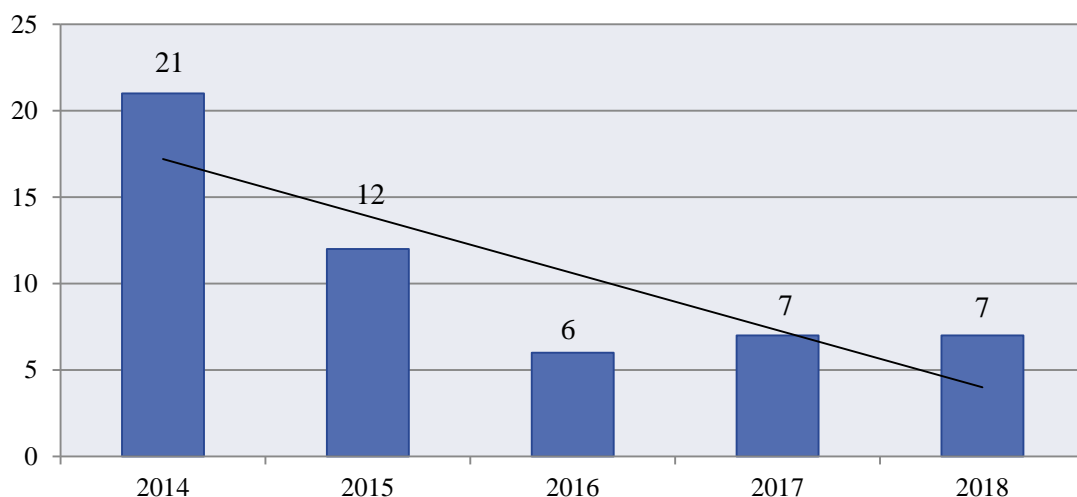
---

²⁴ *Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Maków Mazowiecki na lata 2017- 2020* (Uchwała Nr XXX/235/2017 Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim z dnia 30 marca 2017 r.).

- Sąd Rejonowy w Przasnyszu,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Przasnyszu,
- Placówki Służby Zdrowia,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Makowie Mazowieckim,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Makowie Mazowieckim,
- Poradnia Leczenia Uzależnień w Makowie Mazowieckim,
- Kościół,
- Organizacje pozarządowe i stowarzyszenia.

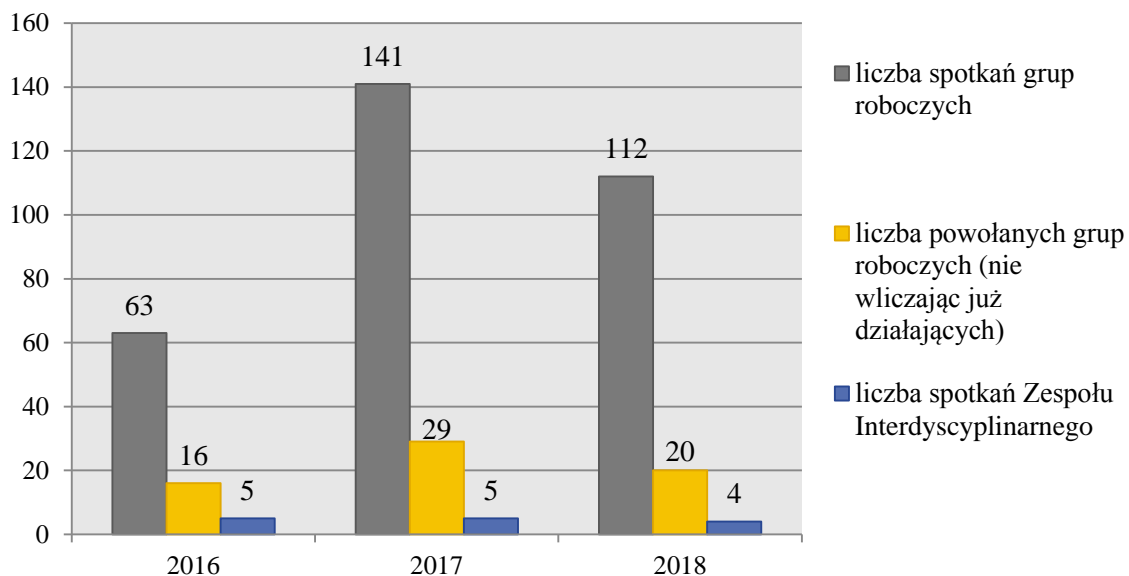
Z powodu przemocy pomoc i wsparcie z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2018 roku otrzymało 7 rodzin. W porównaniu do roku 2014 liczba rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie z tego powodu zmniejszyła się o 67%, a w porównaniu do roku 2015 o 41%.

Wykres 27. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy na przestrzeni lat 2014-2018

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

W 2018 roku Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy spotykał się 4 razy, w 2017 roku 5 razy, w 2016 roku 5 razy. Liczba powołanych grup roboczych w 2018 roku (nie wliczając już działających) kształtowała się na poziomie 20, w 2017 roku powołano 29 grup roboczych, natomiast w 2016 roku 16. Grupy robocze w 2018 roku odbyły łącznie 112 spotkań, w 2017 roku – 141, z kolei w 2016 roku 63. Dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 28. Dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych na przestrzeni lat 2016-2018

Źródło: Sprawozdanie z realizacji procedury „Niebieskie Karty” za 2016, 2017 i 2018 rok

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o **procedurę „Niebieskie Karty”** i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” przeprowadzanej w mieście Maków Mazowiecki na przestrzeni lat 2016-2018 przedstawiają się następująco:

- **w 2018 roku kontynuowano** z poprzednich okresów 20 procedur „Niebieskie Karty”, wszczęto nowe procedury wobec 19 rodzin, sporządzono 19 „Niebieskich Kart” A, 20 „Niebieskich Kart” C oraz 13 „Niebieskich Kart D”, zakończono łącznie 22 procedur „Niebieskie Karty”;

- w 2017 roku kontynuowano z poprzednich okresów 16 procedur „Niebieskie Karty”, wszczęto nowe procedury wobec 30 rodzin, sporządzono 30 „Niebieskich Kart” A, 27 „Niebieskich Kart” C oraz 21 „Niebieskich Kart D”, zakończono łącznie 26 procedur „Niebieskie Karty”;
- w 2016 roku kontynuowano z poprzednich okresów 11 procedur „Niebieskie Karty”, wszczęto nowe procedury wobec 15 rodzin, sporządzono 15 „Niebieskich Kart” A, 15 „Niebieskich Kart” C oraz 13 „Niebieskich Kart D”, zakończono łącznie 10 procedur „Niebieskie Karty”.

Tabela 29. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba procedur „Niebieskie Karty” kontynuowanych z poprzednich okresów	11	16	20
liczba rodzin, dla których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”	15	30	19
liczba sporządzonych „Niebieskich Kart” A	15	30	19
Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart” C	15	27	20
liczba sporządzonych „Niebieskich Kart” D	13	21	13
liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	10	26	22

Źródło: Sprawozdanie z realizacji procedury „Niebieskie Karty” za 2016, 2017 i 2018 rok

Na przestrzeni lat 2016-2018 najczęściej procedur „Niebieskie Karty” wszczętych zostało przez Policję. Żadna procedura nie została natomiast rozpoczęta przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz ochronę zdrowia. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 30. Liczba „Niebieskich Kart” A sporządzonych przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów

	2016	2017	2018
Jednostki organizacji pomocy społecznej	1	0	0
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Społecznych	0	0	0
Policja	14	29	19
Oświata	0	1	0
ochrona zdrowia	0	0	0

Źródło: Sprawozdanie z realizacji procedury „Niebieskie Karty” za 2016, 2017 i 2018 rok

W poniższej tabeli zaprezentowane zostały informacje dotyczące charakterystyki osób doświadczających przemocy, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2016-2018. Możemy zauważyć, że kobiety znacznie częściej doświadczały przemocy niż mężczyźni. W 2018 roku dzieci stanowiły 29% wszystkich osób doświadczających przemocy, natomiast osoby starsze - 17%.

Tabela 31. Charakterystyka osób doświadczających przemocy, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2016-2018

		ogółem	do 18 roku życia	od 18 do 67 lat	od 67 lat
2016	kobiety	17	3	14	0
	mężczyźni	2	2	0	0
2017	kobiety	27	1	23	3
	mężczyźni	7	1	5	1
2018	kobiety	22	7	13	2
	mężczyźni	2	0	0	2

Zródło: Sprawozdanie z realizacji procedury „Niebieskie Karty” za 2016, 2017 i 2018 rok

W 2018 roku do Punktu konsultacyjnego ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zgłosiło się 46 osób, w tym 8 osób dotyczył problem przemocy w rodzinie, w 2017 roku z powodu przemocy w rodzinie zgłosiło się 11 osób (spośród 43 osób), z kolei w 2016 roku – 7 osób (spośród 48 osób).

Według informacji zawartych w *Sprawozdaniu z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Miejskiego Programu Profilaktyki i Przeciwdziałania Narkomanii w Makowie Mazowieckim*, w 2018 roku prowadzone były warsztaty i programy profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży z zakresu przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy. Zrealizowano 5 warsztatów dla uczniów oraz 1 spotkanie na temat wzajemnych relacji w klasie i przemocy rówieśniczej dla rodziców.

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE MAKÓW MAZOWIECKI Z 2017 ROKU – INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEMOCY W RODZINIE

W 2017 roku na terenie miasta Maków Mazowiecki została zrealizowana diagnoza problemów społecznych, której zakres tematyczny obejmował między innymi kwestie związane z przemocą w rodzinie. Z przeprowadzonego wśród mieszkańców Miasta badania ankietowego wynika, iż:

- co piąty dorosły mieszkaniec zna kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczająca przemocy w swoim domu;
- 14% dorosłych respondentów przyznało, że zdarzyło im się doświadczyć przemocy w swoim domu - osoby te najczęściej doznawały przemocy: fizycznej (73%), zaniedbania (13%) oraz przemocy psychicznej (7%), a 7% ankietowanych nie potrafiło wskazać rodzaju doznawanej przez siebie przemocy, osobami stosującymi przemoc wobec tych osób byli głównie rodzice (71%), a także rodzeństwo (21%) i partner/partnerka (7%);

- 14% mieszkańców nie wie, czy stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą, z kolei 4% ma pozytywny stosunek do takiej formy kary;
- 24% uczniów szkół podstawowych i 25% gimnazjum przyznało, że doświadczyło przemocy;
- większość uczniów doświadczyło przemocy ze strony kolegów ze szkoły i znajomych, ale 22% uczniów szkół podstawowych i 17% gimnazjum doznało przemocy również ze strony rodziców (spośród osób, które doświadczyły przemocy kiedykolwiek w życiu);
- dzieci i młodzież przyznali, iż w ich szkołach występuje zjawisko przemocy – taką odpowiedź wskazało 61% uczniów podstawówki oraz 46% gimnazjalistów;
- 14% młodszych i 16% starszych uczniów zna kogoś, kto doświadcza przemocy w domu.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- pozytywne postawy prezentowane przez część członków społeczności lokalnej wobec kar fizycznych w stosunku do dzieci, wynikające z nieświadomości negatywnych konsekwencji tego zachowania dla funkcjonowania dziecka;
- duży udział dzieci w ogólnej liczbie osób doświadczających przemocy wobec, których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”;
- występowanie przemocy wobec osób starszych oraz przemocy rówieśniczej.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

- **wspieranie rodziny** – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych

w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie;

- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu, powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie.
- **ubóstwo oraz promocja zatrudnienia** – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie.
- **edukacja** – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskują wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia.
- **ochrona zdrowia** – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne
Cel operacyjny nr 1

Zwiększenie wrażliwości oraz skali reakcji społecznej i instytucjonalnej na obserwowane przejawy przemocy w rodzinie, a także wzrost świadomości rodziców na temat negatywnych konsekwencji stosowania kar fizycznych wobec dzieci.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie działań informacyjno–edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno–edukacyjnych oraz szkoleniach.
2	Organizacja spotkań informacyjno–edukacyjnych oraz szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych.	Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w spotkaniach informacyjno–edukacyjnych oraz szkoleniach.
3	Zintensyfikowanie działań edukacyjnych dotyczących przemocy/agresji skierowanych do dzieci i młodzieży – realizacja warsztatów psychoedukacyjnych.	Liczba uczestników warsztatów psychoedukacyjnych w szkole.
4	Organizowanie lokalnych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Liczba zorganizowanych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.
5	Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy współpracy międzyinstytucjonalnej.
6	Realizowanie programów rekomendowanych skoncentrowanych na zjawisku przemocy rówieśniczej w placówkach oświatowych.	Liczba uczestników programów rekomendowanych w szkołach.
7	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.
8	Realizacja działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	Liczba zrealizowanych działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.

Strategia realizacji celu

Z uwagi na wielowymiarowość zjawiska, ważnym elementem przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest systemowe podejście do zagadnienia i interdyscyplinarna współpraca specjalistów i instytucji. Interdyscyplinarny charakter działań pozwala angażować różne instytucje w celu udzielania skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą, a także w zakresie propagowania wiedzy czym jest przemoc i jak reagować w sytuacji, gdy doświadcza się przemocy lub jest się jej świadkiem. W zakresie przeciwdziałania nasileniu zjawiska oraz jego skutków, wskazane jest prowadzenie działań, mających na celu podnoszenie społecznej świadomości w zakresie reagowania na przemoc w rodzinie, zapobieganie dalszemu krzywdzeniu osób dotkniętych przemocą oraz podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców w celu zapobiegania stosowania kar fizycznych wobec dzieci. Działania informacyjne i edukacyjne kierowane powinny być zarówno do mieszkańców społeczności lokalnej, jak również do instytucji i osób, które z racji wykonywanych obowiązków mogą przyczynić się do ujawniania i skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Przyczyni się to do zwiększenia świadomości w zakresie właściwego i wczesnego reagowania na zagrożenie przemocą w rodzinie. Działania edukacyjne mają także na celu zwiększenie świadomości mieszkańców na temat stosowania przemocy wobec dzieci, natomiast warsztaty psychoedukacyjne na zmniejszenie problemu przemocy rówieśniczej w szkołach.

Realizowane interdyscyplinarne działania będą skutkowały inicjowaniem lub rozszerzeniem współpracy w celu wypracowania propozycji nowych, wspólnych rozwiązań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz w zakresie pracy z rodzinami dotkniętymi przemocą.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM, Zespół Interdyscyplinarny	NGO, wszystkie instytucje zaangażowane w realizację programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Środki własne, budżet państwa.

Cel operacyjny nr 2

Poprawa dostępu do usług i poszerzenie oferty wsparcia skierowanej do osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych.	Zmniejszenie liczby ofiar przemocy określone na podstawie diagnozy problemów społecznych.
2	Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w lokalnych mediach, Internecie oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Ilość podjętych działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy.
3	Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty” w stosunku do liczby przestępstw związanych z przemocą w rodzinie.
4	Organizacja szkoleń dla pracowników ochrony zdrowia oraz placówek oświatowych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń.
5	Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa, udzielanie pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.
6	Udzielanie pomocy i wsparcia w ramach funkcjonującego Punktu Konsultacyjnego ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.	Liczba dyżurów funkcjonującego Punktu Konsultacyjnego ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i liczba udzielonych konsultacji.
7	Pomoc w formie grupowych form wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.	Liczba osób dotkniętych przemocą objętych grupową formą wsparcia.
8	Stosowanie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	Liczba osób zakwalifikowanych do udziału w programach profilaktycznych i edukacyjno-korekcyjnych.

Strategia realizacji celu

Realizacja zadań skupiona zostanie na zapewnieniu pomocy członkom rodzin dotkniętych przemocą, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Dostęp do usług będzie realizowany poprzez udzielania adekwatnej pomocy przez instytucje i organizacje zapewniające bezpieczne funkcjonowanie osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Istotne znaczenie ma szybkość podjętych działań, w tym możliwość udzielenia pomocy przez instytucje zobowiązane do pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, przez podjęcie działań mających na celu przerwanie przemocy w rodzinie, zapewnienie całodobowego schronienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz zaangażowanie różnych instytucji zobowiązanych do podejmowania działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez realizację procedury „Niebieskie Karty”. W tym celu ważne są również szkolenia dla pracowników oświaty oraz ochrony zdrowia w zakresie realizacji procedury „Niebieskie Karty”, gdyż procedurę tą instytucje te wszczynają zdecydowanie najrzadziej.

Ponadto w celu osiągnięcia zmiany w funkcjonowaniu rodziny, w taki sposób, by jej członkowie mogli żyć w środowisku wolnym od przemocy, realizowana będzie praca socjalna. Podejmowane w tym zakresie działania mają na celu wsparcie osoby dotkniętej przemocą w rodzinie poprzez wzmocnienie posiadanych zasobów, motywowanie do korzystania z pomocy specjalistów dostępnych na terenie miasta i towarzyszenie osobie w rozwiązywaniu trudnej sytuacji pojawiających się podczas pracy nad problemem.

W stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowane będą działania zmierzające do zmiany zachowania, uwzględniające dobro członków rodziny oraz uświadomienie konieczności refleksji i pracy nad stosowanymi zachowaniami oraz wspieranie osoby w działaniach prowadzących do zamierzonej zmiany, w tym motywowania do uczestnictwa w grupie korekcyjno-edukacyjnej lub kontynuowanie uczestnictwa.

W tym celu prowadzone będą oddziaływania korekcyjno-edukacyjne, służące zmianie zachowań osób stosujących przemoc w rodzinie. Niezbędne wobec osób stosujących przemoc są również działania o charakterze bezpośrednim, mające na celu egzekwowanie działań w obszarze prawa rodzinnego i karnego wobec osób stosujących przemoc.

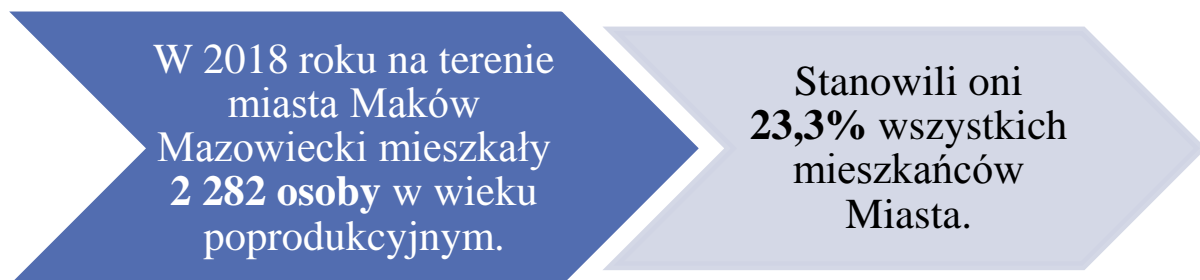
Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, wszystkie instytucje zaangażowane w realizację programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Środki własne, budżet państwa.

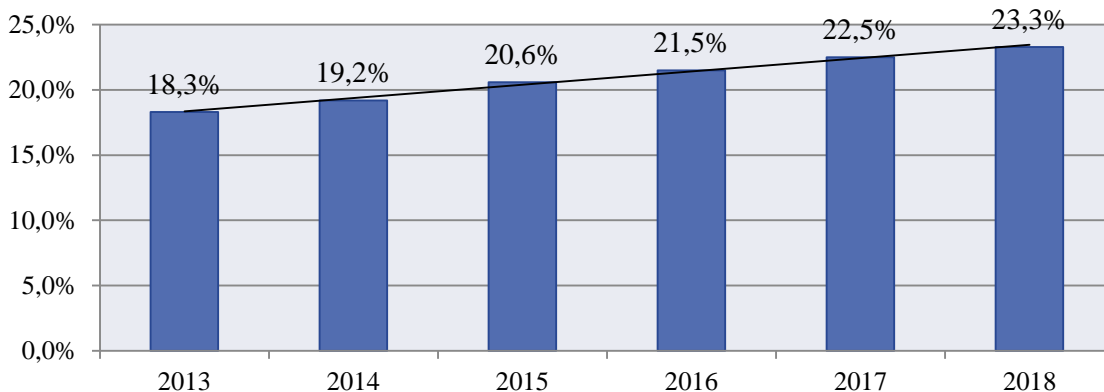
1.6. Aktywność i integracja społeczna seniorów

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej. Należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Miasta.

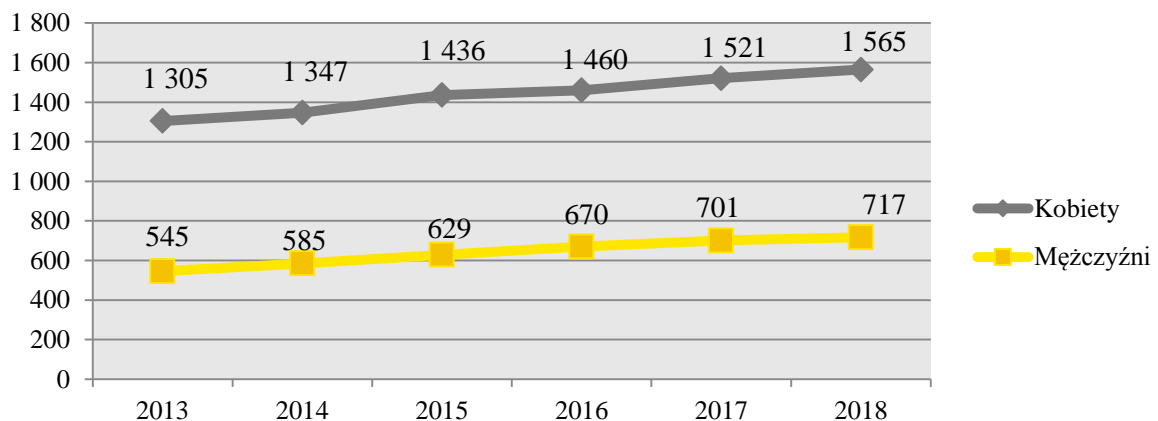

Na przestrzeni lat 2013-2018 możemy zauważyć systematyczny wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W 2018 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 23,3% wszystkich mieszkańców Miasta. W porównaniu do roku 2013, udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności wzrósł aż o 5 pp., udział ludności w wieku produkcyjnym spadł o 4,8 pp., natomiast udział ludności w wieku przedprodukcyjnym spadł o 1,4 pp.

Wykres 29. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2013-2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Kolejną analizowaną kwestią była liczba kobiet oraz mężczyzn będących w wieku poprodukcyjnym zamieszkujących miasto Maków Mazowiecki. Można zauważyć, że liczba kobiet w 2018 roku w Mieście kształtowała się na poziomie 1 565, natomiast liczba mężczyzn na poziomie 717. Kobiety stanowiły więc aż 68% wszystkich mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 30. Liczba kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w latach 2013 – 2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2018 roku - 81. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety – było ich 64, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn – 17. Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystająca z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2014-2018 systematycznie wzrasta. W porównaniu do 2014 ich liczba wzrosła aż o 92%.

Tabela 32. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Kobiety	35	40	61	51	64
Mężczyźni	7	8	11	11	17
Ogółem	42	48	72	62	81

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 rok

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym przysługuje prawo do opieki w **Domu Pomocy Społecznej**. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupelnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Pobyt w Niepublicznym Domu Seniora opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej. Istnieje również możliwość dofinansowań pobytów z budżetu publicznego o ile dom nie jest związany umową z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Zajmują się tym odpowiednie jednostki administracyjne Pomocy Rodzinie²⁵.

W Makowie Mazowieckim całodobową opieką nad osobami przewlekle chorymi, w tym w wielu przypadkach osobami starszymi sprawuje **Dom Pomocy Społecznej**. DPS zapewnia osobom potrzebującym pomoc w podejmowaniu podstawowych czynności życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnację oraz niezbędną pomoc w załatwianiu spraw osobistych oraz kontakty z otoczeniem. W 2017 roku została zwiększona liczba miejsc przeznaczonych dla mieszkańców z 33 do 36, natomiast w 2019 roku zwiększono ilość miejsc z 36 do 42. Mieszkańcy Domu mają zapewnione posiłki, terapię zajęciową, możliwość korzystania z punktu bibliotecznego, a także możliwość uczestniczenia w wycieczkach, wyjazdach do opery, teatru, imprezach plenerowych, dyskotekach, zajęciach oraz obchodach świąt religijnych i państwowych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim w 2018 roku poniósł odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej 6 mieszkańców na łączną kwotę 132 478 zł. Dane dotyczące odpłatności za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2014-2018 znajdują się w tabeli poniżej.

²⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn.zm.).

Tabela 33. Odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim na przestrzeni lat 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
liczba świadczeń	4	6	5	6
kwota świadczeń (zł)	69 283	86 335	110 392	132 478

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

Osoby starsze w mieście Maków Mazowiecki zrzeszają funkcjonujące przy Miejskim Domu Kultury następujące jednostki:

- Klub Seniora Makowianka,
- Makowski Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Klub Seniora Makowianka obecnie liczy 12 członków i działa na terenie Miasta od ponad 50 lat. W 2016 roku było 17 członków Klubu, natomiast w 2017 roku 15, a więc z roku na rok ich liczba zmniejsza się. Spotkania grupy w MDK odbywają się raz tygodniu, podczas których członkowie Klubu przygotowują swój repertuar na liczne występy artystyczne – satyryczne, okolicznościowe i obrzędowe. Seniorzy występują między innymi z okazji Dnia Matki, Dnia Ojca, Dnia Seniora, Dnia Kobiet, Zapustów, Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia. Makowianka niejednokrotnie uświetniała swoim występem imprezy okolicznościowe i plenerowe organizowane w Makowie Mazowieckim. Ponadto Klub Seniora Makowianka od kilku lat bierze udział w Mazowieckich Zapustach organizowanych przez Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie, a także w wielu konkursach i przeglądach muzycznych. Członkowie Klubu Makowianka oprócz cyklicznych spotkań w MDK organizują również integracyjne wycieczki, wieczorki taneczne oraz wyjazdy do sąsiednich Klubów Seniora.

Tabela 34. Dane dotyczące działalności Klubu Seniora w Makowie Mazowieckim na przestrzeni lat 2016-2018

	2016	2017	2018
Ilość członków grupy	17	15	12
Ilość spotkań grupy	raz w tygodniu	raz w tygodniu	raz w tygodniu
Ilość występów artystycznych	5	5	5

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej a Makowie Mazowieckim

Istotną rolę dla osób starszych w mieście Maków Mazowiecki odgrywa **Makowski Uniwersytet Trzeciego Wieku**, obecnie liczący 47 absolwentów. Celem działania MUTW jest poprawa jakości życia osób starszych, aktywizacja seniorów, a także wykorzystanie ich potencjału – wiedzy, umiejętności i doświadczenia życiowego. W programie MUTW są wykłady, prelekcje, pogadanki, spotkania, wyjazdy o charakterze edukacyjno-aktywizującym. Członkowie MUTW chętnie biorą udział w wydarzeniach społeczno-kulturalnych. Angażują

się w tworzenie wystaw tematycznych, które można oglądać w Galerii MDK i realizację licznych projektów. Absolwenci MUTW organizują również liczne spotkania integracyjne. Co rok członkowie Uniwersytetu uczestniczą w Ogólnopolskiej Paradzie Seniorów i Pikniku Pokoleń, organizowanych przez Fundację Zaczyn. MUTW nieustannie poszerza swą działalność. Inicjuje nowe formy rozwoju absolwentów, bazując na ich potrzebach. Warto nadmienić, że MUTW nie ogranicza się jedynie do samofinansowania ale przygotowuje projekty i korzysta z innych źródeł finansowania, tj. środków publicznych. Zadania realizowane przez MUTW swą atrakcyjną ofertą przyciągają nowych członków grupy. W 2018 roku Uniwersytet Trzeciego Wieku liczył 44 członków to jest o 12 osób więcej niż w 2017 roku i o 18 osób więcej niż w roku 2016. Na przestrzeni lat 2016-2018 wzrosła również ilość spotkań grupy – z 18 w 2016 roku do 22 w 2018 roku.

Tabela 35. Dane dotyczące działalności Makowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku na przestrzeni lat 2016-2018

	2016	2017	2018
Ilość członków grupy	26	32	44
Ilość spotkań grupy	18	20	22

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej a Makowie Mazowieckim

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE MAKÓW MAZOWIECKI Z 2017 ROKU – INFORMACJE DOTYCZĄCE OSÓB STARSZYCH

W 2017 roku na terenie miasta Maków Mazowiecki została zrealizowana diagnoza problemów społecznych, której zakres tematyczny obejmował między innymi kwestie związane z osobami starszymi. Z przeprowadzonego wśród mieszkańców Miasta badania ankietowego wynika, iż:

- co trzeci mieszkaniec Makowa Mazowieckiego uważa, że najbardziej zagrożone ubóstwem w Mieście są osoby starsze i samotne;
- aż 60% mieszkańców nie wie, czy osoby starsze mogą mieć wpływ na życie lokalnej społeczności;
- usługi opiekuńczo – pielęgnacyjne (44%) oraz wsparcie emocjonalne (37%) to zdaniem znacznej części ankietowanych mieszkańców, główne potrzeby ludzi starszych w Makowie Mazowieckim;
- nieco ponad połowa mieszkańców uważa, że oferta pomocy osobom starszym nie jest w Mieście wystarczająca – według 43% raczej nie jest, a w opinii 11% nie jest.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych,
- stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanimi z obszarem „Aktywność i integracja seniorów” są:

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współdziałaniu z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług.
- **zdrowie** – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej.
- **wspieranie rodziny** – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Wspieranie rozwoju aktywności i integracji społecznej seniorów.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji	Liczba uczestników zajęć edukacyjnych.

	i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe).	
2	Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych dla seniorów.	Liczba uczestników zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych.
3	Wspieranie i rozwój miejsc przyjaznych seniorom, w których prowadzone będą różnorodne aktywności (np. Klub Seniora).	Liczba dostępnych miejsc, w których prowadzone są różnorodne aktywności wspierające seniorów.
4	Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur.	Ilość udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów.
5	Zacieśnianie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób starszych.
6	Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej poprzez organizowane zajęć edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży dotyczących starzenia się i starości.	Liczba osób biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych.

Strategia realizacji celu

Realizacja celu odbywać się będzie w ramach pięciu głównych obszarów: wspieranie aktywności edukacyjnej, promowanie aktywnego i zdrowego trybu życia, aktywności ruchowej, budowanie aktywności społecznej promującej integrację międzypokoleniową oraz rozwijanie wolontariatu i partycypacji społecznej seniorów. Tworzenie płaszczyzn współpracy osób starszych z młodzieżą w szkołach i poza nią będzie kompensacją braku rodzin wielopokoleniowych, wzbogaci życie osób starszych oraz przygotuje młodzież do lepszego funkcjonowania na rynku pracy w związku z nabyciem kompetencji potrzebnych do współpracy z osobami starszymi. Realizowane działania budować także będą aktywność społeczną osób starszych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM.	NGO, Klub Seniora, MUTW.	Środki własne, budżet państwa.

Cel operacyjny nr 2

Zapewnienie warunków możliwie pełnego i adekwatnego wsparcia dla osób starszych umożliwiającego funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celów
1	Prowadzenie mieszkań chronionych adresowanych do osób starszych.	Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych dla osób starszych.
2	Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej osobom w wieku poprodukcyjnym.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta pomocą materialną i niematerialną.
3	Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi.
4	Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.	Liczba podjętych w formie wolontariatu działań nakierowanych na potrzeby seniorów.
5	Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla osób starszych.
6	Prowadzenie akcji informacyjnych/warsztatów dla seniorów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/przeprowadzonych warsztatów.

Strategia realizacji celu

Działania na rzecz osób starszych, których stan zdrowia oraz sytuacja rodzinna nie determinuje konieczności umieszczenia w placówce całodobowej opieki, będą nakierowane na to aby system wsparcia osób starszych umożliwiał tym osobom możliwość jak najdłuższego funkcjonowania w środowisku lokalnym.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS, UM.	Organizacje pozarządowe, DPS.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie

1.7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo

niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W porównaniu do 2016 roku nastąpił spadek liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Dane dotyczące liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w mieście Maków Mazowieckim w latach 2016- 2018 roku przedstawiają się następująco:

- **pod koniec 2015 roku** zarejestrowanych było **816 osób bezrobotnych**, w tym 383 kobiety, 117 osób bezrobotnych do 25 roku życia i 218 mieszkańców powyżej 50 roku życia;
- **pod koniec 2016 roku** zarejestrowanych jako bezrobotne było **757 osób**, w tym 363 kobiety, liczba osób bezrobotnych do 25 roku życia kształtowała się na poziomie 102 osób, z kolei powyżej 50 roku życia było 199 osób;
- **pod koniec 2017 roku** zarejestrowanych było **759 osób bezrobotnych**, w tym 347 kobiet, 103 osoby do 25 roku życia oraz 192 mieszkańców bezrobotnych powyżej 50 roku życia;
- **pod koniec 2018 roku** zarejestrowanych było **636 osób bezrobotnych**, w tym 291 kobiet, 78 osób bezrobotnych do 25 roku życia i 158 mieszkańców powyżej 50 roku życia.

Obserwowany jest znaczny spadek liczby osób bezrobotnych w porównaniu do 2015 roku. Liczba osób bezrobotnych mających mniej niż 30 lat życia zmalała o 39%, liczba osób

bezrobotnych mających między 30, a 50 lat zmalała o 7% i liczba osób bezrobotnych będących powyżej 50 roku życia zmalała o 27%.

Tabela 36. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w mieście Maków Mazowiecki w latach 2015-2018 z podziałem na wiek

	2015	2016	2017	2018
ogółem	816	757	759	636
do 30 roku życia	244	189	188	148
do 25 roku życia	117	102	103	78
powyżej 50 roku życia	218	199	192	158

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Makowie Mazowieckim

W poniższej tabeli przedstawiona została liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Makowie Mazowieckim zamieszkujących miasto Maków Mazowiecki z podziałem na wybrane kategorie osób bezrobotnych. Warto zwrócić uwagę na duży udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych – stanowią oni 64% ogółu.

Tabela 37. Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych oraz z prawem do zasiłku w mieście Maków Mazowiecki w latach 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
ogółem	816	757	759	636
z prawem do zasiłku	111	106	111	105
długotrwale bezrobotni	566	482	456	404

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Makowie Mazowieckim

Według Oceny Zasobów Pomocy Społecznej z 2018 roku, bezrobocie jako powód udzielenia pomocy i wsparcia z pomocy społecznej, znalazło się na drugim miejscu pod względem liczby korzystających z pomocy rodzin.

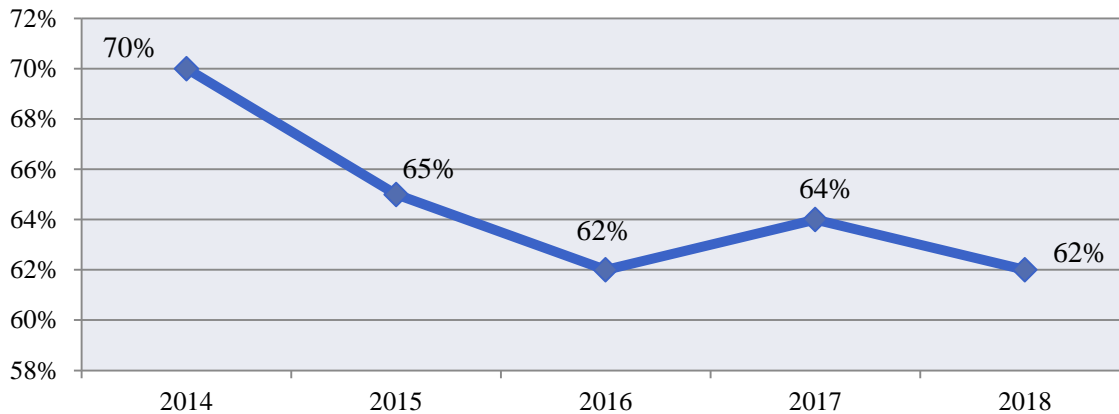

Dostrzegalna jest pozytywna tendencja jeśli chodzi o zmianę **wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej**. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W 2017 roku kształtował się on na poziomie 70%, natomiast w 2018 roku spadł do 62%. W latach 2014-2018 obserwujemy jego niewielki

spadek, co zostało przedstawione na poniższym wykresie. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na to, że wskaźnik ten pomimo spadku od 2014 roku, utrzymuje się na przestrzeni lat 2014-2018 na stosunkowo wysokim poziomie.

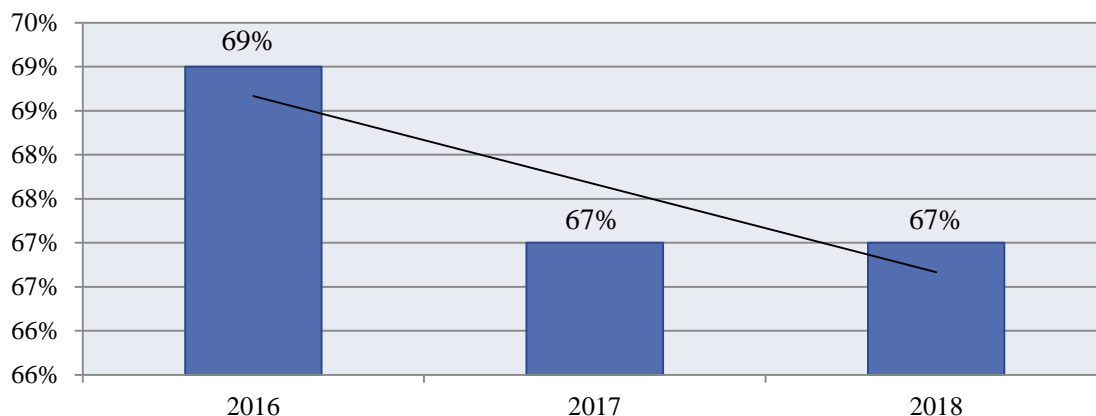
Wykres 31. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2014-2018

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2018 rok

Według danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w 2018 roku, aż 67% osób niepełnosprawnych pozostawało bez zatrudnienia. W 2016 roku liczba osób niepełnosprawnych pozostających bez zatrudnienia kształtowała się na poziomie 69%, natomiast w 2017 roku tak jak w roku 2018 na poziomie 67%.

Wykres 32. Odsetek niepracujących niepełnosprawnych mieszkańców miasta Maków Mazowiecki na przestrzeni 2016-2018

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Makowie Mazowieckim

Istotnym elementem w zakresie form pomocy osobom bezrobotnym są prace społecznie użyteczne, które przysługują osobom znajdującym się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, nie uzyskują zasiłku dla bezrobotnych oraz korzystają ze świadczeń pomocy społecznej. W 2018 roku do prac społecznie-użytecznych zakwalifikowano 15 osób bezrobotnych z

Makowa Mazowieckiego. Przepracowali oni od lutego do grudnia 40 godzin miesięcznie wykonując takie prace jak opieka nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, sprzątanie i odśnieżanie. W roku poprzednim tj. 2017, do prac społecznie użytecznych zakwalifikowano natomiast 12 osób, z kolei w 2016 roku 10 osób.

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE MAKÓW MAZOWIECKI Z 2017 ROKU – INFORMACJE DOTYCZĄCE RYNKU PRACY

W 2017 roku na terenie Makowa Mazowieckiego została zrealizowana diagnoza problemów społecznych, której zakres tematyczny obejmował między innymi kwestie związane z rynkiem pracy. Z przeprowadzonego wśród mieszkańców Miasta badania ankietowego wynika, iż:

- 37% ankietowanych uważa, że znalezienie pracy na terenie Miasta jest trudne, a według 27% bardzo trudne – łącznie 64% badanych źle ocenia możliwości znalezienia zatrudnienia na terenie Makowa Mazowieckiego;
- większość dorosłych mieszkańców Miasta ma trudność w określeniu swoich szans na rynku pracy (70%), ale co piąty respondent uważa, iż będzie mu ciężko znaleźć pracę;
- aż 63% respondentów nie ma wiedzy na temat prowadzonych przez Miasto form wsparcia dla osób bezrobotnych, z kolei prawie co czwarty badany określił, iż według niego Miasto nie prowadzi takowych działań.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wysoki poziom wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej oraz znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych jako bezrobotne,
- niski poziom wiedzy mieszkańców na temat aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- **wspieranie rodziny** – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach;
- **ubóstwo** – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb;
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne;
- **edukacja** – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

Cele operacyjne
Cel operacyjny nr 1

Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych, a także zwiększanie szans na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia mieszkańców.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Organizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększające szansę na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia.	Liczba zorganizowanych szkoleń oraz osób biorących w nich udział.
2	Pozyskiwanie i przekazywanie bezrobotnym ofert pracy.	Procent osób, które podjęły zatrudnienie w wyniku wydanego skierowania do pracy do liczby zgłoszonych wolnych miejsc.
3	Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 umożliwiającej szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia.	Liczba miejsc dostępnych w klubach dziecięcych.
4	Organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.
5	Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań informacyjnych.
6	Prowadzenie poradnictwa zawodowego wśród dorosłych mieszkańców Miasta oraz uczniów.	Liczba osób objętych poradnictwem zawodowym.
7	Realizacja warsztatów/szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach.

Strategia realizacji celu

Planowane do realizacji zadania kierowane są do najliczniejszej grupy osób bezrobotnych. Są to osoby nie potrafiące samodzielnie poradzić sobie z problemami utrudniającymi podjęcie pracy. Planuje się realizację zadań dotyczących poprawy funkcjonowania społecznego tych osób jak i podniesienia ich możliwości dla funkcjonowania

zawodowego. Działania o charakterze aktywizacji społecznej skoncentrowane zostaną na podniesieniu kompetencji osobistych w tym: w odniesieniu do pełnionych ról społecznych w rodzinie i pozostałych środowiskach funkcjonowania. Działania o charakterze aktywizacji zawodowej skoncentrowane zostaną na wspieraniu motywacji do poszukiwania pracy oraz podnoszeniu kompetencji w zakresie poruszania się po rynku pracy oraz kompetencji zawodowych. Ważne jest również doradztwo zawodowe osób młodych, które niedługo wkroczą na rynek pracy. Zakłada się również podejmowanie działań o charakterze promocyjnym, służących wspieraniu społecznej odpowiedzialności biznesu oraz rozwój wsparcia rodziców w powrocie na rynek pracy po urodzeniu dziecka oraz wsparcie w utrzymaniu pracy, w szczególności rodziców samotnie wychowujących dzieci. Konieczny jest dalszy rozwój form opieki nad dzieckiem do lat trzech oraz rozwój form opieki na uczniami w dni wolne od nauki realizowane m.in. przez placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
PUP, MOPS, pracodawcy i inne instytucje oraz organizacje lokalnego rynku pracy.	UM, NGO, placówki oświatowe.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa

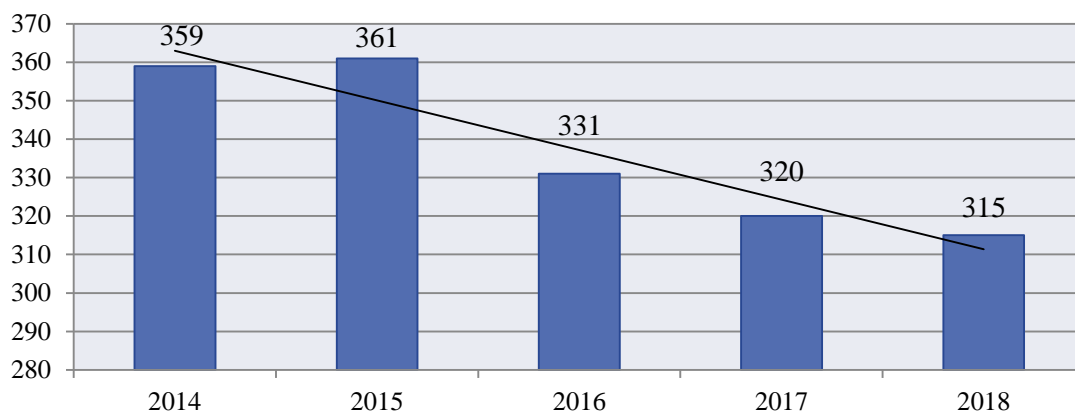
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej dzięki informacjom udostępnionym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego (status quo), jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Ubóstwo pozostaje najczęstszym powodem udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej mieszkańcom miasta Maków Mazowiecki. Z tego powodu w 2018 roku wsparcie otrzymało 315 rodzin.

Dane źródłowe, które zostały przekazane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim pokazują, że ogólna liczba osób zamieszkujących Miasto, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa ulegała na przestrzeni lat 2014-2018 systematycznemu spadkowi. Możemy zauważyć, iż w porównaniu do 2014 roku, liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 12%.

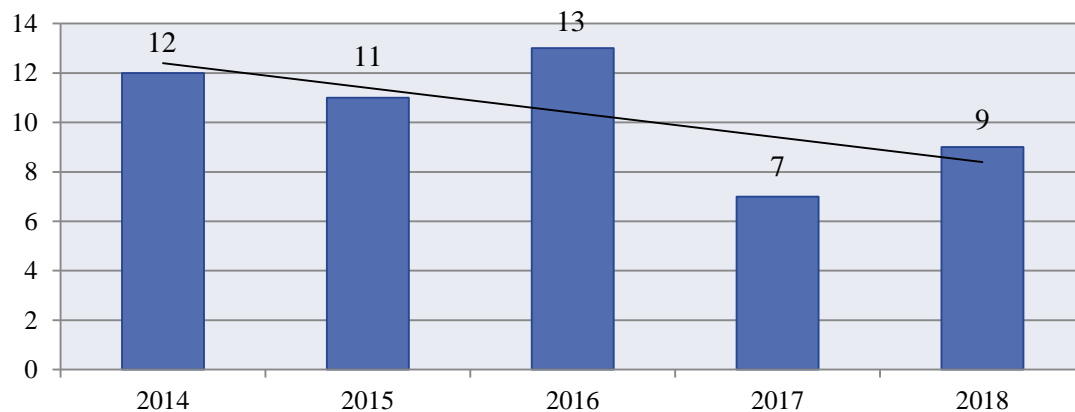
Wykres 33. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2014-2018

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2018 roku z powodu bezdomności pomoc i wsparcie otrzymało 9 osób, w roku poprzednim 7, natomiast w roku 2016 – 13. Dane w tym zakresie na przestrzeni lat przedstawia poniższy wykres. Ogólnie dostrzegalna jest tendencja spadkowa jeśli chodzi o liczbę osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności.

Wykres 34. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2014-2018

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

W 2018 roku zasiłki stałe pobierało 90 osób. W przypadku zasiłków okresowych, w 2018 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 117 – co oznacza spadek o 3 osoby w porównaniu do roku 2017. Zasiłki celowe natomiast pobierały 493 osoby i jest to spadek aż o 154 osoby w porównaniu do roku poprzedniego.

Tabela 38. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
zasiłek stały	102	99	93	90
zasiłek okresowy	144	130	120	117
zasiłek celowy	535	527	647	493

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

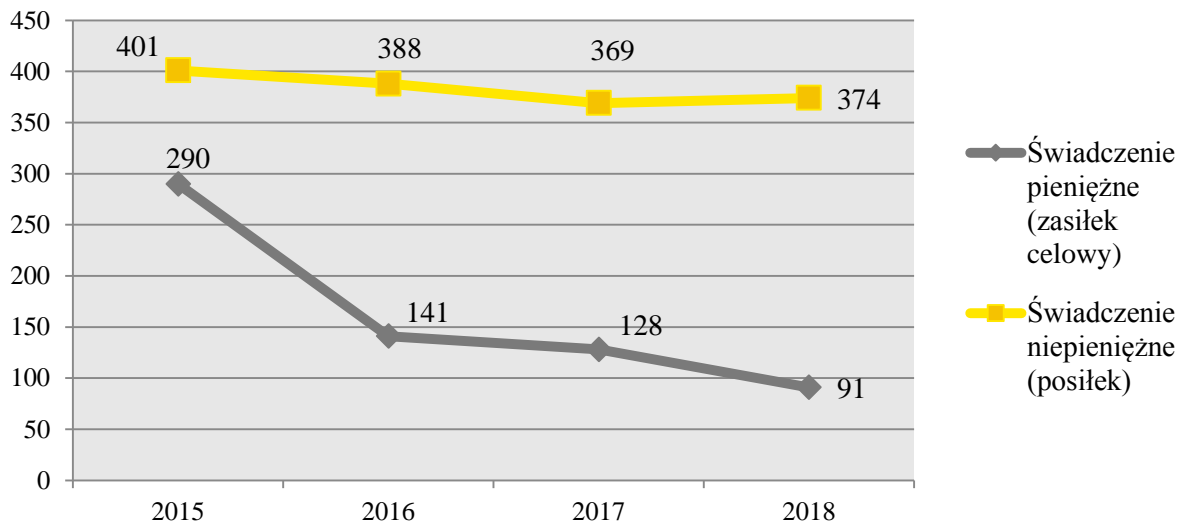
Miasto Maków Mazowiecki korzysta z programu finansowego w zakresie dożywiania „**Pomoc Państwa w zakresie dożywiania**” na lata 2014-2020. Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych²⁶.

Wśród osób otrzymujących świadczenie pieniężne w 2018 roku 374 mieszkańcy to osoby, którym to świadczenie przyznano w ramach wieloletniego programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”. Możemy zauważyć, że od 2015 roku maleje nieco liczba osób objętych tym programem. W porównaniu do 2015 roku liczba osób korzystających z tego świadczenia w formie obiadów zmniejszyła się o 6%. Znacznie bardziej zmalała jednak liczba osób korzystających z Programu w postaci świadczeń pieniężnych, tj. zasiłku celowego. W 2015 roku pomoc w takiej postaci otrzymało 290 osób, w 2016 roku – 141, w 2017 roku – 128, natomiast w 2018 roku tylko 91.

²⁶ www.gov.pl/web/rodzina

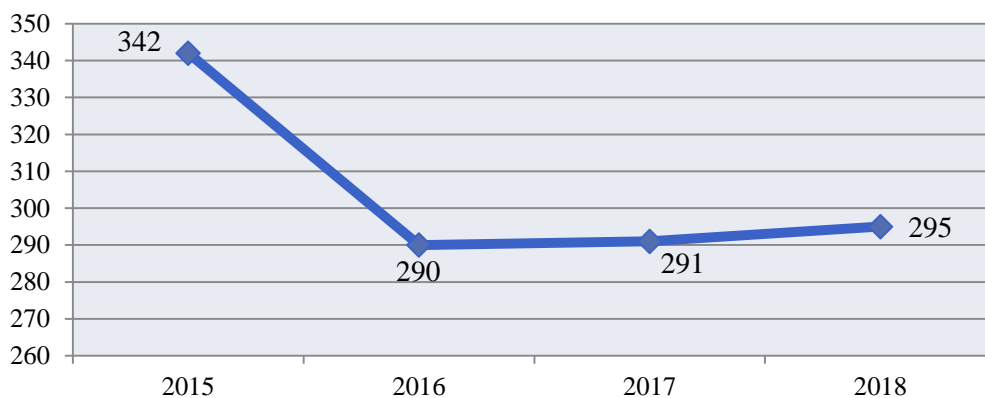
Wykres 35. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania” (liczba osób)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

Znaczny odsetek osób korzystających z programu „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania” stanowią dzieci. Spośród wszystkich osób otrzymujących tego typu wsparcie w 2018 roku, dzieci stanowiły 78,8%.

Wykres 36. Świadczenie niepieniężne (posilek) przyznane dla dzieci w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania” (liczba osób)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

Dzieci z rodzin, których miesięczna wysokość dochodu na osobę nie jest wyższa od kwoty określonej w przepisach art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, mogą w ramach pomocy i wsparcia otrzymać stypendia socjalne i zasiłki szkolne. W 2018 roku świadczenie to otrzymało 230 dzieci, w 2017 i 2016 roku – 250, natomiast w 2015 roku 240.

Tabela 39. Stypendia socjalne dla uczniów i zasilki szkolne na przestrzeni lat 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Liczba osób	240	250	250	230
Kwota świadczeń w złotych	119 998	149 224	134 929	149 835

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE MAKÓW MAZOWIECKI Z 2017 ROKU – INFORMACJE DOTYCZĄCE PROBLEMU UBÓSTWA I BEZDOMNOŚCI

W 2017 roku na terenie miasta Maków Mazowiecki została zrealizowana diagnoza problemów społecznych, której zakres tematyczny obejmował między innymi kwestie związane z problemem ubóstwa i bezdomności. Z przeprowadzonego wśród mieszkańców Miasta badania ankietowego wynika, iż:

- według znacznej części respondentów problem ubóstwa występuje na terenie Miasta, ale w niedużej skali (63%), a w opinii 14% w dużej skali;
- zdaniem największej części badanych mieszkańców, najbardziej zagrożonymi ubóstwem osobami w Mieście są osoby bezrobotne (46%), osoby dotknięte problemem uzależnień (37%) oraz osoby starsze i samotne (33%);
- zdaniem dużego odsetka mieszkańców głównymi przyczynami popadania w ubóstwo jest: bezrobocie (50%), niedostosowanie społeczne (33%), uzależnienia (29%);
- aż 80% mieszkańców nie wie, czy Miasto podejmuje jakieś działania, aby pomóc osobom bezdomnym.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji;
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonyj bezradności.

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

- **bezrobocie** – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych;
- **niepełnosprawność** – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem;
- **wiek** – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem, szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych;
- **wykształcenie** – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest (niskie) wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Zapewnienie możliwości społecznego włączenia osób z problemem ubóstwa poprzez podniesienie ich kompetencji aktywnością wspieraną.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przewyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przewyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.
2	Zapewnienie pomocy osobom bezdomnym na podstawie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.	Liczba osób objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności.
3	Wdrożenie programów wyrównywania szans edukacyjnych dla dzieci	Liczba osób objętych programem wyrównywania szans edukacyjnych.

	i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	
4	Organizacja i dofinansowywanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób z problem ubóstwa.	Liczba zorganizowanych szkoleń i osób biorących w nich udział.
5	Rzeczpospolitej wśród mieszkańców informacji dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu ubóstwa.	Liczba podjętych działań informacyjnych.

Strategia realizacji celu

Dla osiągnięcia celu, działania zostaną skoncentrowane na umożliwieniu wyjścia z trudnej sytuacji finansowej osobom i rodzinom za pomocą aktywności wspieranej. Wspieranie polegać będzie na inicjowaniu, ukierunkowaniu i podtrzymaniu aktywności osób i rodzin dotkniętych oraz zagrożonych problemem ubóstwa, za pomocą zadań realizowanych przez pracowników socjalnych, w tym pracy socjalnej oraz wsparcia pozamaterialnego. Szczególnie istotną rolę pełnią w tym obszarze pracownicy socjalni. Podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych beneficjentów pomocy społecznej odbywać się będzie z wykorzystaniem obecnie dostępnych usług w tym prac społecznie użytecznych i robót publicznych, usług asystenta rodziny, asystenta osoby niepełnosprawnej, wolontariusza, itp.

Poszukiwanie skutecznych rozwiązań o charakterze aktywizacji wspieranej warunkowane jest przede wszystkim holistycznym charakterem problemu ubóstwa – które jest zjawiskiem społecznym stanowiącym układ podlegający zasadom niedającym się wywnioskować z prawidłowości rządzących jego składnikami. W rzeczywistości często przyczyna problemu ubóstwa jest jednocześnie jego skutkiem (utrata pracy skutkuje brakiem środków finansowych prowadzących do deprivacji potrzeb, obniżenia poczucia własnej wartości i sprawczości, a w efekcie do długotrwałego pozostawania bez pracy). Dlatego też efektywna aktywność wspierana nie może dotyczyć wyłącznie jednego aspektu funkcjonowania osoby. Ponieważ działania w zakresie aktywności wspieranej mają na celu podniesienie kompetencji osób i rodzin w obszarach społecznym i zawodowym, przez bezpośredni, ukierunkowany wpływ napełnione role, dla celów niniejszej strategii proponowany katalog usług zbudowany jest z usług dostępnych w ramach innych dziedzin planowania strategicznego.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS.	NGO, PUP.	Środki własne, powiatu.

Cel operacyjny nr 2

Zapewnienie dostępu do skutecznej pomocy w formie wsparcia o charakterze materialnym ograniczającej zasięg i głębokość ubóstwa przy uwzględnieniu współdziałania beneficjentów pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń.
2	Zwiększenie skali pomocy w zakresie dożywiania – zwiększenie wymiaru udzielanej pomocy w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.
3	Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.
4	Pomoc osobom i rodzinom dotkniętych problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.	Liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych.

Strategia realizacji celu

Działania zostaną skoncentrowane na organizacji dostępu do skutecznej pomocy o charakterze materialnym, w formie świadczeń wynikających z obowiązujących przepisów prawa oraz na zapewnieniu skali i zakresu pomocy umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych osób i rodzin, dotkniętych i zagrożonych problemem ubóstwa. Dla uzyskania skuteczności udzielanego wsparcia materialnego, konieczne jest wypełnianie założeń ustawowych w zakresie udzielania pomocy finansowej, w szczególności dążenie do udzielania pomocy w wysokości stanowiącej uzupełnienie różnicy pomiędzy dochodem gospodarstwa domowego a kryterium ustawowym. Natomiast w celu zapobiegania ubóstwu skrajnemu, niezbędne jest utrzymanie rozszerzonej grupy docelowej objętej pomocą

w formie dożywiania. Istotnym elementem w realizacji tego celu jest pełne wykorzystanie cechy szczególnej świadczeń pomocy społecznej, którą jest powiązanie ich otrzymywania z obowiązkiem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji rodzinnej. Na realizację zadań: pomoc w formie zasiłków okresowych i w formie dożywiania, część środków pozyskiwana jest z budżetu państwa.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MOPS.	NGO, UM.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.9. Problem przestępczości

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Z danych z Komendy Powiatowej Policji w Makowie Mazowieckim wynika, że w 2018 roku na terenie Miasta stwierdzono łącznie 270 przestępstw, w tym większość z nich stanowiły przestępstwa o charakterze kryminalnym (78,5%). Na przestrzeni lat 2016-2018 dostrzegalny jest niewielki spadek wykrytych na terenie miasta Maków Mazowiecki przestępstw (w porównaniu do 2016 roku liczba stwierdzonych przestępstw zmalała o 36%), przy jednoczesnym wzroście stwierdzonych na terenie Miasta przestępstw kryminalnych, a spadku przestępstw o charakterze gospodarczym.

Rozpatrując kwestię stwierdzonych przestępstw ze względu na 7 kategorii, w 2018 roku najwięcej stwierdzonych przestępstw dotyczyło kradzieży z włamaniem, na drugim miejscu pod tym względem znajdują się kradzieże cudzej rzeczy, natomiast na trzecim uszkodzenie mienia.

Tabela 40. Rodzaje przestępstw wykrytych w mieście Maków Mazowiecki w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
o charakterze kryminalnym	135	195	212
o charakterze gospodarczym	121	49	28
7 podstawowych kategorii	77	61	82
stwierdzonych przestępstw ogółem	294	277	270

Źródło: Komenda Powiatowa w Makowie Mazowieckim

Wykrywalność wszystkich ogółem stwierdzonych na terenie Miasta przestępstw w 2018 roku kształtowała się na poziomie 79,26%. Jeśli chodzi o przestępstwa kryminalne to wykrywalność była na poziomie 74,06%, a w przypadku przestępstw o charakterze

gospodarczym – 96,43%. W tabeli poniżej przedstawiona została wykrywalność przestępstw na przestrzeni lat 2016-2018. W porównaniu do 2017 roku, w roku 2018 możemy zauważyć spadek wykrywalności przestępstw o 8,14 pp.

Tabela 41. Wykrywalność przestępstw wykrytych w mieście Maków Mazowiecki w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
o charakterze kryminalnym	66,2%	86,1%	74,06%
o charakterze gospodarczym	96,7%	83,7%	96,43%
7 podstawowych kategorii	51,9%	72,1%	47,56%
wykrywalność ogółem	81,3%	87,4%	79,26%

Źródło: Komenda Powiatowa w Makowie Mazowieckim

Komenda Powiatowa w Makowie Mazowieckim prowadzi różnego rodzaju działania mające na celu zapobieganie występowaniu problemów społecznych. W 2018 roku zrealizowano następujące projekty:

- Narkotyki dopalacze - nie tędy droga;
- Bezpieczne Ferie;
- Bezpieczne Wakacje, Bezpieczny Senior;
- Bezpieczna szkoła;
- Cyberprzemoc;
- Bezpieczna droga do szkoły;
- Handel ludźmi;
- Debata społeczna;
- Bezpieczne osiedle;
- Kręci mnie bezpieczeństwo (rajd rowerowy).

Ponadto Komenda Powiatowa w Makowie Mazowieckim w 2018 roku wspólnie z Urzędem Miejskim oraz Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej zorganizowała festyn „**Bezpiecznie nad wodą**”, podczas którego zaprezentowano specjalistyczny sprzęt, policjanci prowadzili pogadanki na temat bezpiecznego wypoczynku nad wodą, dawali wskazówki oraz rozdawali ulotki, uczestnicy festynu mogli popływać łodzią oraz skuterami, a dla dzieci przygotowano konkursy i zabawy z nagrodami.

W 2018 roku odbyła się również przygotowana przez KPP w Makowie Mazowieckim powiatowa **debata społeczna „Porozmawiajmy o bezpieczeństwie – możesz mieć na nie wpływ”**. Debata ukierunkowana była przede wszystkim na bezpieczeństwo mieszkańców

powiatu makowskiego, oszustwa osób starszych, promocję Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa oraz aplikacji „Moja Komenda”. Debata dotyczyła również:

- bezpieczeństwa w ruchu drogowym,
- niewłaściwej infrastruktury dróg i złego oznakowania,
- nieprawidłowego parkowania i przekraczania dozwolonych prędkości,
- bezpieczeństwa w rejonie osiedli i w klatkach schodowych bloków,
- problemu dopalaczy i ich dostępności,
- zwiększenia patroli pieszych w rejonach osiedli.

Oprócz powyżej opisanych działań, KPP w Makowie Mazowieckim zrealizowała również 124 spotkania edukacyjne z dziećmi i młodzieżą szkolną oraz 10 spotkań z rodzicami, a także 41 spotkań z kadrą dydaktyczną szkół Makowa Mazowieckiego oraz 132 spotkania z mieszkańcami Miasta.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- spadek wykrywalności przestępstw na terenie miasta Maków Mazowiecki.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z obszarem „Przestępczość” są:

- **bezrobocie i ubóstwo** – długotrwałe bezrobocie prowadzi do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/ konkretne instytucje;
- **wspieranie rodziny** – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie;
- **przemoc** – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności;
- **uzależnienia** – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Zwiększenie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz miejscu zamieszkania.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscach publicznych.	Ilość mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego.
2	Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.	Liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje.
3	Zwiększenie liczby patroli Policji.	Wzrost wskaźnika wykrywalności przestępstw.
	Rozwój monitoringu wizyjnego na terenie Miasta.	Obszar Miasta objęty monitoringiem wizyjnym.

Strategia realizacji celu

Realizacja celu odbywać się będzie w ramach dwóch głównych obszarów: wspierania aktywności lokalnej i zwiększenia czujności organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne. Wspieranie aktywności lokalnej wychodzi z założenia, że wspólnota wyznająca podobne wartości i wewnętrznie spójna generuje mniej przestępców, niż wspólnota anonimowa. Zintegrowana społeczność lokalna podnosi poczucie odpowiedzialności za inne osoby poszczególnych jednostek oraz poniekąd zmusza do liczenia się z konsekwencjami ponoszonymi za swoje czyny (potencjalny sprawca zdaje sobie sprawę, że z łatwością może być zidentyfikowany). Jest to szczególnie istotne w przypadku kierowania pojazdami w stanie nietrzeźwości. Zwiększona odpowiedzialność całej społeczności lokalnej, zmniejszy ilość osób, które będą się podejmować takich zachowań, z uwagi na mogące wystąpić z tego powodu sankcje społeczne. Zwiększanie czujności organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne dotyczy również udostępniania mieszkańcom informacji gdzie mogą zgłosić się w poczuciu zagrożenia. Zwiększanie czujności wiąże się również z otwartością na problemy społeczne i aktywną integracją organów bezpieczeństwa w życie społeczności lokalnej – tak, by być postrzeganym jako osoba godna zaufania. Ważne również wydaje się podnoszenie kompetencji służb (szkolenia, warsztaty).

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UM, KPP.	NGO, MOPS.	Środki własne, budżet państwa/europejski.

1.10. Rewitalizacja społeczna

Miasto Maków Mazowiecki realizuje *Gminny Program Rewitalizacji Dla Miasta Maków Mazowiecki* zatwierdzony uchwałą Nr XXIV/177/2016 Rady Miejskiej z dnia 27 października 2016 r. stanowiący podstawę do podjęcia działań, które mają przyczynić się do

„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji” - Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2015 r. poz. 1777)

poprawy warunków życia mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji to obszar, na którym występuje koncentracja negatywnych zjawisk natury społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Do głównych celów i oczekiwanych efektów podjętej rewitalizacji należy:

- pobudzenie aktywności środowisk lokalnych;
- stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego;
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych dysfunkcjami społecznymi obszarach;
- polepszenie jakości życia mieszkańców;
- zwiększenie szans mieszkańców na zatrudnienie;
- trwała odnowa obszaru, poprawa ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych;

- odnowa lub wzmocnienie atutów rozwojowych obszarów wiejskich²⁷.

Po wyznaczeniu obszarów zdegradowanych występujących na terenie Miasta, wyznaczono obszary, które podlegać będą rewitalizacji w celu zminimalizowania wpływu występujących na ich terenie problemów. Jak wynika z treści Gminnego Programu Rewitalizacji dotyczących sfery społecznej, głównym kierunkiem działań w tej sferze jest:

Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.

Podczas realizacji działań zmierzających do aktywizacji społeczno-zawodowej osób wykluczonych i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu oraz rozwoju infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej podejmowane będą następujące zadania:

- program „Zacznij w Makowie”;
- wsparcie dla organizacji pozarządowych;
- Program Społeczny Bank Czasu – program wsparcia dla seniorów;
- wspomaganie miejsc pracy w już istniejących zakładach pracy;
- Wprowadzenie Makowskiej Rady Seniorów i Młodzieżowej Rady;
- Budowa Makowskiego Inkubatora Przedsiębiorczości/Interaktywne Centrum Edukacji Społecznej;
- „Maków przez zielone okulary” – edukacja ekologiczna społeczeństwa;
- program aktywizujący osoby niepełnosprawne – „Maków bez barier”;
- budowa bazy turystyczno-rekreacyjnej wokół Zalewu²⁸.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- niekorzystna sytuacja demograficzna Miasta spowodowana spadkiem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym i wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym, a co za tym idzie zagrożenie wykluczeniem społecznym osób starszych.

²⁷ Gminny Program Rewitalizacji Dla Miasta Maków Mazowiecki (uchwała Nr XXIV/177/2016 Rady Miejskiej z dnia 27 października 2016 r.).

²⁸ Tamże.

Korelacje

W ramach rewitalizacji społecznej, co istotne w kontekście rozwiązywania problemów społecznych, planuje się prowadzenie szerokiego zakresu działań mających na celu włączanie społeczne i zawodowe osób, rodzin i środowisk znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej przy uwzględnieniu wszystkich dziedzin planowania strategicznego.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Program „Zacznij w Makowie”.	Liczba osób rozpoczynających działalność gospodarczą, które otrzymały wsparcie.
2	Wsparcie dla organizacji pozarządowych.	Liczba organizacji pozarządowych objętych wsparciem.
3	Program Społeczny Bank Czasu – program wsparcia dla seniorów.	Liczba osób starszych objętych wsparciem w programie.
4	Wspomaganie miejsc pracy w już istniejących zakładach pracy.	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem.
5	Wprowadzenie Makowskiej Rady Seniorów i Młodzieżowej Rady.	Liczba dodatkowo powołanych Rad.
6	Budowa Makowskiego Inkubatora Przedsiębiorczości/Interaktywne Centrum Edukacji Społecznej.	Liczba obiektów objętych wsparciem.
7	„Maków przez zielone okulary” – edukacja ekologiczna społeczeństwa.	Liczba osób, które wzięły udział w programie.
8	Program aktywizujący osoby niepełnosprawne – „Maków bez barier”.	Liczba osób niepełnosprawnych, które wzięły udział w programie.
9	Budowa bazy turystyczno-rekreacyjnej wokół Zalewu.	Liczba powstałych obiektów turystyczno – rekreacyjnych.

Zródło: Gminny Program Rewitalizacji Dla Miasta Maków Mazowiecki.

Strategia realizacji celu

Ponieważ jednym z głównych problemów zidentyfikowanych na terenie Miasta w sferze społecznej jest proces starzejącego się społeczeństwa, wśród działań mających zostać

zrealizowane założono przede wszystkim aktywizowanie, wspieranie oraz integrację osób starszych ze środowiskiem lokalnym. W celu integracji i włączania społecznego mieszkańców zaplanowano również stworzenie bazy turystyczno-rekreacyjnej wokół zalewu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UM, MOPS.	NGO, PUP.	Środki własne, budżet państwa/europejski.

2. Analiza SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

(wewnętrzne czynniki pozytywne)

to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.

SŁABE STRONY

(wewnętrzne czynniki negatywne)

to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.

SZANSE

(zewnątrze czynniki pozytywne)

to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.

ZAGROŻENIA

(zewnątrze czynniki negatywne)

to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą tworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

MOCNE STRONY

- Rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna.
- Rozwinięta działalność kulturalna.
- Dbałość Miasta o rozwój infrastruktury sportowej, kulturalnej i rekreacyjnej.
- Liczne zabytki oraz duże walory przyrodnicze.
- Dogodne położenie komunikacyjne – bliskość ważnych szlaków komunikacyjnych oraz Warszawy.
- Wysoka atrakcyjność i wartościowość użytków zielonych – obszar „Zielone Płuca Polski”.
- Funkcjonujące na terenie Miasta liczne organizacje pozarządowe o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych.
- Wykwalifikowana kadra Urzędu Miejskiego oraz jednostek organizacyjnych.
- Funkcjonowanie licznych jednostek działających w obszarze rozwiązywania problemów społecznych (PCPR, DPS, ŚDS, MKRPA, ZI, Punkt Konsultacyjny, Poradnia Leczenia Uzależnień, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna).
- Funkcjonowanie Świetlicy Socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży oraz organizacja licznych zajęć i sposobów spędzania czasu wolnego.
- Działalność grup samopomocowych dla osób niepełnosprawnych oraz Anonimowych Alkoholików.
- Prowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w szkołach zarówno dotyczących uzależnień, jak i przemocy.
- Współpraca międzyinstytucjonalna w Mieście na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.
- Działalność miejsc pomocy i wsparcia dla seniorów (Uniwersytet Trzeciego Wieku, Klub Seniora).
- Zaangażowanie Policji w rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców (prowadzenie licznych projektów/

SŁABE STRONY

- Szacunkowa stopa bezrobocia w Mieście znacznie większa od szacunkowej stopy bezrobocia w całej Polsce.
- Utrzymujący się ujemny przyrost naturalny.
- Wysoki wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.
- Stopniowy spadek liczby ludności w Mieście.
- Duży wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.
- Niewystarczająca (biorąc pod uwagę szybki wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności) ilość miejsc integracji oraz wsparcia seniorów.
- Stosunkowo niska wykrywalność przestępstw (zwłaszcza w porównaniu do roku 2017).
- Niewystarczająca liczba klubów dziecięcych.
- Brak działających klubów samopomocowych dla Dorosłych Dzieci Alkoholików.
- Niewystarczające działania aktywizujące osoby bezrobotne oraz niski odsetek mieszkańców mających wiedzę na temat już prowadzonych przez Miasto działań w tym zakresie.
- Duży udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych.
- Wysoki odsetek uczniów w wieku gimnazjalnych mających za sobą inicjację alkoholową (wynik diagnozy).
- Duża część mieszkańców deklarujących bycie świadkiem prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu na terenie Miasta (wynik diagnozy).
- Wysoki odsetek uczniów w wieku gimnazjalnym uważających zdobycie na terenie Miasta narkotyków i alkoholu za łatwe (wynik diagnozy).
- Znaczny odsetek dorosłych mieszkańców nie mających wiedzy na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci (wynik diagnozy).

warsztatów/ spotkań edukacyjnych w tym zakresie, skierowanych zarówno do dorosłych mieszkańców jak i dzieci oraz młodzieży).

- Duży odsetek uczniów stwierdzających występowanie na terenie ich szkoły zjawiska przemocy (wynik diagnozy).
- Znaczny odsetek dorosłych mieszkańców nie mających wiedzy na temat potencjału osób starszych - ich wpływu na życie lokalnej społeczności (wynik diagnozy).

SZANSE

- Rozwój turystyki.
- Rozwój gospodarczy Miasta.
- Pozyskanie środków unijnych na rozwój Miasta.
- Promocja Miasta w całej Polsce.
- Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
- Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- Wzrost aktywności i integracji osób starszych.
- Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.
- Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
- Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
- Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
- Realizacja zadań Miasta we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz

ZAGROŻENIA

- Odływ ludzi młodych z terenu Miasta.
- Migracje zarobkowe mieszkańców Miasta.
- Starzejące się społeczeństwo.
- Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych.
- Zwiększenie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.
- Zagrożenie wykluczeniem społecznym osób długotrwale bezrobotnych.
- Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
- Spadek aktywności zawodowej kobiet po urodzeniu dziecka.
- Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
- Wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.
- Zwiększenie skali problemu przemocy w stosunku do dzieci.
- Wzrost liczby wypadków na terenie Miasta spowodowanych przez nietrzeźwych kierowców.
- Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
- Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- Zagrożenie problemem uzależnień wśród dzieci i młodzieży.

przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.

→ Ryzyko zaburzeń psychicznych i zachowań suicydalnych wśród dzieci i młodzieży.

3. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Maków Mazowiecki została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Miasto Maków Mazowiecki dążący do niekonfliktowego rozwiązania problemów wspólnoty, poprzez właściwe działania administracji samorządowej, stowarzyszeń i mieszkańców; dostrzegająca potencjał tkwiący w lokalizacji, historii i mieszkańcach; wspierająca lokalne inicjatywy, w szczególności: społeczne, kulturalne i edukacyjne. Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji, w brzmieniu:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Maków Mazowiecki jest – *uświadomienie aktualnej sytuacji społecznej oraz wytyczenie kierunków zmian do budowania Miasta wspierającego i właściwie wykorzystującego aktywność oraz potencjał społeczności lokalnej, z uwzględnieniem istotnych uwarunkowań lokalnych.*

---

4. Zakładane rezultaty realizacji strategii

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Maków Mazowiecki przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;

- wzrost atrakcyjności miasta Maków Mazowiecki jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- opracowanie i wdrożenie programów rewitalizacji w tym społecznej szczególnie zaniedbanych rejonów Miasta z udziałem samych mieszkańców i podmiotów ich reprezentujących;
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

5. System wdrażania strategii

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Maków Mazowiecki mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest MOPS.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest miasto Maków Mazowiecki.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

Plan komunikacji społecznej dokumentu

Obszary problemowe Strategii zostały przedstawione przed przystąpieniem do jej opracowywania Burmistrzowi Miasta Maków Mazowiecki. Po uchwaleniu go przez Radę Miejską zostanie umieszczony na stronie internetowej Urzędu Miasta i na stronie internetowej Miasta.

6. Monitoring

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, Komendy Powiatowej Policji, PUP, ze sprawozdań MOPS i MKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez MOPS przy ścisłej współpracy z miastem Maków Mazowiecki w formie raportów rocznych. Raport roczny może zawierać również propozycje nowych rozwiązań bądź modyfikację dotychczasowych działań stosownie do zmieniających się potrzeb. Monitoring będzie dokonywany w trakcie prac nad rocznym raportem z wdrażania Strategii, który będzie corocznie przekazywany Burmistrzowi i Przewodniczącemu Rady Miejskiej. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii (która obowiązuje co 2 lata).

7. Ewaluacja

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

7.1. Zakres ewaluacji

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

7.2. Sposób ewaluacji

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

7.3. Narzędzia ewaluacji

Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ilościowych metod badawczych – pozwoli to na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi;
- technik: ankiety, zestawienia danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług);
- narzędzi: tabel, wykresów, diagramów.

7.4. Okres ewaluacji

Raz do roku, może być też zastosowana przed rozpoczęciem realizacji interwencji publicznej, w trakcie i po zakończeniu - zwłaszcza w odniesieniu do nowych zadań.

8. Ocena ryzyka

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony

zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

IV. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Maków Mazowiecki jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców miasta Maków Mazowiecki i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy, w tym relacji Miasto – Obywatel,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Miasta.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców miasta Maków Mazowiecki, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Miasta, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

V. BIBLIOGRAFIA

1. Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych w mieście Maków Mazowiecki z 2017 roku.
2. Gminny Program Rewitalizacji Dla Miasta Maków Mazowiecki (uchwała Nr XXIV/177/2016 Rady Miejskiej z dnia 27 października 2016 r.).
3. <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>
4. <http://www.polskawliczbach.pl>
5. <https://bdl.stat.gov.pl>
6. <https://poradnik.ngo.pl/>
7. <https://www.google.com/maps/>
8. <https://www.makowmazowiecki.pl/260,mapa-miasta>
9. <https://www.makowmazowiecki.pl/262,co-i-gdzie-w-makowie>
10. https://www.makowmazowiecki.pl/295,dane-kontaktowe-instytucji-dzialajacych-na-terenie-makowa-mazowieckiego?tresc=4221#akapit_1705
11. Joanna Staręga-Piasek, Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, Warszawa 2013.
12. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
13. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2016, 2017, 2018 rok
14. Plan Rozwoju Lokalnego dla Miasta Makowa Mazowieckiego na lata 2015-2022 (Uchwała Nr VII/54/2015 Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim z dnia 27 maja 2015 r.).
15. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Maków Mazowiecki na lata 2017- 2020 (Uchwała Nr XXX/235/2017 Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim z dnia 30 marca 2017 r.).
16. Program współpracy Miasta Maków Mazowiecki z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2019 rok (uchwała Nr IV/21/2018 Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim).
17. Raport o stanie miasta Maków Mazowiecki 2018.
18. Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim za rok 2016,2017,2018

19. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1.
20. Sprawozdanie z realizacji procedury „Niebieskie Karty” za 2016, 2017 i 2018 rok.
21. Statut Miejskiego Domu Kultury w Makowie Mazowieckim (Uchwała Nr XV/117/2016 Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim z dnia 10 marca 2016 roku).
22. Statut Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim (uchwała Nr XVI/104/2012 Rady Miejskiej w Makowie Mazowieckim z dnia 19 kwietnia 2012 roku).
23. Statut Miejskiej Biblioteki Publicznej w Makowie Mazowieckim (uchwała Radu Miejskiej w Makowie Mazowieckim Nr VII/55/2019 z dnia 11 kwietnia 2019 roku).
24. Statystyczne Vademecum Samorządowca, 2018 r.
25. Uchwała Rady Miejskiej Nr IV/34/2018 w sprawie uchwalenia uchwały budżetowej Miasta Maków Mazowiecki na 2019 rok z dnia 27 grudnia 2018 roku.
26. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn.zm.).
27. www.gov.pl/web/rodzina
28. www.psychiatriapolska.pl

VI. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenia miasta Maków Mazowiecki na mapie Polski	13
Rysunek 2. Mapa miasta Maków Mazowiecki	14
Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie mieście Maków Mazowiecki według klas wielkości (stan na koniec 2018 roku)	21
Rysunek 4. Liczba osób pracujących w mieście Maków Mazowiecki (stan na koniec 2017 roku)	28
Rysunek 5. Wartość sprzedanego na terenie miasta Makowa Mazowieckiego alkoholu w 2018 roku.....	83

Spis tabel

Tabela 1. Przyrost naturalny w latach 2013-2018 w mieście Maków Mazowiecki.....	18
Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w mieście Maków Mazowiecki w latach 2016-2018	19
Tabela 3. Dochody i wydatki budżetu miasta Maków Mazowiecki według rodzajów w 2018 r.	24
Tabela 4. Struktura dochodów budżetu miasta Maków Mazowiecki według działów w latach 2016-2018 (w złotych)	24
Tabela 5. Struktura wydatków budżetu miasta Maków Mazowiecki według działów w latach 2016-2018 (w złotych)	25
Tabela 6. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2012-2018 (w procentach)	26
Tabela 7. Ekonomiczne grupy wieku w mieście Maków Mazowiecki z podziałem na płeć ...	27
Tabela 8. Szacunkowa stopa bezrobocia w mieście Maków Mazowiecki w latach 2013-2017 w porównaniu do całej Polski	27
Tabela 9. Ludność miasta Maków Mazowiecki według edukacyjnych grup wieku w 2018 r.	29
Tabela 10. Wykaz placówek oświatowych znajdujących się na terenie miasta Maków Mazowiecki	30
Tabela 11. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli oraz szkół podstawowych w mieście Maków Mazowiecki w latach 2015-2018	30

Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe w mieście Maków Mazowiecki w 2017 roku	32
Tabela 13. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w mieście Maków Mazowiecki w porównaniu do powiatu w 2017 roku	42
Tabela 14. Organizacje pozarządowe działające na terenie miasta Maków Mazowiecki.....	44
Tabela 15. Liczba osób którym przyznano świadczenie w podziale na wiek i płeć w latach 2016-2018.....	54
Tabela 16. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2016-2018 w podziale na płeć	55
Tabela 17. Powody udzielania świadczeń (liczba rodzin) w latach 2016-2018.....	55
Tabela 18. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe	56
Tabela 19. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych na przestrzeni lat 2015-2018	59
Tabela 20. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych 500+ na przestrzeni lat 2016-2018.....	59
Tabela 21. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane na przestrzeni lat 2015-2018	60
Tabela 22. Liczba dzieci uczęszczających do placówki wsparcia dziennego oraz koszty związane z jej prowadzeniem na przestrzeni lat 2015-2018	63
Tabela 23. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka.....	67
Tabela 24. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	68
Tabela 25. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia	68
Tabela 26. Liczba dorosłych osób niepełnosprawnych w mieście Maków Mazowiecki na przestrzeni lat 2016-2018 (dane za okres od stycznia do kwietnia) w podziale na stopień niepełnosprawności	68
Tabela 27. Liczba dzieci niepełnosprawnych w mieście Maków Mazowiecki na przestrzeni lat 2016-2018 (dane za okres od stycznia do kwietnia) w podziale na stopień niepełnosprawności	69
Tabela 28. Przestępczość narkotykowa na terenie miasta Maków Mazowiecki na przestrzeni lat 2016-2018.....	80
Tabela 29. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2016-2018.....	94

Tabela 30. Liczba „Niebieskich Kart” A sporządzonych przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów.....	94
Tabela 31. Charakterystyka osób doświadczających przemocy, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2016-2018.....	95
Tabela 32. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2014-2018	104
Tabela 33. Odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim na przestrzeni lat 2015-2018	105
Tabela 34. Dane dotyczące działalności Klubu Seniora w Makowie Mazowieckim	105
Tabela 35. Dane dotyczące działalności Makowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku na przestrzeni lat 2016-2018	106
Tabela 36. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w mieście Maków Mazowiecki w latach 2015-2018 z podziałem na wiek.....	111
Tabela 37. Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych oraz z prawem do zasiłku w mieście Maków Mazowiecki w latach 2015-2018	111
Tabela 38. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2015-2018.....	118
Tabela 39. Stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne na przestrzeni lat 2015-2018 ..	120
Tabela 40. Rodzaje przestępstw wykrytych w mieście Maków Mazowiecki w latach 2016-2018	124
Tabela 41. Wykrywalność przestępstw wykrytych w mieście Maków Mazowiecki w latach 2016-2018.....	125

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w mieście Makowie Mazowieckim w latach 2014-2018	15
Wykres 2. Rozkład liczebności miasta Maków Mazowiecki w podziale na wiek i płeć (stan na koniec 2018 roku	16
Wykres 3. Ludność miasta Maków Mazowiecki w podziale na wiek (stan na koniec 2018 roku)	17
Wykres 4. Stan cywilny mieszkańców miasta Maków Mazowiecki	18
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w mieście Maków Mazowiecki w latach 2013-2018	19

Wykres 6. Rodzaj prowadzonej działalności osób fizycznych w mieście Maków Mazowiecki (stan na koniec 2018 roku)	20
Wykres 7. Dochody i wydatki miasta Maków Mazowiecki ogółem w latach 2014-2018 (w milionach złotych).....	23
Wykres 8. Poziom wykształcenia mieszkańców miasta Maków Mazowiecki	29
Wykres 9. Udział wydatków z budżetu miasta Maków Mazowiecki na oświatę i wychowanie w latach 2015-2018	31
Wykres 10. Liczba mieszkań oddanych do użytku w mieście Maków Mazowiecki w latach 2013-2017.....	32
Wykres 11. Liczba mieszkań w mieście Maków Mazowiecki w latach 2013-2017.....	33
Wykres 12. Liczba czytelników Miejskiej Biblioteki Publicznej w Makowie Mazowieckim w latach 2014-2018	37
Wykres 13. Udział wydatków z budżetu miasta Maków Mazowiecki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w latach 2015-2018	38
Wykres 14. Liczba ćwiczących osób w klubach sportowych funkcjonujących na terenie miasta Maków Mazowiecki w latach 2012-2018	40
Wykres 15. Udział wydatków z budżetu miasta Maków Mazowiecki na kulturę fizyczną w ogólnej liczbie wydatków w latach 2013-2017	41
Wykres 16. Liczba zatrudnionych pracowników socjalnych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim	53
Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Makowie Mazowieckim w latach 2013-2018	54
Wykres 18. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w latach 2015 – 2018	60
Wykres 19. Asystenci rodziny oraz rodziny objęte ich wsparciem na przestrzeni lat 2014 – 2018	61
Wykres 20. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2015-2018 (w złotych).....	62
Wykres 21. Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny na przestrzeni lat 2016-2018	62
Wykres 22. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2015 – 2018.....	67
Wykres 23. Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi przyznane na przestrzeni lat 2015-2018 – liczba osób	72

Wykres 24. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2014-2018	78
Wykres 25. Interwencje związane z nadużywaniem alkoholu na przestrzeni lat 2016-2018 ..	81
Wykres 26. Interwencje związane z nietrzeźwymi kierującymi pojazdami na przestrzeni lat 2016-2018.....	82
Wykres 27. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy na przestrzeni lat 2014-2018	92
Wykres 28. Dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych na przestrzeni lat 2016-2018	93
Wykres 29. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2013-2018.....	103
Wykres 30. Liczba kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w latach 2013 – 2018.....	103
Wykres 31. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2014-2018.....	112
Wykres 32. Odsetek niepracujących niepełnosprawnych mieszkańców miasta Maków Mazowiecki na przestrzeni 2016-2018	112
Wykres 33. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2014-2018	117
Wykres 34. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2014-2018	117
Wykres 35. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania” (liczba osób)	119
Wykres 36. Świadczenie niepieniężne (posiłek) przyznane dla dzieci w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania” (liczba osób)	119

OFICYNA PROFILAKTYCZNA

ul. Dworcowa 9a/19

30-556 Kraków

tel: 12 39 50 665

fax: 12 39 50 664

mail: biuro@oficyna-profilaktyczna.pl

UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY NR XIX/141/2020
RADY MIEJSKIEJ W MAKOWIE MAZOWIECKIM

z dnia 27 lutego 2020 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Miasta Maków Mazowiecki na lata 2020-2027

Zgodnie z art. 17 ust.1 pkt. 1 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Maków Mazowiecki na lata 2020-2027 jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie miasta. Wskazuje obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Makowie Mazowieckim przedkłada pod obrady przedmiotowy dokument, stanowiący wieloletni program działań na rzecz osób potrzebujących pomocy w Mieście Maków Mazowiecki.